תלמוד ירושלמי · סדר זרעים

תלמוד ירושלמי פאה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

תלמוד ירושלמי פאה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/תלמוד-ירושלמי-פאה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה א 5
הלכה ב 16
הלכה ג 16
הלכה ד 17
הלכה ה 18
פרק ב 19
הלכה א 19
הלכה ב 20
הלכה ג 21
הלכה ד 21
הלכה ה 23
פרק ג 24
הלכה א 24
הלכה ב 25
הלכה ג 26
הלכה ד 26
הלכה ה 27
הלכה ו 27
הלכה ז 28
הלכה ח 30
פרק ד 30
הלכה א 30
הלכה ב 31
הלכה ג 32
הלכה ד 33
הלכה ה 33
הלכה ו 34
הלכה ז 35
פרק ה 36
הלכה א 36
הלכה ב 37
הלכה ג 38
הלכה ד 39
הלכה ה 39
הלכה ו 40
הלכה ז 40
פרק ו 40
הלכה א 40
הלכה ב 42
הלכה ג 43
הלכה ד 44
הלכה ה 44
הלכה ו 45
הלכה ז 46
הלכה ח 46
פרק ז 47
הלכה א 47
הלכה ב 48
הלכה ג 48
הלכה ד 51
הלכה ה 51
הלכה ו 53
הלכה ז 53
פרק ח 54
הלכה א 54
הלכה ב 55
הלכה ג 55
הלכה ד 56
הלכה ה 56
הלכה ו 57
הלכה ז 58

הלכה ח 59

פרק א

הלכה א

משנה: אֵילּוּ דְּבָרִים שֶׁאֵין לָהֶן שִׁיעוּר הַפֵּיאָה וְהַבִּכּוּרִים וְהָרֵאָיוֹן וּגְמִילוּת חֲסָדִים וְתַלְמוּד תּוֹרָה. אֵילּוּ דְּבָרִים שֶׁאָדָם אוֹכֵל פֵּירוֹתֵיהֶן בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת לוֹ לָעוֹלָם הַבָּא כִּיבּוּד אָב וָאֵם וּגְמִילוּת חֲסָדִים וַהֲבָאַת שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵירוֹ וְתַלְמוּד תּוֹרָה כְּנֶגֶד כּוּלָּן.

הלכה: רִבִּי בִּנְיָמִין בַּר לֵוִי אָמַר רִבִּי יִצְחָק וְרִבִּי אִימִּי הֲווֹן יְתִיבִין מַקְשׁוֹי אֲמַר לָמָּה לֹא תַנֵּינָן תְּרוּמָה עִמְּהוֹן. אָמַר רִבִּי אִימִּי מִפְּנֵי הַמַּחְלוֹקֶת. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי אָדָם עוֹשֶׂה כָּל שֶׁדֵּהוּ בִּיכּוּרִים וְאֵין אָדָם עוֹשֶׂה כָּל שֶׁדֵּהוּ תְרוּמָה. הֲתִיבוּן הֲרֵי הוּא אוֹמֵר פֵּיאָה הֲרֵי אֵין אָדָם עוֹשֶׂה כָּל שֶׁדֵּהוּ פֵּיאָה וְתַנֵּיתָהּ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי קְצִירַת שִׁיבּוֹלֶת הָרִאשׁוֹנָה דּוֹמָה לְמֵירוֹחוֹ עַד שֶׁלֹּא קָצַר שִׁיבּוֹלֶת הָרִאשׁוֹנָה לֹא נִתְחַיְּבָה שָׂדֵהוּ פֵּיאָה. מִשֶּׁקָּצַר שִׁיבּוֹלֶת הָרִאשׁוֹנָה נִתְחַיְּבָה כָּל שָׂדֵהוּ פֵּיאָה. בִּיקֵּשׁ לַעֲשׂוֹת כָּל שָׂדֵהוּ פֵּיאָה עוֹשֶׂה. בְּרַם הָכָא עַד שֶׁלֹּא נִתְמָרֵחַ הַכְּרִי לֹא נִתְחַיֵּיב כְּרִיּוֹ תְרוּמָה. בִּיקֵּשׁ לַעֲשׂוֹת כָּל כְּרִיּוֹ תְרוּמָה אֵינוֹ עוֹשֶׂה דְּתַנֵּינָן תַּמָּן הָאוֹמֵר כָּל גּוֹרְנִי תְרוּמָה וְכָל עִיסָּתִי חַלָּה לֹא אָמַר כְּלוּם עַד שֶׁיְּשַׁיֵּיר מִקְצָת. שִׁיבּוֹלֶת הָרִאשׁוֹנָה מַהוּ שֶׁתְּהֵא חַיֶּיבֶת בְּפֵיאָה. אֵיפְשַׁר לוֹמַר הִיא חִיְּבָה כָּל שָׂדֵהוּ פֵּיאָה וְהִיא חַיֶּיבֶת בְּפֵיאָה. קָצַר שִׁיבּוֹלֶת הָרִאשׁוֹנָה וְנִשְׁרְפָה מַהוּ שֶׁיְּהֵא צָרִיךְ לְקָצוֹר פַּעַם שְׁנִיָּיה. נִשְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. קָצַר חֶצְיָיהּ וּמָכַר חֶצְיָיהּ וּמָכַר מַה שֶׁקָּצַר קָצַר חֶצְיָהּ וְהִקְדִּישׁ מַה שֶׁקָּצַר נוֹתֵן מִן הַמְּשׁוּאָר עַל הַכֹּל. וְהֶקְדֵּשׁ לָאו כְּשָׁרוּף הוּא. הָדָא אָמְרָה קָצַר שִׁיבּוֹלֶת הָרִאשׁוֹנָה וְנִשְׁרְפָה אֵינוֹ צָרִיךְ לְקָצוֹר פַּעַם שְׁנִיָּיה.

כִּילָּה אֶת שָׂדֵהוּ אַתְּ אָמַר חֲזָרָה פֵּיאָה לְעֶמָּרִין. מַהוּ שֶׁתַּחְזוֹר פֵּיאָה לִקְצִירַת שִׁיבּוֹלֶת הָרִאשׁוֹנָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי נֵילַךְ פֵּיאַת עוֹמָרִין מִפֵּיאַת קָמָה. מַה פֵּאַת קָמָה לֹא חֲזָרָה קָמָה לִקְצִירַת שִׁיבּוֹלֶת הָרִאשׁוֹנָה. אַף פֵּיאַת עוֹמָרִין לֹא תַחְזוֹר פֵּיאָה לִקְצִירַת שִׁבּוֹלֶת הָרִאשׁוֹנָה.

הַפֵּיאָה יֵשׁ לָהּ שִׁיעוּר מִלְּמַטָּן וְאֵין לָהּ שִׁיעוּר מִלְּמַעֲלָן. הַבִּיכּוּרִים וְרֵאָיוֹן אֵין לָהֶם שִׁיעוּר לֹא מִלְּמַעֲלָן וְלֹא מִלְּמַטָּן. אִית תַּנֵּי תַּנָּא הַפֵּיאָה וְהַבִּיכּוּרִים וְרֵאָיוֹן אֵין לָהֶם שִׁיעוּר לֹא לְמַעֲלָן וְלֹא לְמַטָּן. מַה נְפִיק מִן בֵּינֵיהוֹן וְהֵן חַד מִן שִׁשִּׁים. מַן דְּמַר דְּפֵיאָה יֵשׁ לָהּ שִׁיעוּר מִלְּמַטָּן וְאֵין לָהּ שִׁיעוּר מִלְּמַעֲלָן מַה שֶׁנָּתַן נָתַן חָזַר וְהוֹסִיף חַיָּיב בְּמַעֲשֵׂר עַד שֶׁעָה שֶׁיַּשְׁלִים. מַאן דְּמַר הַפֵּיאָה וְהַבִּיכּוּרִים וְהָרֵיאָיוֹן אֵין לָהֶן שִׁיעוּר לֹא מִלְּמַעֲלָן וְלֹא מִלְּמַטָּן מַה שֶׁנָּתַן כְּבָר נִפְטָר. חָזַר וְהוֹסִיף חַיָּיב בְּמַעְשְׂרוֹת.

רִבִּי בְּרֶכְיָה בְּעֵי וְלָמָּה לֹא תַנֵּינָן עָפָר סוֹטָה. וְלָמָּה לֹא תַנֵּינָן אֶפֶר פָּרָה. וְלָמָּה לֹא תַנֵּינָן רוֹק יְבָמָה. וְלָמָּה לֹא תַנֵּינָן דַּם צִיפּוֹר שֶׁל מְצוֹרָע. לֹא אֲתִינָן מַתְנִיתָא אֶלָּא דְּבָרִים שֶׁהוּא מוֹסִיף עֲלֵיהֶן וְיֵשׁ בַּעֲשָׂיְיתָן מִצְוָה. אֵילּוּ אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מוֹסִיף עֲלֵיהֶן אֵין בַּעֲשָׂיְיתָן מִצְוָה. וְהָרְאָיוֹן. מַתְנִיתִין בְּרְאָיַית קָרְבָּן אֲבָל בִּרְאָיַית פָּנִים יֵשׁ לָהּ שֵׁיעוּר. וַאֲתְיָיא כַּיי דְּמַר רִבִּי יוֹחָנָן מָעָה כֶּסֶף שְׁתֵּי כֶּסֶף דְּבַר תּוֹרָה.

תַּנָּא רִבִּי יַסָּא קוֹמֵי רִבִּי יוֹחָנָן רְאָיְיה כָּל שֶׁהוּא חֲכָמִים הֵן שֶׁאָמְרוּ מָעָה כֶּסֶף שְׁתֵּי כֶּסֶף. אָמַר לֵיהּ וְיֵשׁ כֵּן זוּ. אָמַר רִבִּי יוֹנָה וְכָל הַשֵּׁיעוּרִין לֹא חֲכָמִים הֵן שֶׁנָּתְנוּ כְּזַיִת מִן הַמֵּת וּכְזַיִת מִן הַנְּבֵילָה וְכַעֲדָשָׁה מִן הַשֶּׁרֶץ. לֹא אַתְיָיא מִישְׁאוֹל אֶלָּא כְּהָדָא דְתַנִּי רִבִּי הוֹשַׁעְיָא. לֹא יֵרָאוּ פָּנַי רֵיקָם אֲפִילּוּ כָּל שֶׁהוּא. חֲכָמִים הֵן שֶׁאָמְרוּ מָעָה כֶּסֶף שְׁתֵּי כֶּסֶף. וְקִשְׁיָא מִן דּוּ סְמַךְ לְדָבָר תּוֹרָה הוּא. (חֲכָמִים הֵן שֶׁנָּתְנוּ כְּזַיִת מִן הַמֵּת וּכְזַיִת מִן הַנְּבֵילָה וְכַעֲדָשָׁה מִן הַשֶּׁרֶץ) [הוּא אָמַר חֲכָמִים הֵן שֶׁאָמְרוּ מָעָה כֶּסֶף שְׁתֵּי כֶּסֶף.] אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּי רִבִּי בּוּן רִבִּי יוֹחָנָן כִּדַעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יוֹחָנָן אָמַר כָּל הַשֵּׁיעוּרִין הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי דּוּ אָמַר מָעָה כֶּסֶף שְׁתֵּי כֶּסֶף דְּבַר תּוֹרָה. רִבִּי הוֹשַׁעְיָא כִּדַעְתֵּיהּ דְּרִבִּי הוֹשַׁעְיָא אָמַר הָאוֹכֵל אִיסּוּר בִּזְמַן הַזֶּה צָרִיךְ לְרַשּׁוֹם עָלָיו אֵת הַשֵּׁיעוּרִין שֶׁמָּא יַעֲמוֹד בֵּית דִּין אַחֵר וְיִשַּׁנֶּה עָלָיו אֶת הַשֵּׁיעוּרִין וְיִהְיֶה יוֹדֵעַ מֵאֵי זֶה שֵׁיעוּר אָכַל.

אָמְרֵי חֲזַר בֵּיהּ רִבִּי יוֹחָנָן מִן הָהָדָא. רִבִּי יוֹנָה וְרִבִּי יוֹסֵי תְּרוֵיהוֹן אָמְרִין לֹא חָזַר בֵּיהּ וְעוֹד מִן הָהָדָא דְּאָמַר רִבִּי לָא בְּשֵׁם רִבִּי אַמִּי אִיתְפַּלְגוּן חִזְקִיָּה וְרִבִּי יוֹחָנָן. חִזְקִיָּה אָמַר אָדָם חוֹלֵק אֶת חוֹבָתוֹ לִשְׁתֵּי בְהֵמוֹת. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר אֵין אָדָם חוֹלֵק אֶת חוֹבָתוֹ לִשְׁתֵּי בְהֵמוֹת. אֶלָּא צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא בְיָדוֹ שְׁתֵּי כֶּסֶף לְכָל אַחַת וְאַחַת.

רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּשֵׁם חִזְקִיָּה אָדָם טוֹפֵל בְּהֵמוֹת לִבְהֵמָה. וְאֵין אָדָם טוֹפֵל מָעוֹת לְמָעוֹת. הֵיךְ עֲבִידָא הָיוּ לְפָנָיו עֶשֶׂר בְּהֵמוֹת וְהִקְרִיב חֲמֵשׁ בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן וְהַמּוֹתָר מַהוּ שֶׁיְּדֻחֶה לְיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן. רִבִּי קִרְיסְפָּא אָמַר אִיתְפַּלְגוּן רִבִּי יוֹחָנָן וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. חַד אָמַר דּוֹחֶה וְחָרְנָא אָמַר אֵינוֹ דוֹחֶה וְלָא יָדְעִין מַה אָמַר דָּא וּמַה אָמַר דָּא. אָמַר רִבִּי זְעִירָא נְפָרֵשׁ מִילֵּיהוֹן דְּרַבָּנָן מִן מִילֵּיהוֹן דְּרִבִּי יוֹחָנָן דּוּ אָמַר אָדָם טוֹפֵל מָעוֹת לְמָעוֹת וְאֵין אָדָם טוֹפֵל בְּהֵמוֹת לִבְהֵמָה הוּא דּוּ אָמַר דּוֹחֶה. וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ דּוּ אָמַר אָדָם טוֹפֵל בְּהֵמָה לִבְהֵמָה וְאֵין אָדָם טוֹפֵל מָעוֹת לְמָעָה הוּא דּוּ אָמַר אֵינוֹ דּוֹחֶה. אִתָּא שִׁמְעוֹן בַּר וָוה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן לְעוֹלָם הוּא מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ וְדוֹחֶה אֶת יוֹם טוֹב עַד שֶׁיֹּאמַר אֵין בְּדַעְתִּי לְהוֹסִיף.

וּגְמִילוּת חֲסָדִים. הָדָא דְתֵימַר בְּגוּפוֹ. אֲבָל בְּמָמוֹנוֹ יֵשׁ לוֹ שֵׁיעוּר. וַאֲתְיָיא כַּיי דְּמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּשֵׁם רִבִּי יְהוּדָה בֶּן חֲנִינָא נִמְנוּ בְּאוּשָׁא שֶׁיְּהֵא אָדָם מַפְרִישׁ חוֹמֶשׁ

מִנְכָסָיו לְמִצְוֹת. עַד הֵיכָן רבן גַּמְלִיאֵל בֶּן אִינִינְיָא וְרַבִּי אַבָּא בַּר כָּהֲנָא חַד אָמַר עַד כְּדֵי תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר. וְחָרְנָא אָמַר כַּבֵּד אֶת יי מֵהוֹנָךְ וּמֵרֵאשִׁית כָּל תְּבוּאָתֶךָ. כְּמֵרֵאשִׁית כָּל תְּבוּאָתֶךָ.

רַבִּי גַּמְלִיאֵל בֶּן אִינִינְיָא בָּעָא קוֹמֵי רִבִּי מָנָא מַה חוֹמֶשׁ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. לְחָמֵשׁ שָׁנִים הוּא מַפְסִיד כּוּלָּא. אָמַר לֵיהּ בַּתְּחִילָּה לְקֶרֶן מִיכָּן וָאֵילַךְ לְשָׂכָר.

רַב הוּנָא אָמַר לְמִצְוֹת עַד שְׁלִישׁ. מַהוּ לְכָל הַמִּצְוֹת עַד שְׁלִישׁ אוֹ לְמִצְוָה אַחַת. סָבְרִין מֵימַר לְכָל הַמִּצְוֹת עַד שְׁלִישׁ. רִבִּי אָבוּן אָמַר אֲפִילּוּ לְמִצְוָה אַחַת. רַב חֲבִיבָה בְּשֵׁם רִבָּנִין דְּתַמָּן מַהוּ שְׁלִישׁ לְדָמִים. הֵיךְ עֲבִידָא לְקַח אָדָם מִצְוָה וְרָאָה אֲחֶרֶת נָאָה הֵימֶינָּה עַד כַּמָּה מַטְרִיחִין עָלָיו עַד שְׁלִישׁ.

תַּנֵּי רִבִּי יִשְׁמָעֵאל וֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ וְכִי אֶיפְשָׁר לוֹ לְאָדָם לְנַוּוֹת אֶת בּוֹרְאוֹ אֶלָּא אַנְוֵהוּ לְפָנָיו בְּמִצְוֹת אֲשֶׁה לְפָנָיו לוּלָב נָאֶה. סוּכָּה נָאֶה. שׁוֹפָר נָאֶה צִיצִית נָאֶה תְּפִילִּין נָאִין. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר אֲדָמָה לוֹ. מַהוּ חַנּוּן וְרַחוּם. אַף אַתְּ תְּהֵא חַנּוּן וְרַחוּם.

מַעֲשֶׂה בְּרִבִּי יְשֵׁבָב שֶׁעָמַד וְהֶחֱלִיק אֶת כָּל נְכָסָיו לַעֲנִיִּים. שָׁלַח לוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַהֲלֹא אָמְרוּ חוֹמֶשׁ מִנְכָסָיו לְמִצְוֹת וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל לֹא קוֹדֶם לְאוּשָׁא הָיָה. רִבִּי יוֹסֵי בֵּי רִבִּי בּוּן בְּשֵׁם רִבִּי לֵוִי כַּךְ הָיְתָה הֲלָכָה בְּיָדָם וּשְׁכָחוּהָ וְעָמְדוּ הַשְּׁנִיִּים וְהִסְכִּימוּ עַל דַּעַת הָרִאשׁוֹנִים. לְלַמְּדָךְ שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁבְּיַת דִּין נוֹתְנִין נַפְשָׁן עָלָיו סוֹף הוּא מִתְקַיֵּים. כְּמַה שֶׁנֶּאֱמַר לְמֹשֶׁה בְּסִינַי. וַאֲתְיָיא כַּיי דְּמַר רִבִּי מָנָא כִּי לֹא דָּבָר רֵק הוּא מִכֶּם. וְאִם הוּא רֵק מִכֶּם לָמָּה שֶׁאֵין אַתֶּם יְגִיעִין בּוֹ. כִּי הוּא חַייֵכֶם. אֵימָתַי הוּא חַייֵכֶם בְּשָׁעָה שֶׁאַתֶּם יְגִיעִין בּוֹ.

רִבִּי תַּנְחוּמָא בְּשֵׁם רַב הוּנָא וּבְצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶּן חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה עָשָׂה אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה אוֹתוֹ מֹשֶׁה אֵין כְּתִיב כַּאן אֶלָּא אֲשֶׁר צִוָּה יי אֶת מֹשֶׁה אֲפִילּוּ דְּבָרִים שֶׁלֹּא שָׁמַע מִפִּי רַבּוֹ הִסְכִּימָה דַּעְתּוֹ כְּמַה שֶׁנֶּאֱמַר לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. רִבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רִבִּי בְּנָיָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יי אֶת מֹשֶׁה עַבְדּוֹ. וְכֵן צִוָּה מֹשֶׁה אֶת יְהוֹשֻׁעַ. וְכֵן עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ לֹא הֵסִיר דָּבָר מִכֹּל אֲשֶׁר צִוָּה אוֹתוֹ מֹשֶׁה אֵין כְּתִיב כַּאן אֶלָּא אֵת אֲשֶׁר צִוָּה יי אֶת מֹשֶׁה. אֲפִילּוּ דְּבָרִים שֶׁלֹּא שָׁמַע מִפִּי רַבּוֹ הִסְכִּימָה דַּעְתּוֹ כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר לְמֹשֶׁה בְּסִינַי. רִבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רִבִּי בְּנָיָה רִבִּי חוּנָה בְּשֵׁם רִבִּי תּוֹרַת אֱמֶת הָיְתָה בְּפִיהוּ. אֲפִילּוּ דְּבָרִים שֶׁשָּׁמַע מִפִּי רַבּוֹ. וְעַוְלָה לֹא נִמְצָא בִשְׂפָתָיו. אֲפִילּוּ דְּבָרִים שֶׁלֹּא שָׁמַע מִפִּי רַבּוֹ.

וְרַבָּנִין אָמְרִין כִּי יי יִהְיֶה בְכִסְלֶךָ וְשָׁמַר רַגְלְךָ מִלֶּכֶד. אֲפִילּוּ דְּבָרִים שֶׁאַתְּ כְּסִיל בָּהֶן וְשָׁמַר רַגְלְךָ מִלֶּכֶד. רִבִּי דוֹסָא אָמַר מִן הַהוֹרָייָה. וְרַבָּנָן אָמְרֵי מִן הָעֲבִירָה. רִבִּי לֵוִי אָמַר מִן הַמַּזִּיקִין. אָמַר רִבִּי אַבָּא אִם נָתַתָּ מְכִיסְךָ צְדָקָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְשַׁמְּרְךָ מִן הַפִּיסִין וּמִן הַזִּימְיוֹת וּמִן הַגּוּלְגּוֹלְיוֹת וּמִן הָאַרְנוֹנְיוֹת.

מוֹנְבַז הַמֶּלֶךְ עָמַד וּבִיזְבֵּז אֶת כָּל נְכָסָיו לַעֲנִיִּים שְׁלְחוּ לוֹ קְרוֹבָיו וְאָמְרוּ לוֹ אֲבוֹתֶיךָ הוֹסִיפוּ עַל שֶׁלָּהֶן וְעַל שֶׁל אֲבוֹתֵיהֶן. וְאַתְּ בִּיזְבַּזְתָּה אֶת שֶׁלָּךְ וְאֶת שֶׁל אֲבוֹתֶיךָ. אָמַר לָהֶן כָּל שֶׁכֵּן אֲבוֹתַי גָּנְזוּ בָאָרֶץ. וַאֲנִי גָּנַזְתִּי בַּשָּׁמַיִם שֶׁנֶּאֱמַר אֱמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמָח וְצֶדֶק מִשָּׁמַיִם נִשְׁקָף. אֲבוֹתַי גָּנְזוּ אוֹצָרוֹת שֶׁאֵין עוֹשִׁין פֵּירוֹת. וַאֲנִי גָּנַזְתִּי אוֹצָרוֹת שֶׁהֵן עוֹשִׁין פֵּירוֹת שֶׁנֶּאֱמַר אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב כִּי פְרִי מַעַלְלֵיהֶם יֹאכֵלוּ. אֲבוֹתַי כָּנְסוּ בְּמָקוֹם שֶׁהַיָּד שׁוֹלֶטֶת בּוֹ. וַאֲנִי כְנַסְתִּי בְּמָקוֹם שֶׁאֵין הַיָּד שׁוֹלֶטֶת בּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאוֹ. אֲבוֹתַי כָּנְסוּ מָמוֹן. וַאֲנִי כְנַסְתִּי נְפָשׁוֹת שֶׁנֶּאֱמַר וְלוֹקֵחַ נְפָשׁוֹת חָכָם. אֲבוֹתַי כָּנְסוּ לַאֲחֵרִים. וַאֲנִי כְנַסְתִּי לְעַצְמִי שֶׁנֶּאֱמַר וּלְךָ תִהְיֶה צְדָקָה. אֲבוֹתַי כָּנְסוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה. וַאֲנִי כְנַסְתִּי לְעוֹלָם הַבָּא שֶׁנֶּאֱמַר וּצְדָקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת. וְלָא מִית אֶלָּא שֶׁלֹּא יָמוּת מִיתָה לְעִתִּיד לָבוֹא.

צְדָקָה וּגְמִילוּת חֲסָדִים שׁוֹקֶלֶת כְּנֶגֶד כָּל מִצְוֹתֶיהָ שֶׁל תּוֹרָה. שֶׁהַצְּדָקָה נוֹהֶגֶת בַּחַיִּים וּגְמִילוּת חֲסָדִים נוֹהֶגֶת בַּחַיִּים וּבַמֵּתִים. הַצְּדָקָה נוֹהֶגֶת לַעֲנִיִּים וּגְמִילוּת חֲסָדִים נוֹהֶגֶת לַעֲנִיִּים וְלַעֲשִׁירִים. הַצְּדָקָה נוֹהֶגֶת בִּמְמוֹנוֹ שֶׁל אָדָם וּגְמִילוּת חֲסָדִים נוֹהֶגֶת בֵּין בִּמְמוֹנוֹ בֵּין בְּגוּפוֹ. רִבִּי יוֹחָנָן בַּר מַרְיָא בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן אֵין אָנוּ יוֹדְעִין אֵי זֶה מֵהֶן חָבִיב אוֹ צְדָקָה אוֹ גְמִילוּת חֲסָדִים כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר וְחֶסֶד יי מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יְרֵאָיו וְצִדְקָתוֹ לִבְנֵי בָנִים. הָדָא אָמְרָה שֶׁגְּמִילוּת חֲסָדִים חֲבִיבָה יוֹתֵר מִן הַצְּדָקָה.

וְתַלְמוּד תּוֹרָה. שָׁאֲלוּ אֶת רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַהוּ שֶׁיְּלַמֵּד אָדָם אֶת בְּנוֹ יְוָונִית. אָמַר לָהֶם יְלַמְּדֶנּוּ בְּשָׁעָה שֶׁאֵינָהּ לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה דִּכְתִיב וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה. מַעֲתָּה אָסוּר לְאָדָם לְלַמֵּד אֶת בְּנוֹ אוּמָנוּת בְּגִין דִּכְתִיב וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה וְהַתַּנֵּי רִבִּי יִשְׁמָעֵאל וּבְחַרְתָּ בַחַיִּים זוּ אוֹמָנוּת. רִבִּי בָּא בְּרֵיהּ דְּרִבִּי חִיָּיא בַּר וָוא רִבִּי חִיָּיא בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן מִפְּנֵי הַמְּסוֹרוֹת. רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן מוּתָּר לְאָדָם לְלַמֵּד אֶת בִּתּוֹ יְוָונִית מִפְּנֵי שֶׁהוּא תַכְשִׁיט לָהּ. שְׁמַע שִׁמְעוֹן בַּר וָוה אֲמַר בְּגִין דּוּ בְּעָה מַלְפָּה בְּנָתֵיהּ הוּא תְּלִי לֵיהּ בְּרִבִּי יוֹחָנָן. יָבֹא עָלַי אִם שְׁמַעְתֵּיהּ מֵרִבִּי יוֹחָנָן.

כִּיבּוּד אַב וָאֵם. רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן שָׁאֲלוּ אֶת רִבִּי אֱלִיעֶזֶר עַד הֵיכָן הוּא כִּיבּוּד אַב וְאֵם. אָמַר לָהֶן וְלִי אַתֶּם שׁוֹאֲלִין לְכוּ וְשַׁאֲלוּ אֶת דָּמָה בֶן נְתִינָה. דְּמָה בֶן נְתִינָה רֹאשׁ פַּטְרְבּוּלֵי הָיָה. פַּעַם אַחַת הָיְתָה אִמּוֹ מְסַטְרָתוֹ בְּפְנֵי כָּל בּוּלֵי [שָׁלוֹן] וְנָפַל קוֹרְדִּקוֹן שֶׁלּוֹ מִיָּדָהּ וְהוֹשִׁיט לָהּ שֶׁלֹּא תְצַטָּעֵר. אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה גּוֹי אַשְׁקְלוֹנִי הָיָה וְרֹאשׁ פַּטְרְבּוּלֵי הָיָה וְאָבָן שֶׁיָּשַׁב עָלֶיהָ אָבִיו לֹא יָשַׁב עָלֶיהָ מִימָיו. וְכֵיוָן שֶׁמֵּת אָבִיו עָשָׂה אוֹתָהּ יְרָאָה שֶׁלּוֹ. פַּעַם אַחַת אָבְדָה יְשִׁפָּה שֶׁל בְּנֵימִן. אָמְרוּ מַאן דְּאִית לֵיהּ טָבָא דִּכְוָותָהּ. אָמְרוּ אִית לְדָמָה בֶן נְתִינָה. אָזְלוּן לְגַבֵּיהּ וּפָסְקוּ עִמֵּיהּ בְּמֵאָה דֵּינָר סְלִיק בְּעִי מַיְיתָהּ לָהוּ וְאַשְׁכָּח אָבוּהּ דָּמִיךְ וְאִית דַּאֲמְרִין מַפְתְּחָא דְּתֵיבוּתָא הֲוָה יְתִיב גַּו אֶצְבְּעָתֵיהּ דְּאָבוּי. וְאִית דַּמְרִין רִיגְלֵיהּ

דְּאָבוּהּ הֲוָות פְּשִׁיטָא עַל תֵּיבוּתָא. נְחַת לְגַבּוֹן אֲמַר לוֹן לָא יְכִילִית מַיְיתוּתֵיהּ לְכוֹן. אָמְרוּ דִּילְמָא דּוּ בְּעֵי פְּרִיטִין טוּבָן אַסְקוּנֵיהּ לְמָאתַיִם אַסְקוּנֵיהּ לְאֶלֶף. כֵּיוָן דְּאִיתְעִיר אָבוּהּ מִן שִׁינְתֵּיהּ סְלִק וְאֵייתוֹתֵיהּ לוֹן. בְּעוּ מַיְיתוּן לֵיהּ כִּפְסִיקוּ לֵיהּ אֲחָרָיָא וְלָא קְבִיל עָלוֹי. אֲמַר מַה אֲנָא מַזְבִּין לְכוֹן אִיקְרָא דְּאָבָהָתִי בִּפְרִיטִין אֵינִי נֶהֱנֶה מִכְּבוֹד אֲבוֹתַיי כְּלוּם. מַה פָּרַע לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׂכָר. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּי רִבִּי בּוּן בּוֹ בַלַּיְלָה יָלְדָה פָּרָה אֲדוּמָה. וְשָׁקְלוּ לוֹ יִשְׂרָאֵל מִשְׁקָלָהּ זָהָב וּנְטָלוּהָ. אָמַר רִבִּי שַׁבְּתַי כְּתִיב וּמִשְׁפָּט וְרֹב צְדָקָה לֹא יַעֲנֶה. אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַשְׁהֶא מַתַּן שְׂכָרָן שֶׁל עוֹשֵׂי מִצְוֹת בַּגּוֹיִם.

אִמּוֹ שֶׁל רִבִּי טַרְפוֹן יָרְדָה לְטַיֵּיל לְתוֹךְ חֲצֵירָהּ בְּשַׁבָּת. וְהָלַךְ רִבִּי טַרְפוֹן וְהִנִּיחַ שְׁתֵּי יָדֶיהָ תַּחַת פַּרְסוֹתֶיהָ וְהָיְתָה מְהַלֶּכֶת עֲלֵיהֶן עַד שֶׁהִגִּיעָה לְמִיטָּתָהּ. פַּעַם אַחַת חָלָה וְנִכְנְסוּ חֲכָמִים לְבַקְּרוֹ אָמְרָה לָהֶן הִתְפַּלְּלוּ עַל טַרְפוֹן בְּנִי שֶׁהוּא נוֹהֵג בִּי כָּבוֹד יוֹתֵר מִדַּאי. אָמְרוּ לָהּ מַהוּ עֲבַד לֵיךְ וְתַנְיֵית לְהוֹן עוּבְדָּא אָמְרוּ לָהּ אֲפִילּוּ עוֹשֶׂה כֵּן אֶלֶף אַלְפִּים אַדַּיִין לַחֲצִי כָּבוֹד שֶׁאָמְרָה תּוֹרָה לֹא הִגִּיעַ.

אִמּוֹ שֶׁל רִבִּי יִשְׁמָעֵאל בָּאָה וְקִבְּלָה עָלָיו לְרַבּוֹתֵינוּ אָמַר לָהֶן גְּעוּרוּ בְיִשְׁמָעֵאל בְּנִי שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג בִּי בְּכָבוֹד. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נִתְכַּרְכְּמוּ פְנֵיהֶן שֶׁל רַבּוֹתֵינוּ אָמְרוּ אֵיפְשָׁר לֵית רִבִּי יִשְׁמָעֵאל נוֹהֵג בְּכָבוֹד אֲבוֹתָיו. אָמְרוּ לָהּ מַה עֲבַד לֵיךְ. אָמְרָה כְּדוּ נְפַק מִבֵּית וַוּעֲדָה אֲנָא בְּעָיָא מִשְׁוְּנָה רִיגְלוֹי וּמִישְׁתֵּי מֵהֶן וְלָא שְׁבִיק לִי. אָמְרוּ לוֹ הוֹאִיל וְהוּא רְצוֹנָהּ הוּא כְּבוֹדָהּ.

אָמַר רִבִּי מָנָא יְאוּת אִילֵּין טְחוֹנָיָא אָמְרִין כָּל בַּר נַשׁ וּבַר נַשׁ זְכוּתֵיהּ גַּו קוּפְּתֵהּ. אִימֵּיהּ דְּרִבִּי טַרְפוֹן אָמַר לוֹן אָכִין וַאֲגִיבוּנָהּ אָכִין. אִימֵּיהּ דְּרִבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמַר לוֹן אָכִן וַאֲגִיבוּנָהּ אָכִן. רִבִּי זְעִירָא הֲוָה מִצְטַעֵר וַאֲמַר הַלְוַאי הָיָה לִי אַבָּא וְאִימָּא דְּאִיקְרִינְהוֹן דְּנִירַת גַּן עֵדֶן. כַּד שְׁמַע אִילֵּין תְּרֵתֵין אוּלְפָּנָיָא אֲמַר בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּלֵית לִי לָא אַבָּא וְאִימָּא. לָא כְּרִבִּי טַרְפוֹן הֲוָה יְכִילְנָא עֲבִיד וְלָא כְּרִבִּי יִשְׁמָעֵאל הֲוִינָא מְקַבְּלָה עָלַי. אָמַר רִבִּי אָבוּן פָּטוּר אֲנִי מִכִּיבּוּד אָב וְאֵם. אָמְרוּ כַּד עִבְּרַת לֵיהּ אִימֵּיהּ מִית אָבוֹי כַּד יְלָדְתֵּיהּ מֵיתַת.

יֵשׁ שֶׁהוּא מַאֲכִיל אֶת אָבִיו פְּטוּמוֹת וְיוֹרֵשׁ גֵּיהִנֹּם וְיֵשׁ שֶׁהוּא כוֹדְנוֹ בָּרֵיחַיִם וְיוֹרֵשׁ גַּן עֵדֶן. כֵּיצַד מַאֲכִיל אֶת אָבִיו פְּטוּמוֹת וְיוֹרֵשׁ גֵּיהִנֹּם. חַד בַּר נַשׁ הֲוָה מַייכִיל לְאָבוֹי תַּרְנוֹגְלִין פְּטִימִין. חַד זְמָן אָמַר לֵיהּ אָבוֹי בְּרִי אִילֵּין מְנָן לָךְ. אֲמַר לֵיהּ סַבָּא סַבָּא אָכוֹל וַאֲדִישׁ דְּכָלְבָיָא אָכְלִין וּמְדַשִׁין. נְמְצָא מַאֲכִיל אֶת אָבִיו פְּטוּמוֹת וְיוֹרֵשׁ גֵּיהִנֹּם. כֵּיצַד כּוֹדְנוֹ לְרֵיחַיִם וְיוֹרֵשׁ גַּן עֵדֶן. חַד בַּר נַשׁ הֲוָה אִיטְחִין בְּרֵיחָיָא אֲתַת מִצְוָה לְטָחוֹנָיָא. אָמַר לֵיהּ אַבָּא עוֹל טְחוֹן תַּחְתַּיי. אִין מָטַת מְבַזְיָיא טַב לִי אֲנָא וְלָא אַתְּ. אִין מָטוֹת מִילְקֵי טַב לִי אֲנָא וְלָא אַתְּ. נְמְצָא כּוֹדְנוֹ בָּרֵיחַיִם וְיוֹרֵשׁ גַּן עֵדֶן.

נֶאֱמַר אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְנֶאֱמַר אֶת יי אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וְאוֹתוֹ תַעֲבוֹד. הֵקִישׁ מוֹרָא אָב וְאֵם לְמוֹרָא שָׁמַיִם. נֶאֱמַר כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ וְנֶאֱמַר כַּבֵּד אֶת יי מֵהוֹנֶךָ. הֵקִישׁ כִּיבּוּד אָב וְאֵם לְכִיבּוּד הַמָּקוֹם. נֶאֱמַר וּמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת. וְנֶאֱמַר אִישׁ אִישׁ כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו וְנָשָׂא חֶטְאוֹ. הֵקִישׁ קְלָלַת אָב וְאֵם לְקִילְלַת הַמָּקוֹם. אֲבָל אִי אֶיפְשָׁר לוֹמַר מַכֶּה כְּלַפֵּי לְמַעֲלָן. וְכֵן בְּדִין מִפְּנֵי שֶׁשִּׁלְשְׁתָּן שׁוּתָּפִין בּוֹ.

אִי זֶהוּ מוֹרָא. לֹא יוֹשֵׁב בִּמְקוֹמוֹ וְלֹא מְדַבֵּר בִּמְקוֹמוֹ וְלֹא סוֹתֵר אֶת דְּבָרָיו. אִי זֶה הוּא כִּיבּוּד. מַאֲכִיל וּמַשְׁקֶה מַלְבִּישׁ וּמַנְעִיל מַכְנִיס וּמוֹצִיא. מִן דְּמַאן הוּנָא בַּר חִייָא אָמַר מִשֶּׁל זָקֵן. וְאִית דְּבָעֵי מֵימַר מִשְּׁלוֹ. לֹא כֵן אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה מְנַיִין אֲפִילוּ אָמַר לוֹ אָבִיו הַשְׁלֵךְ אֶת הָאַרְנָק לַיָּם שֶׁיִּשְׁמַע לוֹ בְּהַהוּא דְּאִית לֵיהּ חוֹרִין וּבְעוֹשֶׂה הֲנָחַת רוּחַ שֶׁל אָבִיו.

אֶחָד הָאִישׁ וְאֶחָד הָאִשָּׁה. אֶלָּא שֶׁהָאִישׁ סְפֵּיקָה בְיָדוֹ וְהָאִשָּׁה אֵין סְפֵּיקָה בְיָדָהּ. מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ רְשׁוּת לַאֲחֵרִים עָלֶיהָ. נִתְאַרְמְלָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה כְּמִי שֶׁהִיא סְפֵּיקָה בְיָדָהּ הִיא.

מִילְתֵיהּ דְּרִבִּי חִייָא בַּר וָוא [פְּלִיגֵי דְּאָמַר רִבִּי חִייָא בַּר בָּא תַּנֵּי רִבִּי יוּדָן בַּר בְּרַתֵּיהּ] דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָי דְּתַנֵּי רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָי אוֹמֵר גָּדוֹל הוּא כִּיבּוּד אָב וָאֵם שֶׁהֶעֱדִיפוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹתֵר מִכִּיבּוּדוֹ. נֶאֱמַר כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ וְנֶאֱמַר כַּבֵּד אֶת יי מֵהוֹנֶךָ. מִמָּה אַתְּ מְכַבְּדוֹ מִשֶּׁיְּחָנְנְךָ מַפְרִישׁ לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵיאָה מַפְרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי וּמַעֲשֵׂר עָנִי וְחַלָּה וְעוֹשֶׂה סוֹכָּה וְלוּלָב וְשׁוֹפָר וּתְפִילִין וְצִיצִית וּמַאֲכִיל אֶת הָעֲנִיִּים וְאֶת הָרָעֵיבִים וּמַשְׁקֶה אֶת הַצְּמֵיאִים. אִם יֵשׁ לְךָ אַתְּ חַייָב בְּכָל אֵילּוּ. וְאִם אֵין לְךָ אֵין אַתְּ חַייָב בְּאַחַת מֵהֶן. אֲבָל כְּשֶׁהוּא בָּא אֵצֶל כִּיבּוּד אָב וְאֵם בֵּין שֶׁיֵּשׁ לְךָ הוֹן בֵּין שֶׁאֵין לְךָ הוֹן כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ וַאֲפִילוּ אַתְּ מְסַבֵּב עַל הַפְּתָחִים.

רִבִּי אָחָא בְּשֵׁם רִבִּי אַבָּא בַּר כָּהֲנָא כְּתִיב אוֹרֶךְ חַיִּים פֶּן תְּפַלֵּס נָעוּ מַעְגְּלוֹתֶיהָ וְלֹא תֵדָע. טִילְטֵל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַתַּן שְׂכָרָן שֶׁל עוֹשֵׂי מִצְוֹת כְּדֵי שֶׁיְּהוּ עוֹשִׂין אוֹתָן בֶּאֱמוּנָה. רִבִּי אָחָא בְּשֵׁם רִבִּי יִצְחָק כְּתִיב מִכָּל מִשְׁמָר נְצוֹר לִבֶּךָ כִּי מִמֶּנּוּ תּוֹצְאוֹת חַיִּים. מִכָּל מַה שֶּׁאָמְרוּ לְךָ בַּתּוֹרָה הִשָּׁמֵר שֶׁאֵין אַתְּ יוֹדֵעַ מֵאֵי זֶה מֵהֶן יוֹצֵא לְךָ חַיִּים. אָמַר רִבִּי בָּא בַּר כָּהֲנָא הַשְׁוֵה הַכָּתוּב מִצְוָה קַלָּה שֶׁבְּקַלּוֹת לְמִצְוָה חֲמוּרָה שֶׁבַּחֲמוּרוֹת. מִצְוָה קַלָּה שֶׁבְּקַלּוֹת זֶה שִׁילּוּחַ הַקֵּן. וּמִצְוָה חֲמוּרָה שֶׁבַּחֲמוּרוֹת זֶה כִּיבּוּד אָב וְאֵם. וּבִשְׁתֵּיהֶן כְּתִיב וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים. אָמַר רִבִּי אַבּוּן וּמָה אִם דָּבָר שֶׁהוּא פְּרִיעַת הַחוֹב כְּתִיב בּוֹ לְמַעַן יִיטַב לְךָ וּלְמַעַן יַאֲרִיכוּן יָמֶיךָ. דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חִסָּרוֹן כִּיס וְסִיכּוּן נְפָשׁוֹת לֹא כָּל שֶׁכֵּן. אָמַר רִבִּי לֵוִי וְהוּא דְּרַבָּה מִנָּהּ גָּדוֹל הוּא דָּבָר שֶׁהוּא בִּפְרִיעַת חוֹב מִדָּבָר שֶׁאֵינוֹ בִּפְרִיעַת חוֹב. תַּנֵּי רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָי כְּשֵׁם שֶׁמַּתַּן שְׂכָרָן שָׁוֶה כָּךְ פּוּרְעָנוּתָן שָׁוֶה. מַה טַּעַם עַיִן תִּלְעַג לְאָב וְתָבוּז לִקְהַת

אֵם. עַיִן שֶׁהִלְעִיגָה עַל כִּיבּוּד אָב וְאֵם וּבִיזָּת עַל לֹא תִקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים יִקָּרְוּהָ עוֹרְבֵי נַחַל יָבוֹא עוֹרֵב שֶׁהוּא אַכְזָרִי וְיִקָּרְנָה וְאַל יֶהֱנָה מִמֶּנָּה. וְיֹאכְלוּהָ בְּנֵי נֶשֶׁר. יָבוֹא נֶשֶׁר שֶׁהוּא רַחֲמָן וְיֹאכְלֶנָּה וְיֶהֱנֶה מִמֶּנָּה.

רִבִּי יוֹנָתָן וְרִבִּי יַנַּאי הֲווֹ יְתִיבִין אֲתָא חַד בַּר נַשׁ וּנְשַׁק רִיגְלוֹי דְּרִבִּי יוֹנָתָן. אֲמַר לֵיהּ רִבִּי יַנַּיי מַה טִיבוּ הֲוָה שְׁלִים לָךְ מִן יוֹמוֹי אֲמַר לֵיהּ חַד זְמַן אֲתָא קָבָל לִי עַל בְּרֵיהּ דְּיִזוֹנִינֵיהּ וַאֲמְרִית לֵיהּ אֵיזִיל צוֹר כְּנִישְׁתָּא עֲלוֹי וּבְזִיתֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ וְלָמָּה לָא כְפִיתִינֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ וְכוֹפִין לֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ וַאֲדַיִין אַתְּ לְזוּ. חָזַר בֵּיהּ רִבִּי יוֹנָתָן וְקִבְּעָהּ שְׁמוּעָה מִן שְׁמֵיהּ. אֲתָא רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רִבִּי יוֹנָתָן שֶׁכּוֹפִין אֶת הַבֵּן לְזוֹן אֶת הָאָב. אֲמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּי רִבִּי בּוּן הַלְוַואי הֲוון כָּל שְׁמוּעָתָא בְּרִירִין לִי כְּהָדָא שֶׁכּוֹפִין אֶת הַבֵּן לְזוֹן אֶת הָאָב.

וּגְמִילוּת חֲסָדִים. דִּכְתִיב רוֹדֵף צְדָקָה וָחֶסֶד יִמְצָא חַיִּים צְדָקָה וְכָבוֹד. כָּבוֹד בְּעוֹלָם הַזֶּה וְחַיִּים לָעוֹלָם הַבָּא. רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק הֲוָה נְסִיב שִׁיבֶּשְׁתֵּיהּ וַהֲוָה מְקַלֵּס קוֹמֵי כַּלָּיָא. וַהֲוָה רִבִּי זְעִירָא חֲמִי לֵיהּ וּמִיטָּמַר מִן קוֹמוֹי אֲמַר חֲמֵי לְהַדֵּין סַבָּא אֵיךְ הוּא מַבְהֵית לֵן. וְכֵיוָן דְּדָמָךְ הֲוָה תְלַת שְׁעִין קָלִין וּבְרָקִין בְּעָלְמָא. נַפְקַת בְּרַת קָלָא וְאָמְרַת דְּמָךְ רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק גְּמִיל חֲסָדַיָּא נַפְקוּן לְמִיגְמוֹל לֵיהּ חֶסֶד. נְחַתַת אֵישְׁתָּא מִן שְׁמַיָּא וְאִיתְעֲבִידַת כְּמִין שְׁבִשָּׁא דְּנוּר בֵּין עַרְסָא לְצִיבּוּרָא וַהֲווֹן בְּרַיְיתָא אָמְרִין חִיוֵי דְּדֵין סַבָּא דְּקַמַת לֵיהּ שְׁבֵישְׁתֵּיהּ.

וַהֲבָאַת שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵירוֹ. כְּתִיב סוּר מֵרַע וַעֲשֵׂה טוֹב בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם וְרָדְפֵיהוּ. בַּקְּשֵׁיהוּ בִּמְקוֹמָךְ וְרָדְפֵיהוּ בְּמָקוֹם אַחֵר. אָמַר רִבִּי טַבְיוֹמָא נֶאֱמַר רְדִיפָה רְדִיפָה. מַה רְדִיפָה שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן כָּבוֹד בְּעוֹלָם הַזֶּה וְחַיִּים לָעוֹלָם הַבָּא.

וְתַלְמוּד תּוֹרָה. רִבִּי בְּרֶכְיָה וְרִבִּי חִיָּיא דִּכְפַר תְּחוּמִין חַד אָמַר אֲפִילּוּ כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ אֵינוֹ שָׁוֶה אֲפִילּוּ לְדָבָר אֶחָד מִן הַתּוֹרָה. וְחַד אָמַר אֲפִילּוּ כָּל מִצְוֹתֶיהָ שֶׁל הַתּוֹרָה אֵינָן שָׁווֹת לְדָבָר אֶחָד מִן הַתּוֹרָה. רִבִּי תַּנְחוּמָה וְרִבִּי יוֹסֵי בֶּן זִימְרָא חַד אָמַר כְּהָדָא. וְחַד אָמַר כְּהָדָא. רִבִּי אַבָּא אָבוֹי דְּרִבִּי אַבָּא בַּר מָרִי בְּשֵׁם רִבִּי אָחָא כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר וְכָל חֲפָצַיִם לֹא יִשְׁווּ בָהּ. וְכָתוּב אַחֵר אוֹמֵר וְכָל חֲפָצֶיךָ לֹא יִשְׁווּ בָהּ. חֲפָצִים אֵילּוּ אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת. חֲפָצֶיךָ אֵילּוּ דִּבְרֵי תוֹרָה. דִּכְתִיב כִּי בְּאֵלֶּה חָפַצְתִּי נְאֻם יי.

אַרְטַבָּן שְׁלַח לְרַבֵּינוּ הַקָּדוֹשׁ חַד מַרְגְּלִי טָבָא אַטִימֵיטוֹן. אֲמַר לֵיהּ שְׁלַח לִי מִילָּה דְּטָבָה דִכְוָותָהּ. שְׁלַח לֵיהּ חַד מְזוּזָה. אֲמַר לֵיהּ מַה אֲנָא שְׁלְחִית לָךְ מִילָּה דְּלִית לָהּ טִימֵי. וְאַתְּ שְׁלַחְתְּ לִי מִילָּה דְּטָבָא חַד פּוֹלֵר. אֲמַר לֵיהּ חֲפָצֶיךָ וַחֲפָצַיי לֹא יִשְׁווּ בָהּ. וְלֹא עוֹד אֶלָּא

דְּאַתְּ שְׁלַחְתְּ לִי מִילָּה דַּאֲנָא מְנַטַּר לָהּ. וַאֲנָא שְׁלָחִית לָךְ מִילָּה דְּאַתְּ דְּמָךְ לָךְ וְהִיא מְנַטְּרָה לָךְ דִּכְתִיב בְּהִתְהַלֶּכְךְ תַּנְחֶה אוֹתָךְ.

רִבִּי מָנָא שָׁמַע כּוּלְהוֹן מִן הָדֵין קְרָיָא כִּי לֹא דָּבָר רֵק הוּא מִכֶּם זֶה תַּלְמוּד תּוֹרָה. כִּי הוּא חַיֵּיכֶם זֶה כִּיבּוּד אָב וְאֵם. וּבַדָּבָר הַזֶּה תַּאֲרִיכוּ יָמִים זוּ גְמִילוּת חֲסָדִים. עַל הָאֲדָמָה זֶה הֲבָאַת שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵירוֹ.

וּכְנֶגְדָּן אַרְבָּעָה דְּבָרִים שֶׁהֵן נִפְרָעִין מִן הָאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֶּרֶן קַיֶּימֶת לוֹ לָעוֹלָם הַבָּא. וְאֵילּוּ הֵן עֲבוֹדָה זָרָה וְגִילּוּי עֲרָיוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים. וְלָשׁוֹן הָרַע כְּנֶגֶד כּוּלָּן. עֲבוֹדָה זָרָה מְנַיִין. הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִיא עֲוֹנָהּ בָּהּ. מַה תַלמוּד לוֹמַר עֲוֹנָהּ בָּהּ מְלַמֵּד שֶׁהַנֶּפֶשׁ נִכְרָתָה וַעֲוֹנָהּ עִמָּהּ. וּכְתִיב אַנָּא חַטָא הָעָם הַזֶּה חֲטָאָה גְדוֹלָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהֵי זָהָב. גִּילּוּי עֲרָיוֹת מְנַיִין. וְאֵיךְ אֶעֱשֶׂה הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְחָטָאתִי לֵאלֹהִים. שְׁפִיכוּת דָּמִים מְנַיִין. וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל יי גָּדוֹל עֲוֹנִי מִנְּשׂוֹא. כְּשֶׁהוּא בָא אֵצֶל לְשׁוֹן הָרַע מַהוּ אוֹמֵר לֹא גָדוֹל וְלֹא גְדוֹלָה וְלֹא הַגְּדוֹלָה אֶלָּא גְּדוֹלוֹת יַכֶּרֶת יי כָּל שִׂפְתֵי חֲלָקוֹת לְשׁוֹן מְדַבֶּרֶת גְּדוֹלוֹת.

כְּתִיב וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דִּבָּתָם רָעָה אֶל אֲבִיהֶם. מַה אָמַר רִבִּי מֵאִיר וְרִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי שִׁמְעוֹן. רִבִּי מֵאִיר אָמַר חֲשׁוּדִין הֵן עַל אֵבֶר מִן הַחַי. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מְזַלְזְלִין הֵן בִּבְנֵי הַשִּׁפְחוֹת וְנוֹהֲגִין בָּהֶן כַּעֲבָדִים. וְרִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר נוֹתְנִין הֵן עֵינֵיהֶן בִּבְנוֹת הָאָרֶץ. אָמַר רִבִּי יוּדָה בֶּן פָּזִי פֶּלֶס וּמֹאזְנֵי מִשְׁפָּט לַיי מַעֲשֵׂהוּ כָּל אַבְנֵי כִיס. מַה אָמַר חֲשׁוּדִין הֵן עַל אֵבֶר מִן הַחַי. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּךְ אֲנִי מוֹכִיחַ עֲלֵיהֶן שֶׁהֵן שׁוֹחֲטִין וְאוֹכְלִין וַיִּשְׁחֲטוּ שְׂעִיר עִזִּים וַיִּטְבְּלוּ אֶת הַכְּתוֹנֶת בְּדָם. מַה אָמַר מְזַלְזְלִין הֵן בִּבְנֵי הַשִּׁפְחוֹת וְנוֹהֲגִין בָּהֶן כַּעֲבָדִים לְעֶבֶד נִמְכַּר יוֹסֵף. מַה אָמַר נוֹתְנִין עֵינֵיהֶן בִּבְנוֹת הָאָרֶץ. הָא דוּבָּא מִתְגָּרְיָא לָךְ. וַתִּשָּׂא אֵשֶׁת אֲדוֹנָיו אֶת עֵינֶיהָ אֶל יוֹסֵף וְגוֹמֵר.

רִבִּי יַסָּא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן זֶה שֶׁהוּא אוֹמֵר לְשׁוֹן הָרַע אֵינוֹ אוֹמֵר עַד שֶׁהוּא כוֹפֵר בְּעִיקָּר. וּמַה טַעֲמָא אֲשֶׁר אָמְרוּ לְלְשׁוֹנֵינוּ נַגְבִּיר שְׂפָתֵינוּ אִתָּנוּ מִי אָדוֹן לָנוּ. כָּל הָעֲבֵירוֹת אָדָם חוֹטֵא בָּאָרֶץ וְאֵילּוּ חוֹטְאִין בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ. מָה טַעֲמָא שָׂתוּ בַשָּׁמַיִם פִּיהֶם וּלְשׁוֹנָם תִּיהֲלַךְ בָּאָרֶץ. אָמַר רִבִּי יִצְחָק בִּינוּ נָא זֹאת שִׁכְחֵי אֱלֹהַּ פֶּן יִטְרֹף וְאֵין מַצִּיל. אָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי תֵּשֵׁב בְּאָחִיךְ תְּדַבֵּר בְּבֶן אִמְּךָ תִּתֵּן דּוֹפִי. מַה כְתִיב תָּמֵן וּלְרִשְׁעַ אָמַר אֱלֹהִים מַה לְךָ לְסַפֵּר חֻקַּי וַתִּשָּׂא בְרִיתִי עָלַי פִּיךָ.

אַזְהָרָה לְלָשׁוֹן הָרַע מְנַיִין. וְנִשְׁמַרְתָּ מִכָּל דָּבָר רָע. אָמַר רִבִּי לָא תַּנִּי רִבִּי יִשְׁמָעֵאל לֹא תֵלֵךְ רָכִיל בְּעַמֶּךָ. זוּ רְכִילוּת לְשׁוֹן הָרַע. תַּנִּי רִבִּי נְחֶמְיָה שֶׁלֹּא תְהֵא כְּרוֹכֵל הַזֶּה מַטְעִין דְּבָרָיו שֶׁל זֶה לְזֶה וּדְבָרָיו שֶׁל זֶה לְזֶה.

אָמַר רִבִּי חֲנִינָא בּוֹא וּרְאֵה כַּמָּה קָשֶׁה הוּא אֶבֶק לָשׁוֹן הָרַע שֶׁדִּיבְּרוּ הַכָּתוּבִים דִּבְרֵי בַדַּאי בְּשָׁבִיל לְהַטִּיל שָׁלוֹם בֵּין אַבְרָהָם לְשָׂרָה. וַתִּצְחַק שָׂרָה בְקִרְבָּהּ לֵאמוֹר אַחֲרֵי בְלוֹתִי הָיְתָה לִּי עֶדְנָה וַאדֹנִי זָקֵן. וּלְאַבְרָהָם אֵינוֹ אוֹמֵר כֵּן אֶלָּא לָמָּה זֶה צָחֲקָה שָׂרָה לֵאמוֹר הֲאַף אָמְנָם אֵלֵד וַאֲנִי זָקַנְתִּי. וַאדֹנִי זָקֵן אֵין כְּתִיב כַּאן אֶלָּא וַאֲנִי זָקַנְתִּי. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בּוֹא וּרְאֵה כַּמָּה הוּא קָשֶׁה אֶבֶק לָשׁוֹן הָרַע שֶׁדִּיבְּרוּ הַכָּתוּבִים דִּבְרֵי בַדַּאי כְּדֵי לְהַטִּיל שָׁלוֹם בֵּין יוֹסֵף לְאֶחָיו. הַהוּא דִּכְתִיב וַיְצַוּוּ אֶת יוֹסֵף לֵאמֹר אָבִיךָ צִוָּה לִפְנֵי מוֹתוֹ לֵאמֹר. כֹּה תֹאמְרוּ לְיוֹסֵף אָנָּא שָׂא נָא וגו׳. וְלָא אַשְׁכְּחָן דִּפְקַד כְּלוּם.

רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רִבִּי יוֹנָתָן מוּתָּר לוֹמַר לָשׁוֹן הָרַע עַל בַּעֲלֵי מַחְלוֹקֶת. וּמַה טַעַם וַאֲנִי אָבוֹא אַחֲרֶיךָ וּמִלֵּאתִי אֶת דְּבָרַייְךָ. רִבִּי זְעִירָא בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי יַסָּא מִפְּנֵי מַה נֶהֱרַג אֲדוֹנִיָּה בֶּן חַגִּית מִפְּנֵי שֶׁתָּבַע אֶת אֲבִישַׁג הַשּׁוּנַמִּית. אָמַר לֵיהּ עִילָּא הָיוּ מְבַקְּשִׁין לְהַתִּיר דָּמָן שֶׁל בַּעֲלֵי מַחְלוֹקֶת.

בְּעוּן קוֹמֵי רִבִּי יוֹחָנָן אֵי זֶהוּ לָשׁוֹן הָרַע הָאוֹמְרוֹ וְהַיּוֹדְעוֹ.

חֲנוּתָא דְּכִיתְנָאֵי הֲוָה לוֹן צוֹמוּת וַהֲוָה תַמָּן חַד מִיתְקָרֵי בַּר חוֹבָץ וְלָא סְלַק. אָמְרֵי מַה אֲנָן אָכְלִין יוֹמָא דֵין אֲמַר חַד חוֹבְצִין אֲמַר יֵיתֵי בַּר חֲבִיץ. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן זֶה אָמַר לָשׁוֹן הָרַע בְּהַצְנֵעַ. בּוּלְווּטַיָּה דְּצִיפּוֹרִין הֲוָה לְהוֹן צוֹמוּת וַהֲוָה תַמָּן חַד מִיתְקָרֵי יוֹחָנָן וְלֹא סְלַק אֲמַר חַד לְחַד לֵית אֲנָן סָלְקִין מִבַּקָּרָה לְרִבִּי יוֹחָנָן יוֹמָא דֵין. אָמְרִין יֵיתֵי יוֹחָנָן. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ זֶה אָמַר לָשׁוֹן הָרַע בְּצֶדֶק.

אָמַר רִבִּי אַבָּא בַּר כַּהֲנָא דּוֹרוֹ שֶׁל דָּוִד כּוּלָּן צַדִּיקִים הָיוּ וְעַל יְדֵי שֶׁהָיָה לָהֶן דֵּילְטוֹרִין הָיוּ יוֹצְאִין בַּמִּלְחָמָה וְהָיוּ נוֹפְלִין. הוּא שֶׁדָּוִד אָמַר נַפְשִׁי בְתוֹךְ לְבָאִים אֶשְׁכְּבָה לוֹהֲטִים. נַפְשִׁי בְתוֹךְ לְבָאִים זֶה אַבְנֵר וַעֲמָשָׂא שֶׁהָיוּ לְבָאִים בַּתּוֹרָה. אֶשְׁכְּבָה לוֹהֲטִים זֶה דּוֹאֵג וַאֲחִיתוֹפֶל שֶׁהָיוּ לְהוּטִין אַחַר לָשׁוֹן הָרַע. בְּנֵי אָדָם שִׁינֵּיהֶם חֲנִית וְחִצִּים אֵילּוּ בַּעֲלֵי קְעִילָה. דִּכְתִיב הֲיַסְגִּרוּנִי בַּעֲלֵי קְעִילָה בְיָדוֹ הֲיֵרֵד שָׁאוּל. וּלְשׁוֹנָם חֶרֶב חַדָּה אֵילּוּ הַזִּיפִים בְּבוֹא הַזִּיפִים וַיֹּאמְרוּ לְשָׁאוּל. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר דָּוִד לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רִבּוֹן הָעוֹלָמִים מַה שְׁכִינָתָךְ לִירֵד בָּאָרֶץ סַלֵּק שְׁכִינָתָךְ מִבֵּינֵיהוֹן. הַהוּא דִּכְתִיב רוֹמָה עַל שָׁמַיִם אֱלֹהִים עַל כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדֶךָ. אֲבָל דּוֹרוֹ שֶׁל אַחְאָב עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה הָיוּ וְעַל יְדֵי שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶן דֵּילְטוֹרִיָּא הָיוּ יוֹרְדִין לַמִּלְחָמָה וְנוֹצְחִין הוּא שֶׁעוֹבַדְיָהוּ אָמַר לְאֵלִיָּהוּ הֲלֹא הוּגַּד לַאדוֹנִי אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בַּהֲרוֹג אִיזֶבֶל אֶת נְבִיאֵי יי וְגוֹמֵר וַאֲכַלְכְּלֵם לֶחֶם וָמָיִם. אִם לֶחֶם לָמָּה מַיִם וְאִם מַיִם לָמָּה לֶחֶם. אֶלָּא מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ הַמַּיִם קָשִׁין לוֹ לְהָבִיא יוֹתֵר מִן הַלֶּחֶם. וְאֵלִיָּהוּ מַכְרִיז בְּרֹאשׁ הַכַּרְמֶל אֲנִי נוֹתַרְתִּי נָבִיא לְבַדִּי לַיי. וְכָל עַמָּא יָדְעִין וְלָא מְפָרְסְמִין לְמַלְכָּא.

וְלָמָּה קוֹרֵא אוֹתוֹ שְׁלִישִׁי שֶׁהוּא הוֹרֵג שְׁלֹשָׁה הָאוֹמְרוֹ וְהַמְקַבְּלוֹ וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו. וּבִימֵי שָׁאוּל נֶהֱרְגוּ אַרְבָּעָה דּוֹאֵג שֶׁאָמְרוֹ שָׁאוּל שֶׁקִּיבְּלוֹ אֲחִימֶלֶךְ שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו וַאֲבְנֵר. אַבְנֵר לָמָּה נֶהֱרַג. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ וְרַבָּנִין. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר עַל שֶׁעָשָׂה דָמָן שֶׁל נְעָרִים שְׁחוֹק שֶׁנֶּאֱמַר יָקוּמוּ נָא הַנְּעָרִים וְיְשַׂחֲקוּ לְפָנֵינוּ וַיֹּאמֶר אַבְנֵר יָקוּמוּ. וְרִישׁ לָקִישׁ עַל שֶׁהִקְדִּים שְׁמוֹ לִשְׁמוֹ שֶׁל דָּוִד הַהוּא דִכְתִיב וַיִּשְׁלַח אַבְנֵר מַלְאָכִים אֶל דָּוִד תַּחְתָּיו לֵאמֹר לְמִי הָאָרֶץ. כָּתַב מִן אַבְנֵר לְדָוִד. וְרַבָּנִין אָמְרִין עַל שֶׁלֹּא הִנִּיחַ לְשָׁאוּל לְהִתְפַּיֵּס מִן דָּוִד. הַהוּא דִכְתִיב וְאָבִי רְאֵה רְאֵה גַּם רְאֵה אֶת כְּנַף מְעִילְךָ בְיָדִי. אָמַר לֵיהּ מַה אַתְּ בְּעֵי מִן גּוּלְגְּלוֹי דְּהַדֵּין בְּסִירָה הוּעֲרַת. וְכֵיוָן שֶׁבָּאוּ לְמַעֲגַל אָמַר לֵיהּ הֲלֹא תַעֲנֶה אַבְנֵר. גַּבֵּי כְּנַף אָמְרַת בְּסִירָה הוּעֲרַת חֲנִית וְצַפַּחַת בְּסִירָה הוּעֲרוּ. וֵישׁ אוֹמְרִים עַל יְדֵי שֶׁהָיְתָה סִפֵּיקָה בְיָדוֹ לְמָחוֹת בְּנוֹב עִיר הַכֹּהֲנִים וְלֹא מִיחָה.

חִיצֵי גִבּוֹר שְׁנוּנִים עִם גַּחֲלֵי רְתָמִים. כָּל כְּלֵי זַיִן מַכִּין בְּמָקוֹמָן. וְזֶה מַכֶּה מֵרָחוֹק. כָּל הַגָּחָלִים כָּבוּ מִבְּחוּץ כָּבוּ מִבִּפְנִים. וְאֵילוּ אַף עַל פִּי שֶׁכָּבוּ מִבְּחוּץ לֹא כָבוּ מִבִּפְנִים. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהִנִּיחַ גְּחָלִים בּוֹעֲרוֹת בְּחָג וּבָא וּמְצָאָן בּוֹעֲרוֹת בְּפֶסַח.

אָמַר רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן אוֹמֵר לְנָחָשׁ מִפְּנֵי מָה אַתָּה מְהַלֵּךְ וּלְשׁוֹנְךָ שׁוֹתֶת. אָמַר לוֹן דּוּ גָּרַם לִי. מַה הֲנָיָיה לְךָ שֶׁאַתְּ נוֹשֵׁךְ. אַרְיֵה טוֹרֵף וְאוֹכֵל זְאֵב טוֹרֵף וְאוֹכֵל אַתְּ מַה הֲנָיָיה יֵשׁ לָךְ. אָמַר לָהֶן אִם יֹשֵׁךְ הַנָּחָשׁ בְּלִי לַחַשׁ. אִילּוּלֵא אִיתְאֲמַר לִי מִן שְׁמַיָּא נְכִית לֹא הֲוִינָא נָכִית. מִפְּנֵי מָה אַתָּה נוֹשֵׁךְ אֲבָל אֶחָד וְכָל הָאֵיבָרִים מַרְגִּישִׁין. אָמַר לָהֶן וְלִי אַתֶּם שׁוֹאֲלִין אִמְרוּ לְבַעַל הַלָּשׁוֹן שֶׁהוּא אוֹמֵר כַּאן וְהוֹרֵג בְּרוֹמֵי. אוֹמֵר בְּרוֹמֵי וְהוֹרֵג בְּסוּרְיָא. וּמִפְּנֵי מַה אַתָּה מְצוּי בֵּין הַגְּדֵרוֹת. אָמַר לָהֶן אֲנִי פָּרְצָתִי גְדֵרוֹ שֶׁל עוֹלָם.

הַזְּכוּת יֵשׁ לָהּ קֶרֶן וְיֵשׁ לָהּ פֵּירוֹת. עֲבֵירָה יֵשׁ לָהּ קֶרֶן וְאֵין לָהּ פֵּירוֹת. הַזְּכוּת יֵשׁ לָהּ קֶרֶן וְיֵשׁ לָהּ פֵּירוֹת שֶׁנֶּאֱמַר אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב כִּי פְרִי מַעַלְלֵיהֶם יֹאכֵלוּ. עֲבֵירָה יֵשׁ לָהּ קֶרֶן וְאֵין לָהּ פֵּירוֹת שֶׁנֶּאֱמַר אוֹי לְרִשְׁעָ רָע כִּי גְמוּל יָדָיו יֵעָשֶׂה לוֹ. מַה אֲנִי מְקַיֵּים וַיֹּאכְלוּ מִפְּרִי דַרְכָּם. אֶלָּא כָּל עֲבֵירָה שֶׁעָשָׂת פֶּרִי יֵשׁ לָהּ פֶּרִי וּשְׁלֹא עָשָׂת פֶּרִי אֵין לָהּ פֶּרִי.

מַחֲשָׁבָה טוֹבָה הַמָּקוֹם מְצָרְפָהּ לְמַעֲשֶׂה. מַחֲשָׁבָה רָעָה אֵין הַמָּקוֹם מְצָרְפָהּ לְמַעֲשֶׂה. מַחֲשָׁבָה טוֹבָה הַמָּקוֹם מְצָרְפָהּ לְמַעֲשֶׂה דִּכְתִיב אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי יי אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ. מַחֲשָׁבָה רָעָה אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצָרְפָהּ לְמַעֲשֶׂה אָוֶן אִם רָאִיתִי בְלִבִּי לֹא יִשְׁמַע יי. הָדָא דְתֵימָא בְּיִשְׂרָאֵל אֲבָל בַּגּוֹיִם חִילּוּפִין מַחֲשָׁבָה טוֹבָה אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצָרְפָהּ. מַחֲשָׁבָה רָעָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצָרְפָהּ. מַחֲשָׁבָה טוֹבָה אֵין הַמָּקוֹם מְצָרְפָהּ. דִּכְתִיב וְעַד מֶיעֳלֵי שִׁמְשָׁא הֲוָה מִשְׁתַּדַּר לְהַצָּלוּתֵיהּ. וְלָא כְתִיב לְשֵׁיזְבֵיהּ. מַחֲשָׁבָה רָעָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצָרְפָהּ.

מִקָּטֵל מֵחָמֵס אָחִיךָ יַעֲקֹב. וְכִי הֲרָגוֹ. אֶלָּא מְלַמֵּד שֶׁחָשַׁב עָלָיו לְהוֹרְגוֹ וְהֶעֱלָה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִילּוּ הֲרָגוֹ.

תַּנֵּי רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי הֲרֵי שֶׁהָיָה אָדָם צַדִּיק גָּמוּר כָּל יָמָיו וּבָאַחֲרוֹנָה מָרַד אִיבֵּד זֶה כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה כָּל יָמָיו מָה טַעַם וּבְשׁוּב צַדִּיק מִצִּדְקָתוֹ וְעָשָׂה עָוֶל. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר וּבְתוֹהֶא עַל הָרִאשׁוֹנוֹת. הֲרֵי שֶׁהָיָה אָדָם רָשָׁע גָּמוּר כָּל יָמָיו וּבְסוֹף עָשָׂה תְּשׁוּבָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַבְּלוֹ מַה טַּעַם וּבְשׁוּב רָשָׁע מֵרִשְׁעָתוֹ. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן וְלֹא עוֹד אֶלָּא כָּל הָעֲבֵירוֹת שֶׁעָשָׂה הֵן נֶחְשָׁבִין עָלָיו כִּזְכִיּוֹת מַה טַּעַם מוֹר וַאֲהָלוֹת קְצִיעוֹת כָּל בִּגְדוֹתֶיךָ. כָּל בִּגְדוֹת שֶׁבָּגַדְתָּ בִּי הֲרֵי הֵן כְּמוֹר וַאֲהָלוֹת וּקְצִיעוֹת.

רוּבּוֹ זְכִיּוֹת וּמִיעוּטוֹ עֲבֵירוֹת נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ מִיעוּט עֲבֵירוֹת קַלּוֹת שֶׁעָשָׂה בָּעוֹלָם הַזֶּה בִּשְׁבִיל לִיתֵּן לוֹ שְׂכָרוֹ מֻשְׁלָם לֶעָתִיד לָבוֹא. אֲבָל רוּבּוֹ עֲבֵירוֹת וּמִיעוּטוֹ זְכִיּוֹת. נוֹתְנִין לוֹ שְׂכַר מִצְוֹת קַלּוֹת שֶׁעָשָׂה בָּעוֹלָם הַזֶּה בִּשְׁבִיל לִיפָּרַע מִמֶּנּוּ מֻשְׁלָם לֶעָתִיד לָבוֹא. אֲבָל הַפּוֹרֵק עוֹל וְהַמֵּיפֵר בְּרִית וְהַמְגַלֶּה פָּנִים בַּתּוֹרָה אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ מַעֲשִׂים טוֹבִים נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֶּרֶן קַיֶּימֶת לוֹ לָעוֹלָם הַבָּא. עֲבוֹדָה זָרָה וְגִילּוּי עֲרָיוֹת. רִבִּי יוֹנָה וְרִבִּי יוֹסֵי חַד אָמַר בְּקַלּוֹת וְחַד אָמַר בַּחֲמוּרוֹת. מַה הֶנֶּן קַיְימִין. אִם בְּאוֹתוֹ שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה אֵין כָּל דָּבָר עוֹמֵד בִּפְנֵי כָּל בַּעֲלֵי תְשׁוּבָה. אֶלָּא כִּי אֶנֶן קַיְימִין בְּאוֹתוֹ שֶׁלֹּא עָשָׂה תְּשׁוּבָה וּמֵת בְּיִיסוּרִין. תַּמָּן תַּנִּינָן אֵילּוּ שֶׁאֵין לָהֶן חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא הָאוֹמֵר אֵין תְּחִיַּית מֵתִים וְאֵין תּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם וְאֶפִּיקוּרוֹס. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר אַף הַקּוֹרֵא בְּסְפָרִים הַחִיצוֹנִים. וְהַלּוֹחֵשׁ עַל הַמַּכָּה וְאוֹמֵר כָּל הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְמִצְרַיִם לֹא אָשִׂים עָלֶיךָ כִּי אֲנִי יי רוֹפְאֶךָ. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר אַף הָהוֹגֶה אֶת הַשֵּׁם בְּאוֹתִיּוֹתָיו. הוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶן הַפּוֹרֵק עוֹל וְהַמֵּיפֵר בְּרִית וְהַמְגַלֶּה פָּנִים בַּתּוֹרָה אֵין לָהֶן חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. הַפּוֹרֵק עוֹל זֶה שֶׁהוּא אוֹמֵר יֵשׁ תּוֹרָה וְאֵינִי סוֹבְלָהּ. הַמֵּיפֵר בְּרִית זֶה שֶׁהוּא מוֹשֵׁךְ לוֹ עָרְלָה. הַמְגַלֶּה פָּנִים בַּתּוֹרָה זֶה שֶׁהוּא אוֹמֵר לֹא נִיתְּנָה תוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם. וְלֹא כְבָר תַּנִּיתָהּ הָאוֹמֵר אֵין תּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם. תַּנָּא רִבִּי חֲנַנְיָה עֲנָתוֹנָיָא קוֹמֵי רִבִּי מָנָא זֶה שֶׁהוּא עוֹבֵר עַל דִּבְרֵי תוֹרָה בְּפַרְהֶסְיָא כְּגוֹן יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ יְהוּדָה וַחֲבֵירָיו. רוּבּוֹ זְכִיּוֹת יוֹרֵשׁ גַּן עֵדֶן. רוּבּוֹ עֲבֵירוֹת יוֹרֵשׁ גֵּיהִנָּם. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָא נוֹשֵׂא [עֲוֹנוֹת] אֵין כְּתִיב כַּאן אֶלָּא נוֹשֵׂא עָוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חוֹטֵף שְׂטָר אֶחָד מִן הָעֲבֵירוֹת וְהַזְּכִיּוֹת מַכְרִיעוֹת. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר וּלְךָ יי חֶסֶד כִּי אַתָּה תְשַׁלֵּם לְאִישׁ כְּמַעֲשֵׂהוּ. וְאִי לֵית לֵיהּ אַתְּ יְהִיב לֵיהּ מִן דִּידָךְ. הֵיא דַעְתֵּיהּ דְּרִבִּי אֶלְעָזָר דְּרִבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר וְרַב חֶסֶד מַטֶּה כְּלַפֵּי חֶסֶד. רִבִּי יִרְמְיָה אָמַר רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק בְּעִי צְדָקָה תִּצֹּר תָּם דָּרֶךְ וְרִשְׁעָה תְּסַלֵּף חַטָּאת. חַטָּאִים תְּרַדֵּף רָעָה וְאֶת צַדִּיקִים יְשַׁלֵּם טוֹב. אִם לַלֵּיצִים הוּא יָלִיץ וְלַעֲנָוִים יִתֵּן חֵן. רַגְלֵי חֲסִידָיו יִשְׁמוֹר וּרְשָׁעִים בַּחֹשֶׁךְ יִדָּמוּ. כְּבוֹד חֲכָמִים יִנְחָלוּ וּכְסִילִים מֵרִים קָלוֹן. וּסְיָגִין

סְיָיגָה וְתַרְעִין תְּרֵיעָה. רִבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק שׁוֹמֵר אָדָם אֶת עַצְמוֹ מִן הָעֲבֵירָה פַּעַם רִאשׁוֹנָה שְׁנִייָה וּשְׁלִישִׁית מֵיכָּן וָאֵילַךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְשַׁמְּרוֹ. מַה טַּעַם הֶן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פַּעֲמַיִם שָׁלוֹשׁ עִם גָּבֶר. אָמַר רִבִּי זְעִירָא וּבִלְחוּד דְּלָא יְתִיב לֵיהּ מַה טַּעַם וְהַחוּט הַמְשֻׁלָּשׁ לֹא לְעוֹלָם יִנָּתֵק אֵין כְּתִיב כָּאן אֶלָּא לֹא בִמְהֵרָה יִנָּתֵק. אֵין מִטְרַחַת עֲלוֹי מִיפְסַק הוּא.

רִבִּי חוּנָא בְּשֵׁם רִבִּי אַבָּהוּ הַקָּדוֹשׁ אֵין לְפָנָיו שִׂכְחָה הָא בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל נַעֲשָׂה שׁוֹכְחָן. מַה טַּעַם נוֹשֵׂא עָוֹן כְּתִיב. וְכֵן דָּוִד הוּא אוֹמֵר נָשָׂאתָ עֲוֹן עַמֶּךָ כִּסִּיתָ כָּל חַטֹּאתָם סֶלָה.

הלכה ב

משנה: אֵין פּוֹחֲתִין לְפֵיאָה מִשִּׁשִּׁים. אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ אֵין לְפֵיאָה שִׁיעוּר הַכֹּל לְפִי גוֹדֶל הַשָּׂדֶה וּלְפִי הָעֲנִיִּים וּלְפִי הֶעָנָוָה.

הלכה: תַּנֵּי אֵין אוֹמְרִים לוֹ הֱבֵא גְמָלִים וּטְעוֹן. מִתְנִיתָא בְּיֶתֶר מִכְּשֶׁיִּשּׁוּר. אֲבָל בִּכְשֶׁיִּשּׁוּר אוֹמְרִים לוֹ הֱבֵא גְמָלִים וּטְעוֹן. שָׂדֶהוּ מְרוּבָּה וַעֲנִיִּים מוּעָטִין נוֹתֵן לְפִי שָׂדֶהוּ. שָׂדֶהוּ מְעוּטָה וַעֲנִיִּים מְרוּבִּין נוֹתֵן לְפִי הָעֲנִיִּים. רִבִּי שִׁמְעוֹן דָּרַשׁ שְׁנֵי דְבָרִים לְקָלוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. שָׂדֶהוּ מְרוּבָּה וַעֲנִיִּים מְמוּעָטִין נוֹתֵן לְפִי הָעֲנִיִּים. שָׂדֶהוּ מְעוּטָה וַעֲנִיִּים מְרוּבִּין נוֹתֵן לְפִי שָׂדֶהוּ. מַתְנִיתָא לֹא אָמַר כֵּן אֶלָּא הַכֹּל לְפִי גוֹדֶל הַשָּׂדֶה וּלְפִי הָעֲנִיִּים וּלְפִי הֶעָנָוָה.

הלכה ג

משנה: נוֹתְנִין פֵּיאָה מִתְּחִילַּת הַשָּׂדֶה וּמֵאֶמְצָעָהּ. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר וּבִלְבַד שֶׁיִּתֵּן בַּסּוֹף כְּשֶׁיִּשּׁוּר. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִם שִׁייֵר קֶלַח אֶחָד סוֹמֵךְ לוֹ מִשּׁוּם פֵּיאָה וְאִם לָאו אֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא מִשּׁוּם הֶבְקֵר.

הלכה: נוֹתְנִין פֵּיאָה מִתְּחִילַּת הַשָּׂדֶה וּמֵאֶמְצָעָהּ. רִבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ וּבְקֻצָרְכֶם מַה תַּלְמוּד לוֹמַר לְקָצוֹר אֶלָּא אֲפִילוּ יֵשׁ לוֹ כַּמָּה לְקָצוֹר. רִבִּי יוֹנָה בְּשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ וּבְקֻצְרְכֶם מַה תַּלְמוּד לוֹמַר לְקָצוֹר אֶלָּא אַחַת בַּתְּחִילָּה וְאַחַת בַּסּוֹף. רִבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי וּבְקֻצְרְכֶם מַה תַּלְמוּד לוֹמַר לְקָצוֹר אֶלָּא אַחַת לַגְּבוֹהַּ וְאֶחָד לְהֶדְיוֹט. רִבִּי יוּדָן בְּעִי כְלוּם מָעוֹת הֶקְדֵּשׁ מִתְחַלְּלִין לֹא בְתָלוּשׁ שֶׁמָּא בִּמְחוּבָּר. אָמַר רִבִּי חֲנִינָא שֶׁלֹּא תֹאמַר יֵעָשֶׂה קְצִיר הֶקְדֵּשׁ כִּקְצִיר הֶדְיוֹט.

רִאשׁוֹנָה מַהוּ. מִן מַה דְּתַנֵּי הֲרֵי זוּ פֵּיאָה וְצָרִיךְ לִיתֵּן בְּסוֹף כְּשֶׁיִּשּׁוּר הָדָא אָמְרָה קִידְּשָׁה מִשּׁוּם פֵּיאָה. מַהוּ כְּשֶׁיִּשּׁוּר כָּל שָׂדֶהוּ אוֹ כְּשֶׁיִּשּׁוּר הַמְּשְׁתַּיֵּיר. אֵיפְשַׁר לוֹמַר קִידְּשָׁה מִשּׁוּם פֵּיאָה וְתֵימַר כְּשֶׁיִּשּׁוּר כָּל שָׂדֶהוּ אֶלָּא כְּשֶׁיִּשּׁוּר הַמְּשְׁתַּיֵּיר.

רִבִּי חִייָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן בִּמְחוּבָּר. רִבִּי יַסָּא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן בְּתָלוּשׁ. מַה מִתְכַּוֵּין לְפָטוֹר אֶת שָׂדֶהוּ אוֹ לֹא. נִשְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. דְּאָמַר רִבִּי יַסָּא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן לְעוֹלָם הוּא מוֹסִיף

וְהוֹלֵךְ. מַה נָן קַיָימִין. אִם בְּמִתְכַּוְוִין לִפְטוֹר אֶת שֶׁדֵּהוּ כְּבָר נִפְטְרָה. אֶלָּא כִּי נָן קַיָימִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוְוִין לִפְטוֹר אֶת שֶׁדֵּהוּ.

הלכה ד

משנה: כְּלָל אָמְרוּ בְּפֵיאָה כָּל שֶׁהוּא אוֹכֶל וְנִשְׁמָר וְגִידּוּלָיו מִן הָאָרֶץ וּלְקִיטָתוֹ כְּאַחַת וּמַכְנִיסוֹ לְקִיּוּם חַייָב בְּפֵיאָה. וְהַתְּבוּאָה וְהַקִּטְנִית בְּכָלָל זֶה. וּבְאֵילָן הָאוֹג וְהֶחָרוּבִין הָאֲגוֹזִים וְהַשְּׁקֵדִים הַגְּפָנִים וְהָרִימּוֹנִים הַזֵּיתִים וְהַתְּמָרִים חַייָבִין בְּפֵיאָה.

הלכה: וּבְקֻצָרְכֶם אֵין לִי אֶלָּא קוֹצֵר. תּוֹלֵשׁ מְנַיִין תַּלמוּד לוֹמַר לְקָצוֹר. עוֹקֵר מְנַיִין תַּלמוּד לוֹמַר קְצִירְךָ. אֵין לִי אֶלָּא תְּבוּאָה. קִיטְנִית מְנַיִין תַּלמוּד לוֹמַר בְּאַרְצְכֶם. אֵילָנוֹת מְנַיִין תַּלמוּד לוֹמַר שָׂדְךָ.

תַּנֵי זוֹרְעִין זְרָעִים וְזַרְעֵי אִילָן כְּאַחַת וְהַזּוֹרֵעַ מִן הַחַרְצַנִּים לוֹקֶה אַרְבָּעִים. אָמַר רִבִּי זְעִירָא כְּתִיב לֹא תִזְרַע כַּרְמְךָ כִלְאָיִם. עִיקַּר כַּרְמְךָ לֹא תִזְרַע כִּלְאַיִם. רִבִּי יוּדָן קַפּוֹדְקִיָא בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. תַּמָּן אָמְרִין אֵין זַרְעֵי אִילָן קְרוּיִין זְרָעִים וְכֹה אַתְּ אָמַר זַרְעֵי אִילָן קְרוּיִין זְרָעִים. אָמַר לֵיהּ תַּמָּן מִיעֵט הַכָּתוּב שֶׁאֵין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהִיוֹת קוֹרִין אוֹתָן זְרָעִים בְּרַם הָכָא רִיבָּה הַכָּתוּב עַל כָּל זֶרַע זֵרוּעַ אֲשֶׁר יִזְרַע.

וְאִית דְּבָעֵי נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָכָא כִּי תִבְצֹר כַּרְמְךָ מַה אַתְּ שְׁמַע מִינָהּ אָמַר רִבִּי יוֹנָה לֹא תְדַקְדֵּק כְּמַה דְּתֵימַר וְעוֹלֵל לָמוֹ. כִּי תַחְבּוֹט זֵיתֶךָ מַה אַתְּ שְׁמַע מִינָהּ אָמַר רִבִּי יוֹנָה לֹא תַקִּיפוּ פְּאַת רֹאשְׁכֶם. זֵית מַה זֵית וְכֶרֶם מְיוּחָדִין שֶׁלְּקִיטָתָן כְּאַחַת וּמַכְנִיסָן לְקִיּוּם חַייְבִין בְּפֵיאָה. אַף כָּל דָּבָר שֶׁלְּקִיטָתוֹ כְּאַחַת וּמַכְנִיסוֹ לְקִיּוּם חַייְבִין. אִי מַה זֵית וְכֶרֶם מְיוּחָדִין שֶׁהֵן חַייְבִין בִּבִיכּוּרִין וְחַייְבִין בְּפֵיאָה אַף כָּל דָּבָר שֶׁהוּא חַייָב בִּבִיכּוּרִים חַייָב בְּפֵיאָה. תַּלמוּד לוֹמַר קְצִירְךָ. אֲפִילּוּ קְצִיר אוֹרֶז אֲפִילּוּ קְצִיר דּוֹחַן.

יֹאמַר זַיִת וְאַל יֹאמַר כֶּרֶם. שֶׁאִילּוּ נֶאֱמַר זַיִת וְלֹא נֶאֱמַר כֶּרֶם הָיִיתִי אוֹמֵר זַיִת שֶׁהוּא פָּטוּר מִן הַפֶּרֶט חַייְבִין בְּפֵיאָה כֶּרֶם שֶׁהוּא חַייָב בְּפֶרֶט לֹא יְהֵא חַייָב בְּפֵיאָה. הוֹי צוֹרֶךְ הוּא שֶׁיְּהֵא אוֹמֵר כֶּרֶם. אוֹ אִילּוּ נֶאֱמַר כֶּרֶם וְלֹא נֶאֱמַר זַיִת הָיִיתִי אוֹמֵר כֶּרֶם שֶׁהוּא חַייָב בְּפֶרֶט יְהֵא חַייָב בְּפֵיאָה זַיִת שֶׁהוּא פָּטוּר מִן הַפֶּרֶט יְהֵא פָּטוּר מִן הַפֵּיאָה. הוֹי צוֹרֶךְ הוּא שֶׁיֹּאמַר זַיִת וְצוֹרֶךְ הוּא שֶׁיֹּאמַר כֶּרֶם.

יָצָא זַיִת וְלִימֵּד עַל כָּל הָאִילָנוֹת פֵּיאָה. יָצָא כֶּרֶם וְלִימֵּד עַל כָּל הָאִילָנוֹת פֶּרֶט. וּכְשֵׁם שֶׁיָּצָא זַיִת וְלִימֵּד עַל הָאִילָנוֹת פֵּיאָה. כָּךְ יָצָא כֶּרֶם וְלִימֵּד עַל כָּל הָאִילָנוֹת פֶּרֶט. אָמַר רִבִּי אָבִין דָּבָר שֶׁהוּא שָׁוֶה לִשְׁנֵיהֶן מְלַמֵּד. וְדָבָר (שֶׁהוּא) [שֶׁאֵינוֹ] שָׁוֶה בִּשְׁנֵיהֶן אֵינוֹ מְלַמֵּד.

עַל דַּעְתֵּיהּ שֶׁל רִבִּי יִשְׁמָעֵאל נֵיחָא דְּרִבִּי יִשְׁמָעֵאל דָּרַשׁ כָּל דָּבָר שֶׁהוּא בִּכְלָל וְיָצָא לִידוֹן בְּדָבָר חָדָשׁ נֶעֱקַר מִן הַכְּלָל וַהֲרֵי הוּא בְּחִידּוּשׁוֹ צוֹרֶךְ הוּא שֶׁיֹּאמַר פֵּיאָה בְּכֶרֶם. עַל דַּעְתֵּיהּ

דְּרַבָּנִין דְּאִינּוּן אָמְרִין הֲרֵי הוּא בְכָלְלוֹ וַהֲרֵי הוּא בְחִידּוּשׁוֹ. לְאֵי זֶה דָּבָר נֶאֱמַר פֵּיאָה בְּכֶרֶם. אָמַר רִבִּי אָבִין אִלָּא לֹא יָצָא אֶלָּא כֶּרֶם יְאוּת הֲוֵית מַקְשֵׁי. עַכְשָׁיו שֶׁיָּצָא כֶּרֶם וְזַיִת. אִילּוּ נֶאֱמַר זַיִת וְלֹא נֶאֱמַר כֶּרֶם הָיִיתִי אוֹמֵר זַיִת שֶׁהוּא פָּטוּר מִן הַפֶּרֶט חַיָּיב בְּפֵיאָה כֶּרֶם שֶׁהוּא חַיָּיב בְּפֶרֶט יִיפָּטֵר מִן הַפֵּיאָה.

כְּמָה דְּתֵימַר גַּבֵּי קָצִיר דָּבָר שֶׁלְּקִיטָתוֹ כְּאַחַת וְחַיָּיב בְּפֵיאָה וְאָמַר אַף בְּפוֹעֵל כָּךְ אָמַר רִבִּי יוֹנָה שַׁנְיָיה הוּא דִּכְתִיב וְקָטַפְתָּ מְלִילוֹת בְּיָדֶךָ אֲפִילוּ מִדָּבָר שֶׁאֵינוֹ לְקִייּוּם.

תַּנֵּי רִבִּי יוֹסֵי בֵּי רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר רוּטְבֵי תְמָרִים פְּטוּרִין מִן הַפֵּיאָה לְפִי שֶׁאֵין הָרִאשׁוֹן שֶׁבָּהֶן מַמְתִּין לָאַחֲרוֹן. יְאוּת אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּי רִבִּי יְהוּדָה. מַה טַעְמָא דְּרַבָּנָן. אָמַר רִבִּי זְעִירָא מִפְּנֵי שֶׁכּוּלָּן צְרִיכִין שְׁאוֹר בַּת אַחַת.

רִבִּי יִצְחָק בֶּן חֻקּוֹלָה וְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי תְּרוֵיהוֹן אָמְרִין קוּלְקָס לְיֶרֶק וּלְמַעֲשְׂרוֹת וְלִשְׁבִיעִית וּלְפֵיאָה וּלְבִכּוּרִים וְלִנְדָרִים צְרִיכָה.

הלכה ה

משנה: לְעוֹלָם הוּא נוֹתֵן מִשּׁוּם פֵּיאָה וּפְטוּר מִן הַמַּעְשְׂרוֹת עַד שֶׁיִּמְרַח. וְנוֹטֵל מִן הַגּוֹרֶן וְזוֹרֵעַ וּפְטוּר מִן הַמַּעְשְׂרוֹת עַד שֶׁיִּמְרַח. וּמַאֲכִיל לִבְהֵמָה לְחַיָּה וּלְעוֹפוֹת וּפְטוּר מִן הַמַּעְשְׂרוֹת עַד שֶׁיִּמְרַח דִּבְרֵי רִבִּי עֲקִיבָה. כֹּהֵן וְלֵוִי שֶׁלָּקְחוּ אֶת הַגּוֹרֶן וְהַמַּעְשְׂרוֹת שֶׁלָּהֶן עַד שֶׁיִּמְרְחוּ. הַמַּקְדִּישׁ וּפוֹדֶה חַיָּיב בְּמַעְשְׂרוֹת עַד שֶׁיִּמְרַח הַגִּזְבָּר.

הלכה: רִבִּי יוֹסֵי רִבִּי יַעֲקֹב בַּר זַבְדִּי בְּשֵׁם רִבִּי אַבָּהוּ רִבִּי נְחֶמְיָה בַּר מַר עוּקְבָן וּמָטֵי בָהּ בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן הִפְרִישׁ בִּכּוּרִים מִכְּרִי מְמוּרָח פָּטוּר מִתְּרוּמָה גְּדוֹלָה. אָמַר רִבִּי חַגַּיי קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵן לְעוֹלָם הוּא נוֹתֵן פֵּיאָה וּפְטוּר מִן הַמַּעֲשֵׂר עַד שֶׁיִּמְרַח. הָא אִם מֵירַח חַיָּיב מַה שֶׁאֵין כֵּן בִּתְרוּמָה. וְלֵימָא אַף בִּבְיכּוּרִים יְהֵא חַיָּיב אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא מֵירַח. וְיֵידָא אֲמַר דָּא. וְלָמָּה נִקְרְאוּ שְׁמָן בִּיכּוּרִין שֶׁהֵן בִּיכּוּרִין לַכֹּל. וְכָל הַקּוֹדֵם אֶת חֲבֵירוֹ חֲבֵירוֹ מִתְחַיֵּיב בּוֹ.

מַתְנִיתִין דְּבֵית שַׁמַּיי הִיא דְּבֵית שַׁמַּיי אוֹמְרִים הֲבָקֵר עֲנִיִּים הֶפְקֵר.

וַאֲתָיְא דְּרִבִּי עֲקִיבָה בַּחֲנוּיוֹת בְּנֵי חָנוּן דְּתַנָּא לָמָּה חָרְבוּ חֲנוּ(יוֹ)ת בְּנֵי חָנוּן שֶׁלֹּשׁ שָׁנִים עַד שֶׁלֹּא חָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁהָיוּ מוֹצִיאִין אֶת הַפֵּירוֹת מִכְּלַל הַמַּעְשְׂרוֹת דְּהַווין דָּרְשִׁין עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר פְּרָט לְלוֹקֵחַ. וְאַכְלְתָּ פְּרָט לְמוֹכֵר.

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן קָנָס קָנְסוּ לָהֶן שֶׁלֹּא יְהוּ קוֹפְצִין לְגִיתּוֹת וּלְגָרְנוֹת.

טַבָּח כֹּהֵן חֲבֵרְיָיא בְּשֵׁם רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי פָּטַר לוֹ שַׁבָּת אַחַת. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי אֲזִלִית לְדָרוֹמָה וְשָׁמְעִית רִבִּי חָנָן אָבוּי דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בְּשֵׁם רִבִּי (שִׁמְעוֹן) בֶּן לֵוִי פָּטַר לוֹ שַׁבָּת אַחַת. רִבִּי יוּדָן מְדַמֵּי לָהּ לְהָדָא דְּרִבִּי יוֹחָנָן קָנָס קָנְסוּ בָּהֶן. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי וְאִם מִשָּׁם קָנָס

אֲפִילוּ שַׁבָּת אַחַת לֹא יִפְטוֹר לוֹ. חֲנָווֹנִי כֹּהֵן רִבִּי יוּדָן אָמַר פּוֹטְרִין לוֹ שַׁבָּת אַחַת. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר אֵין פּוֹטְרִין לוֹ שַׁבָּת אַחַת. עַל דַּיְתֵיהּ דְּרִבִּי יוֹסֵי מַה בֵּין חֲנָווֹנִי מַה בֵּין טַבָּח. חֲנָווֹנִי יָכוֹל לְהַעֲרִים טַבָּח אֵינוֹ יָכוֹל לְהַעֲרִים.

תַּנִּי לֹא נָחֲלַק רִבִּי וְרִבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא עַל הַלּוֹקֵחַ פֵּירוֹת מְחוּבָּרִין מִן הַגּוֹי שֶׁהֵן חַיָּיבִין בְּמַעְשְׂרוֹת וְעַל שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּכְנַס תַּחְתָּיו. וְעַל הַלּוֹקֵחַ פֵּירוֹת תְּלוּשִׁין מִן הַגּוֹי שֶׁהֵן פְּטוּרוֹת מִן הַמַּעֲשֵׂר. עַל מַה נֶחְלְקוּ עַל הַלּוֹקֵחַ פֵּירוֹת תְּלוּשִׁין מֵחֲבֵירוֹ בְּשָׁנַת מַעֲשֵׂר עָנִי. רִבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא אוֹמֵר אֶחָד עָנִי וְאֶחָד עָשִׁיר מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ. וְרִבִּי אוֹמֵר עָשִׁיר מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ. עָנִי אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ. מַה טַעְמָא דְּרִבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא כְּשֵׁם שֶׁאֵין אָדָם זוֹכֶה בְּלֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵיאָה שֶׁלּוֹ. כָּךְ לֹא יִזְכֶּה בְּמַעְשַׂר עָנִי שֶׁלּוֹ. מַה טַעְמָא דְּרִבִּי. לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵיאָה אֵינָן טוֹבְלִין בְּמַעְשַׂר עָנִי שֶׁהוּא טוֹבֵל. וּכְבָר נִטְבַּל עַד שֶׁהוּא בְּרְשׁוּתוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן. מַה טַעְמָא דְּרִבִּי יוּדָה הַנָּשִׂיא מִשֵּׁם קָנָס. מַה טַעְמֵיהּ דְּרִבִּי עָשִׁיר יֵשׁ בְּיָדוֹ לִיקַּח. עָנִי אֵין בְּיָדוֹ לִיקַּח. שֶׁרִבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא אוֹמֵר מָצוּי הוּא לִלְווֹת וְרִבִּי אוֹמֵר אֵינוֹ מָצוּי לִלְווֹת.

פרק ב

הלכה א

משנה: וְאֵילּוּ מַפְסִיקִין לְפֵיאָה הַנַּחַל וְהַשְּׁלוּלִית וְדֶרֶךְ הַיְחִיד וְדֶרֶךְ הַרַבִּים וּשְׁבִיל הַיְחִיד וּשְׁבִיל הָרַבִּים הַקֶּבוּעַ בִּימוֹת הַחַמָּה וּבִימוֹת הַגְּשָׁמִים. הַבּוּר וְהַנִּיר וְזֶרַע הַקּוֹצֵר לְשַׁחַת מַפְסִיק דִּבְרֵי רִבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ מַפְסִיק אֶלָּא אִם כֵּן חָרַשׁ.

הלכה: וְאֵילּוּ מַפְסִיקִין לְפֵיאָה. שֶׁנֶּאֱמַר שָׂדְךָ. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יוֹצִיא מִשָּׂדֶה לַחֲבֵירָתָהּ. וְאֵינוֹ מְחוּבָּר. וְאֵין תֵּימַר מְחוּבָּר הוּא אֲפִילּוּ שְׁדֵה הָאִילָן מַפְסִיק. דְּתַנִּינָן תַּמָּן הַכֹּל מַפְסִיק לִזְרָעִים וְאֵינוֹ מַפְסִיק לְאִילָן אֶלָּא גֶּדֶר. הָא גֶּדֶר מְחוּבָּר וְאֵינוֹ מְחוּבָּר. אֵין תֵּימַר מְחוּבָּר אֲפִילּוּ שֶׁעָר כּוֹתֵשׁ לֹא מַפְסִיק דְּתַנִּינָן שֶׁעָר כּוֹתֵשׁ אֵינוֹ מַפְסִיק אֶלָּא נוֹתֵן פֵּיאָה לַכֹּל. הָדָא אָמְרָה שֶׁאֵינוֹ מְחוּבָּר. אֵין תֵּימַר מְחוּבָּר הוּא אֲפִילּוּ מִצַּד אֶחָד מַפְסִיק דְּתַנִּי אִם הָיָה שֶׁעָר כּוֹתֵשׁ מִיכָּן וּמִיכָּן אֵינוֹ מַפְסִיק. הָא מִצַּד אֶחָד מַפְסִיק.

רִבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רִבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא הִפְרִישׁ פֵּיאָה מִשָּׂדֶה לַחֲבֵירָתָהּ לֹא קָדְשָׁה.

רִבִּי זְעִירָא בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי יָסָא נִתְכַּוֵּון לְזָכוֹת מִן הַמֵּיצָר וּשְׁרַע מִינָּהּ. מִחְלְפָה שִׁיטָּתֵיהּ דְּרִבִּי יָסָא דְּתַנִּינָן תַּמָּן מוֹדִים חֲכָמִים לְרִבִּי עֲקִיבָה בְּזוֹרֵעַ שֶׁבֶת אוֹ חָרָדָל בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת. כֵּינִי מַתְנִיתָא שֶׁבֶת בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת. חָרָדָל בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת. שְׁמוּאֵל אָמַר מִפְּנֵי שֶׁאֵין הָרִאשׁוֹן שֶׁבָּהֶן מַמְתִּין לָאַחֲרוֹן שֶׁבָּהֶן. רִבִּי יָסָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן מִפְּנֵי שֶׁדַּרְכָּן לִיזָּרַע עֲרוּגוֹת עֲרוּגוֹת וְכֹה הוּא אָמַר אָכֵן. פְּשִׁיטָא לֵיהּ שֶׁהוּא מַפְסִיק. לֹא צִירְכָה וְלֹא קִידְּשָׁה מִשּׁוּם

פֵּיאָה אֵילָא קִידְּשָׁה. תַּנֵּי רִבִּי הוֹשַׁעְיָא הִפְרִישׁ פֵּיאָה מִשֶּׁדֶה לַחֲבֶרְתָּהּ לֹא קִידְּשָׁה. וּשְׁמַע מֵימַר אֲפִילּוּ מֵיצָר.

רִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָא אָמַר חֲצוּבוֹת מַפְסִיקִין לְפֵיאָה. רַב חִסְדָּא בְּעֵי בָּהֶן חֵלֶק יְהוֹשֻׁעַ אֶת הָאָרֶץ. אֲתָא רִבִּי חֲנִינָא בְּשֵׁם רַב חִסְדָּא בָּהֶן תִּיחֵם יְהוֹשֻׁעַ אֶת הָאָרֶץ.

שְׁלוּלִית. כָּל שֶׁהִיא מוֹשֶׁכֶת. נַחַל אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוּ מוֹשֵׁךְ.

נִתְכַּוְּונוּ דְּתַנֵּינָן דֶּרֶךְ הַיָּחִיד וְדֶרֶךְ הָרַבִּים מַה צוּרְכָה אֲנָא מֵימַר לָךְ אֲפִילּוּ דֶּרֶךְ הָרַבִּים אֵינוֹ מַפְסִיק לְאֵילֵּין אֶלָּא גֶּדֶר. מִכֵּיוָן דְּתַנֵּינָן שְׁבִיל הַיָּחִיד שְׁבִיל הָרַבִּים מַה צוּרְכָא לְהוֹצִיא אֶת הַקִּבּוּעַ בִּימוֹת הַחַמָּה וְאֵינוֹ קִבּוּעַ בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים.

רַב אָמַר בּוּר וְנִיר בֵּית רוֹבַע וְזֶרַע אֶחָד אֲפִילּוּ כָּל שֶׁהוּא. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר בּוּר וְנִיר וְזֶרַע אֶחָד בִּשְׁלֹשָׁה תְלָמִין שֶׁל פְּתִיחַ. מַה וּפְלִיג. מַה דְּמַר רַב בְּחִיּוּב פֵּיאָה וּמַה דְּמַר רִבִּי יוֹחָנָן בִּפְטוֹר פֵּיאָה. וְהָתַנִּי בּוּר וְנִיר חַיָּיבִין בְּפֵיאָה. מִן מַה דְּמַר רַב מִשֶּׁדֶה בֵּינוֹנִית. מִן מַה דְּאָמַר רִבִּי יוֹחָנָן בַּחֲמִשִּׁים עַל שְׁתַּיִם.

רִבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רִבִּי אֶלְעָזָר רִבִּי מֵאִיר וְרִבִּי יְהוּדָה שְׁנֵיהֶם אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד. כְּמָה דְּרִבִּי מֵאִיר אָמַר הַקּוֹצֵר לְשַׁחַת מַפְסִיק כֵּן רִבִּי יְהוּדָה אָמַר הַקּוֹצֵר לְשַׁחַת מַפְסִיק. כְּמָה דְּרִבִּי יוּדָה אָמַר חִיּוּב בְּפֵיאָה מַפְסִיק כֵּן רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר חִיּוּב בְּפֵיאָה מַפְסִיק. וְהָא אַשְׁכְּחָנָן דְּרִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר חִיּוּב בְּפֵיאָה מַפְסִיק כְּהָדָא דְּתַנֵּי אָכְלָהּ גּוֹבַיֵּי קִירְסְמוּהָ נְמָלִים שִׁבַּרְתָּהּ הָרוּחַ אוֹ בְּהֵמָה פְּטוּרָה. הַכֹּל מוֹדִין אִם חָרַשׁ מַפְסִיק. אִם לֹא חָרַשׁ אֵינוֹ מַפְסִיק. מָנֵי הַכֹּל מוֹדִין לֹא רִבִּי מֵאִיר אָמַר מִפְּנֵי שֶׁהוּא פְּטוֹר פֵּיאָה. אֲבָל אִם הָיָה חַייָב אֲפִילּוּ לֹא חָרַשׁ מַפְסִיק. כַּיי דְּתַנֵּינָן תַּמָּן אָמַר רִבִּי יוּדָן אֵימָתַי בִּזְמָן שֶׁהִתְחִיל עַד שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁלִישׁ אֲבָל אִם הֵבִיא שְׁלִישׁ אָסוּר לְקָצוֹר. יִקְצוֹר חַייָב בְּפֵיאָה. וְדָבָר שֶׁהוּא חִיּוּב פֵּיאָה מַפְסִיק.

רִבִּי זְעִירָא בְּעֵי כְּמַה דְּרִבִּי יוּדָה אָמַר הִתְחִיל עַד שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁלִישׁ וַאֲפִילּוּ הֵבִיאָה שְׁלִישׁ פְּטוּר מִן הַלֶּקֶט וּמִן הַשִּׁכְחָה וּמִן הַפֵּיאָה. כֵּן רִבִּי מֵאִיר אָמַר הִתְחִיל עַד שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁלִישׁ וַאֲפִילּוּ הֵבִיאָה שְׁלִישׁ פָּטוּר מִן הַלֶּקֶט וּמִן הַשִּׁכְחָה וּמִן הַפֵּיאָה.

הלכה ב

משנה: אַמַּת הַמַּיִם שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהֵיקָצֵר כְּאַחַת רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מַפְסֶקֶת וְכָל הֶהָרִים אֲשֶׁר בַּמַּעְדֵּר יֵעָדֵרוּן אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַבָּקָר יָכוֹל לַעֲבוֹר בְּכֻלָּן הוּא נוֹתֵן פֵּיאָה אַחַת לַכֹּל.

הלכה: הֲווֹן בְּעֵי מֵימַר וְלָא פְלִיגִין. אַשְׁכַּחַת תַּנֵּי אַמַּת הַמַּיִם הַקְּבוּעָה הֲרֵי זוּ מַפְסֶקֶת. הֲווֹן בְּעֵיי מֵימַר מִן מַה דְּאָמַר רִבִּי יוּדָה בְּעוֹמֵד מִצַּד אֶחָד וְאֵינוֹ יָכוֹל לְקָצוֹר מִצַּד הַשֵּׁינִי אֲבָל אִם הָיָה עוֹמֵד בְּאֶמְצַע וְקוֹצֵר מִיכָּן וּמִיכָּן אֵינוֹ מַפְסִיק. אַשְׁכַּח תַּנֵּי וּפְלִיג הָיָה עוֹמֵד בְּאֶמְצַע וְקוֹצֵר מִיכָּן וּמִיכָּן מַפְסִיק מִצַּד אֶחָד אֵינוֹ מַפְסִיק.

חִיָּיא בַּר אָדָא בְּשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ הָיָה שָׁם סֶלַע עַל פְּנֵי כָל שְׁדֵהוּ אִם עוֹקֵר הוּא אֶת הַמַּחֲרִישָׁה מִצַּד זֶה וְנוֹתְנוֹ מִצַּד זֶה מַפְסִיק. מִצַּד אַחֵר אֵינוֹ מַפְסִיק. וְהָתַנֵּי מַדְרֵיגוֹת שֶׁהֵן גְּבוֹהוֹת עֲשָׂרָה טְפָחִים נוֹתֵן פֵּיאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. פְּחוֹת מִיכֵּן נוֹתֵן מֵאֶחָד עַל הַכֹּל. וּפְחוֹת מִיכֵּן אֵינוֹ עוֹקֵר אֶת הַמַּחֲרִישָׁה מִצַּד זֶה וְנוֹתְנָהּ בְּצַד זֶה. אֲפִילוּ פָּחוֹת מִיכֵּן עוֹקֵר הוּא. לָא אָתִינָן מֵימַר עֲשָׂרָה אֶלָּא בְּגִין סוֹפָהּ שֶׁאִם הָיוּ רָאשֵׁי מַדְרֵיגוֹת מְעוּרָבִין שֶׁהוּא נוֹתֵן מֵאֶחָד עַל הַכֹּל.

הלכה ג

משנה: הַכֹּל מַפְסִיק לִזְרָעִים וְאֵינוֹ מַפְסִיק לְאִילָן אֶלָּא גֶּדֶר. וְאִם הָיָה שֵׂעָר כּוֹתֵשׁ אֵינוֹ מַפְסִיק אֶלָּא נוֹתֵן פֵּיאָה לַכֹּל. וְלֶחָרוּבִין כָּל הָרוֹאִין זֶה אֶת זֶה. אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל נוֹהֲגִין הָיוּ בְּבֵית אַבָּא נוֹתְנִין פֵּיאָה אַחַת לַזֵּיתִים שֶׁהָיוּ לָהֶן בְּכָל הָרוּחַ וְלֶחָרוּבִין כָּל הָרוֹאִין זֶה אֶת זֶה. רִבִּי אֶלְעָזָר בֵּי רִבִּי צָדוֹק אוֹמֵר מִשְׁמוֹ אַף לֶחָרוּבִין שֶׁהָיוּ לָהֶם בְּכָל הָעִיר.

הלכה: הַכֹּל מַפְסִיק לִזְרָעִים. מַה כוֹתֵשׁ וְעוֹלֶה בְּמַכְתֵּשׁ אוֹ כוֹתֵשׁ עַל גַּבֵּי גֶּדֶר. מִן מַה סְעָר כוֹתֵשׁ אֵין הַגֶּדֶר כוֹתֵשׁ. הָדָא אָמְרָה כוֹתֵשׁ עַל גַּבֵּי גֶּדֶר.

רִבִּי מָנָא אָמַר זְמָנִין דַּהֲווֹי בָהּ בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת וְזְמָנִין דַּהֲווֹי בָהּ בְּתוֹךְ עֲשָׂרָה טְפָחִים בִּנְטוּעִין מַטַּע עֶשֶׂר לְבֵית סְאָה. מַה אַתְּ שְׁמַע מִינָּהּ וְהוּא שֶׁיִּהוּ בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת לְגֶדֶר וְהֵן שֶׁיִּהוּ בְּתוֹךְ עֲשָׂרָה טְפָחִים בֵּין נוֹף לְנוֹף בִּנְטוּעִין מַטַּע עֶשֶׂר לְבֵית סְאָה.

וְלֶחָרוּבִין כָּל הָרוֹאִין. מִי מְכַוְּוִין לָהֶן אֶת הָרוּחוֹת. הָעִיר מְכַוֶּוֶנֶת לָהֶן אֶת הָרוּחוֹת. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּי רִבִּי בּוּן שֶׁל בֵּית רִבִּי הָיוּ לָהֶן אַרְבָּעָה בַּדִּים לְאַרְבָּעָה רוּחוֹת הָעִיר וְהֵן נוֹתְנִין לְכָל בַּד וּבַד לְפִי רוּחוֹ.

הָיוּ שָׁם שְׁלֹשָׁה אִילָנוֹת הָרִאשׁוֹנִים רוֹאִין אֶת הָאֶמְצָעִיִּים וְהָאֶמְצָעִיִּים רוֹאִין אֶת הָרִאשׁוֹנִים וְאֵין הָרִאשׁוֹנִים רוֹאִין זֶה אֶת זֶה מַפְרִישׁ מִן הָרִאשִׁים עַל הָאֶמְצָעִיִּים וּמִן הָאֶמְצָעִיִּים עַל הָרִאשִׁים וְאֵינוֹ מַפְרִישׁ מִן הָרִאשִׁים עַל הָרִאשִׁים.

הלכה ד

משנה: הַזּוֹרֵעַ אֶת שָׂדֵהוּ מִין אֶחָד אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה שְׁתֵּי גֲרָנוֹת נוֹתֵן פֵּיאָה אַחַת. זוֹרְעָהּ שְׁנֵי מִינִין אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה גוֹרֶן אַחַת נוֹתֵן שְׁתֵּי פֵּיאוֹת. הַזּוֹרֵעַ אֶת שָׂדֵהוּ שְׁנֵי מִינֵי חִטִּים עֲשָׂאָן גוֹרֶן אַחַת עוֹשֶׂה גוֹרֶן אַחַת נוֹתֵן פֵּיאָה אַחַת. שְׁתֵּי גֲרָנוֹת נוֹתֵן שְׁתֵּי פֵּיאוֹת. מַעֲשֶׂה כְּשֶׁזָּרַע רִבִּי שִׁמְעוֹן אִישׁ הַמִּצְפָּה לִפְנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְעָלוּ לְלִשְׁכַּת הַגָּזִית וְשָׁאֲלוּ. אָמַר נָחוּם הַלִּיבֶּלֶר מִקּוּבָּל אֲנִי מֵרִבִּי מֵיִישָׁא שֶׁקִּיבֵּל מֵאַבָּא שֶׁקִּיבֵּל מִן הַזּוּגוֹת שֶׁקִּיבְּלוּ מִן הַנְּבִיאִים הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי בְּזוֹרֵעַ אֶת שָׂדֵהוּ שְׁנֵי מִינֵי חִטִּים אִם עֲשָׂאָן גוֹרֶן אַחַת נוֹתֵן פֵּיאָה אַחַת שְׁתֵּי גֲרָנוֹת נוֹתֵן שְׁתֵּי פֵּיאוֹת.

הלכה: קָצַר חֲצִי אַיגְדּוֹ וְחֲצִי שְׁמוּתִית לַעֲשׂוֹתָן גּוֹרָן אֶחָד וְנִמְלַךְ וַעֲשָׂאָן שְׁתֵּי גָּרָנוֹת אֵינוֹ מַפְרִישׁ מִן הָאַגְדּוֹ עַל הַשְּׁמוּתִית לֹא בַתְּחִילָּה וְלֹא בְסוֹף. קָצַר חֲצִי הָאַגְדּוֹ וְחֲצִי הַשְּׁמוּתִית לַעֲשׂוֹתָן שְׁתֵּי גָּרָנוֹת וְנִמְלַךְ וַעֲשָׂאָן גּוֹרָן אַחַת מַפְרִישׁ עַל הָאַגְדּוֹ שֶׁבְּסוֹף עַל הַשְּׁמוּתִית שֶׁבְּסוֹף. מִן הָאַגְדּוֹ שֶׁבַּתְּחִילָּה עַל הַשְּׁמוּתִית שֶׁבַּתְּחִילָּה. מַפְרִישׁ מִן הָאַגְדּוֹ עַל הָאַגְדּוֹ בְּשֶׁכִּילָּה אֶת שֶׁדֵּהוּ. אֲבָל אִם לֹא כִילָּה אֶת שֶׁדֵּהוּ אֲפִילּוּ מִן הָאַגְדּוֹ עַל הָאַגְדּוֹ אֵינוֹ מַפְרִישׁ. קָצַר חֲצִי אַגְדּוֹ וְכָל הַשְּׁמוּתִית לַעֲשׂוֹתָן גּוֹרָן אַחַת וְנִמְלַךְ וַעֲשָׂאָן שְׁתֵּי גָּרָנוֹת מַפְרִישׁ מִן הָאַגְדּוֹ עַל הָאַגְדּוֹ וְכָל הַשְּׁמוּתִית שֶׁשָּׁם נִפְטָרָה.

אָמַר רִבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן אִם בָּאת הֲלָכָה תַּחַת יָדֵיךְ וְאֵין אַתְּ יוֹדֵעַ מַה טִיבָהּ אַל תַּפְלִיגֶנָּה לְדָבָר אַחֵר שֶׁהֲרֵי כַּמָּה הֲלָכוֹת נֶאֶמְרוּ לְמֹשֶׁה בְּסִינַי וְכוּלְהֶן מְשׁוּקָּעוֹת בַּמִּשְׁנָה. אָמַר רִבִּי אָבִין וְיֵאוּת הִיא שְׁנֵי מִינֵי חִיטִּים אִילּוּלֵי שֶׁבָּא נָחוּם וּפֵירֵשׁ לָנוּ יוֹדְעִין הָיִינוּ.

רִבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רִבִּי לְעָזָר אֲכָתּוּב לוֹ רוּבֵּי תּוֹרָתִי. וְכִי רוּבָּהּ שֶׁל תּוֹרָה נִכְתְּבָה אֶלָּא מְרוּבִּין הֵן הַדְּבָרִים הַנִּדְרָשִׁין מִן הַכָּתָב מִן הַדְּבָרִים הַנִּדְרָשִׁין מִן הַפֶּה. וְכִינִי. אֶלָּא כֵינִי חֲבִיבִין הֵן הַדְּבָרִים הַנִּדְרָשִׁין מִן הַפֶּה מִן הַדְּבָרִים הַנִּדְרָשִׁין מִן הַכָּתָב.

רִבִּי יוּדָה בֶּן פָּזִי אוֹמֵר אֲכָתּוּב לוֹ רוּבֵּי תּוֹרָתִי אֵילּוּ הַתּוֹכָחוֹת. אֲפִילּוּ כֵן [לֹא כְמוֹ] זָר נֶחְשָׁבוּ.

אָמַר רִבִּי אָבִין אִילּוּלֵי כָתַבְתִּי לְךָ רוּבֵּי תוֹרָתִי לֹא כְמוֹ זָר נֶחְשָׁבוּ. מַה בֵּינָן לָאוּמּוֹת. אֵילּוּ מוֹצִיאִין סִפְרֵיהֶן וְאֵילּוּ מוֹצִיאִין סִפְרֵיהֶן. אֵילּוּ מוֹצִיאִין דִּפְתֶּרֵיהֶן וְאֵילּוּ מוֹצִיאִין דִּפְתֶּרֵיהֶן.

רִבִּי חַגַּיי בְּשֵׁם רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן נֶאֶמְרוּ דְבָרִים בְּפֶה וְנֶאֶמְרוּ דְבָרִים בִּכְתָב וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִין אֵי זֶה מֵהֶן חָבִיב. אֶלָּא מִן מַה דִּכְתִיב כִּי עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּרַתִּי אִתְּךָ בְּרִית וְאֶת יִשְׂרָאֵל הָדָא אָמְרָה אוֹתָן שֶׁבְּפֶה חֲבִיבִין.

רִבִּי יוֹחָנָן וְרִבִּי יוּדָן בֵּירִבִּי שִׁמְעוֹן חַד אָמַר אִם שִׁימַרְתָּה מַה שֶׁבְּפֶה וְשִׁימַרְתָּ מַה שֶּׁבִּכְתָב אֲנִי כוֹרֵת אִתְּךָ בְּרִית וְאִם לָאו אֵינִי כוֹרֵת אִתְּךָ בְּרִית. וְחָרָנָה אָמַר אִם שִׁימַרְתָּ מַה שֶּׁבְּפֶה וְקַיֶּימְתָּ מַה שֶּׁבִּכְתָב אַתָּה מְקַבֵּל שָׂכָר וְאִם לָאו אֵין אַתָּה מְקַבֵּל שָׂכָר.

רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר עֲלֵיהֶם וַעֲלֵיהֶם כָּל כָּכָל דְּבָרִים הַדְּבָרִים מִקְרָא מִשְׁנָה תַּלְמוּד וַאֲגָדָה. אֲפִילּוּ מַה שֶׁתַּלְמִיד וָתִיק עָתִיד לְהוֹרוֹת לְפָנֵי רַבּוֹ כְּבָר נֶאֱמַר לְמֹשֶׁה בְּסִינַי. מַה טַעַם יֵשׁ דָּבָר שֶׁיֹּאמַר רְאֵה זֶה חָדָשׁ הוּא. מֵשִׁיבוּ חֲבֵירוֹ וְאוֹמֵר לוֹ כְּבָר הָיָה לְעוֹלָמִים.

רִבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל אֵין לְמֵידִין לֹא מִן הֲלָכוֹת וְלֹא מִן הַגָּדוֹת וְלֹא מִן הַתּוֹסָפוֹת אֶלָּא מִן הַתַּלְמוּד. תַּנֵּי רִבִּי חֲלַפְתָּא בֶּן שָׁאוּל הִיא שְׁנֵי מִינֵי חִיטִּין הִיא שְׁנֵי מִינֵי שְׁעוֹרִין. אָמַר רִבִּי זְעִירָא כָּךְ הָיְתָה הֲלָכָה בְּיָדָם וּשְׁכָחוּהָ הִיא שְׁנֵי מִינֵי חִיטִּין הִיא שְׁנֵי מִינֵי שְׁעוֹרִים.

וְהָתַנֵּינָן הַמַּחֲלִיק בְּצָלִין לַחִין לַשּׁוּק וּמְקַיֵּים יְבִישִׁין לַגּוֹרֶן אִית לָךְ מֵימַר שׁוּק וְגוֹרֶן כָּךְ הָיְתָה הֲלָכָה בְיָדָן וּשְׁכָחוּהָ.

רִבִּי חֲנַנְיָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל אֵין לְמֵידִין מִן הָהוֹרָיָה. הַכֹּל מוֹדִין שֶׁאֵין לְמֵידִין מִן הַמַּעֲשֶׂה. אֲמַר לֵיהּ רִבִּי מָנָא הָדָא דְתֵימַר בְּהַהוּא דְלָא סְבַר בְּרַם בְּהַהוּא דִּסְבַר עֲבַד. אֲמַר לֵיהּ בֵּין סְבַר בֵּין לָא סְבַר בְּהוּא דִפְלִינָא. בְּרַם בְּהוּא דְלָא פְלִיג בֵּין סְבַר בֵּין לָא סְבַר.

הלכה ה

משנה: שָׂדֶה שֶׁקִּצָּרוּהָ גוֹיִם שֶׁקִּצָּרוּהָ לִיסְטִים. קִרְסְמוּהָ נְמָלִין שִׁבְּרָתָּהּ הָרוּחַ אוֹ בְּהֵמָה פְּטוּרָה. קָצַר חֶצְיָיהּ וְקִצְּרוּ לִיסְטִים חֶצְיָיהּ פְּטוּרָה שֶׁחוֹבַת הַקָּצִיר בְּקָמָה. קִצְּרוּ לִיסְטִים חֶצְיָיהּ וְקָצַר חֶצְיָיהּ נוֹתֵן פֵּיאָה מִמָּה שֶׁקָּצַר. קָצַר חֶצְיָיהּ וּמָכַר חֶצְיָיהּ הַלּוֹקֵחַ נוֹתֵן פֵּיאָה לַכֹּל. קָצַר חֶצְיָיהּ וְהִקְדִּישׁ חֶצְיָיהּ הַפּוֹדֶה מֵיַּד הַגִּזְבָּר הוּא נוֹתֵן פֵּיאָה לַכֹּל.

הלכה: מַתְנִיתָא בְּשֶׁקִּצְּרוּהָ לְעַצְמָן אֲבָל אִם קִצְּרוּהָ לְיִשְׂרָאֵל חַיֶּיבֶת. וְתַנֵּי כֵן אֵין שׁוֹכְרִין פּוֹעֲלִין גּוֹיִם מִפְּנֵי שֶׁאֵינָן בְּקִיאִין בְּלֶקֶט.

מַתְנִיתָא בְּשֶׁקִּצְּרוּהָ לְאָבְדָהּ. אֲבָל אִם קִצְּרוּהָ שֶׁלֹּא לְאָבְדָהּ חַיֶּיבֶת. אָמַר רִבִּי הוֹשַׁעְיָא בַּר שַׁמַּי וַאֲפִילוּ תֵימָא בְּשֶׁקִּצְּרוּהָ שֶׁלֹּא לְאָבְדָהּ פְּטוּרָה מֵאַחַר שֶׁהַפֵּיאָה נִיתֶּנֶת בְּמָחוֹבָּר לְקַרְקַע וְאֵין קַרְקַע נִגְזָל.

מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַפְרִישׁ מִן הַקָּצִיר עַל הַקָּמָה וּמִן הַקָּמָה עַל הַקָּצִיר וְאֵינוֹ מַפְרִישׁ מִן הַקָּצִיר לֹא עַל הַקָּצִיר וְלֹא עַל הַקָּמָה. פְּעָמִים שֶׁהוּא מַפְרִישׁ מִן הַקָּצִיר עַל הַקָּמָה. הֵיךְ עֲבִידָא כְּיִלָּה אֶת שָׂדֵהוּ וְשִׁייֵר בָּהּ כְּדֵי פֵּיאָה כֵּיוָן שֶׁקִּצַּר שִׁיבּוֹלֶת הָרִאשׁוֹנָה חָזְרָה פֵּיאָה לָעוֹמְרִין מַפְרִישׁ מִן הַקָּצִיר. וְלֹא סוֹף דָּבָר שֶׁכִּילָּה אֶת שָׂדֵהוּ. אֶלָּא אֲפִילוּ בְּשֶׁקִּצַּר וְאָמַר מִיכָּן וְהֵילַךְ אֲנִי מַפְרִישׁ פֵּיאָה. כֵּיוָן שֶׁקִּצַּר שִׁיבּוֹלֶת הָרִאשׁוֹנָה חָזְרָה פֵּיאָה לָעוֹמְרִין מַפְרִישׁ מִן הַקָּצִיר עַל הַקָּמָה.

הַמּוֹכֵר מַהוּ שֶׁיִּזְכֶּה בְּפֵיאָה שֶׁהִיא מַתֶּרֶת אֶת הָעוֹמְרִין. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה אֵימָתַי בִּזְמָן שֶׁקִּיבְּלָהּ מִמֶּנּוּ לְמֶחֱצָה לִשְׁלִישׁ וְלִרְבִיעַ. מַה בֵּינָהּ לְקַדְמִיתָא אֶלָּא לְכְשֶׁתִּקְצֹר שְׁלִישׁ תְּהֵא שֶׁלָּךְ. אָמַר רִבִּי בּוּן בַּר חִייָא הָדָא אָמְרָה שֶׁהַמּוֹכֵר זָכָה בְּפֵיאָה שֶׁהִיא מַתֶּרֶת אֶת הָעוֹמְרִין. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי תַּמָּן לֹא נִתְחַייְבָה שָׂדֵהוּ בִּרְשׁוּתוֹ בְּרַם הָכָא נִתְחַייְבָה שָׂדֵהוּ בִּרְשׁוּתוֹ. אִילּוּ קָצַר חֲצִי שָׂדֵהוּ וּמָכַר מַה שֶׁקָּצַר הַלּוֹקֵחַ מוּתָּר בְּלֶקֶט וּבְשִׁכְחָה וּבְפֵיאָה יְאוּת. הַלּוֹקֵחַ מַהוּ שֶׁיִּזְכֶּה בְּפֵיאָה שֶׁהִיא מַתֶּרֶת אֶת הָעוֹמְרִין שֶׁל מוֹכֵר בְּפִלּוּגְתָּא דְּרִבִּי וּדְרִבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא.

רִבִּי פִּינְחָס בְּעִי קְצִירַת חוּצָה לָאָרֶץ מַהוּ שֶׁתְּהֵא חַיֶּיבֶת בְּפֵיאָה. שֶׁלֹּא תֹּאמַר הַהֶקְדֵּשׁ פָּטוּר וְחוּצָה לָאָרֶץ פָּטוּר. אִי מַה הֶקְדֵּשׁ חַיָּיב אַף חוּצָה לָאָרֶץ חַיָּיב. אַשְׁכַּח תַּנֵּי קְצִיר אַרְצְכֶם וְלֹא קְצִיר חוּצָה לָאָרֶץ.

קָצַר הַגִּיזְבָּר חֲצִי חֻצְיֵיהּ וְלֹא הִסְפִּיק לְקָצוֹר אֶת הַשְּׁאָר עַד שֶׁפָּדָה אֶת כּוּלָּהּ מַפְרִישׁ מִן הַקָּצִיר עַל הַקָּצִיר. וְכָל מַה שֶׁנִּקְצַר בִּרְשׁוּת הַהֶקְדֵּשׁ כְּבָר נִפְטָר.

פרק ג

הלכה א

משנה: מַלְבְּנוֹת הַתְּבוּאָה שֶׁל בֵּין הַזֵּיתִים. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִין פֵּיאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִין מֵאַחַת עַל הַכֹּל. מוֹדִין שֶׁאִים הָיוּ רָאשֵׁי הַשּׁוּרוֹת מְעוּרָבִין שֶׁהוּא נוֹתֵן פֵּיאָה מֵאַחַת עַל הַכֹּל. הַמְנַמֵּר אֶת שֶׁדֵּהוּ וְשִׁייֵר קְלָחִים לַחִים רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר פֵּיאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים מֵאֶחָד עַל הַכֹּל. מוֹדִין חֲכָמִים לְרִבִּי עֲקִיבָה בְּזוֹרֵעַ שֶׁבֶת אוֹ חַרְדָּל בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת שֶׁהוּא נוֹתֵן פֵּיאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד.

הלכה: אֲנַן תַּנִּינָן שֶׁבֵּין הַזֵּיתִים. תְּנֵיי דְּבֵית רִבִּי שֶׁבֵּין אֵילָנוֹת. מַתְנִיתִין צְרִיכָה לְדִבְּבִית רִבִּי וּדְבֵית רִבִּי צְרִיכָן לְמַתְנִיתִין. אִילּוּ תַנִּינָן אֲנַן וְלָא תַנּוֹן דְּבֵית רִבִּי הֲוֵינָן אָמְרִין לֹא אֲמַרְנָהּ אֶלָּא שֶׁבֵּין הַזֵּיתִים דָּבָר שֶׁהוּא חַיָּיב בְּפֵיאָה. אֲבָל דָּבָר שֶׁהוּא פָּטוֹר פֵּיאָה אַף בֵּית שַׁמַּאי מוֹדִין שֶׁהוּא נוֹתֵן פֵּיאָה מֵאֶחָד עַל הַכֹּל. הֲוֵי צוּרְכָהּ לְמַתְנִיתָהּ דְּרִבִּי. אוֹ אִילּוּ תְנֵיי דְּבֵית רִבִּי וְלָא תַנִּינָן אֲנַן הֲוֵינָן אָמְרִין לֹא אָמְרוּ אֶלָּא שֶׁבֵּין הָאִילָנוֹת דָּבָר שֶׁהוּא פָּטוֹר פֵּיאָה. אֲבָל דָּבָר שֶׁהוּא חַיָּיב בְּפֵיאָה אַף בֵּית הִלֵּל מוֹדֵיי שֶׁהוּא נוֹתֵן פֵּיאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. הֲוֵי צוּרְכָהּ לְמַתְנִיתִין וְצוּרְכָהּ לְמַתְנִיתָא דְּבֵי רִבִּי.

מַה נָן קַיְימִין. אִי בְּמִרְוָוחִין אַף בֵּית שַׁמַּאי מוֹדֵיי שֶׁהוּא נוֹתֵן פֵּיאָה מֵאֶחָד עַל הַכֹּל. אִם בִּרְצוּפִין אַף בֵּית הִלֵּל מוֹדוּ שֶׁהוּא נוֹתֵן פֵּיאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. אֶלָּא כִּי נָן קַיְימִין בִּנְטוּעִין מַטַּע עֶשֶׂר לְבֵית סְאָה. בֵּית שַׁמַּאי עָבְדִין לוֹן כִּמְרוָוחִין. וּבֵית הִלֵּל עָבְדִין לוֹן כִּרְצוּפִין.

מַה טַעֲמָא דְּבֵית שַׁמַּאי. שֶׁאֵין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהָיוֹת מַכְנִיסִין זְרָעִים בֵּין הָאִילָנוֹת. אַתְיָא דְּבֵית שַׁמַּאי כְּרִבִּי יוֹסֵי. כְּמָה דְּרִבִּי יוֹסֵי אָמַר אֵין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהָיוֹת מַכְנִיסִין בְּצָלִים בֵּין הַיֶּרֶק. כֵּן בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אֵין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהָיוֹת מַכְנִיסִין זְרָעִים בֵּין הָאִילָנוֹת. מִסְתַּבְּרָא דְּבֵית שַׁמַּאי יוֹדוּן לְרִבִּי יוֹסֵי. רִבִּי יוֹסֵי לֹא יוֹדֶה לְבֵית שַׁמַּאי. בֵּית שַׁמַּאי יוֹדוּן לְרִבִּי יוֹסֵי שֶׁכֵּן אֵין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהָיוֹת מַכְנִיסִין בְּצָלִים בֵּין הַיֶּרֶק. רִבִּי יוֹסֵי לֹא יוֹדֵי לְבֵית שַׁמַּאי שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהָיוֹת מַכְנִיסִין זְרָעִים בֵּין הָאִילָנוֹת.

הָיָה שָׁם גֶּדֶר כְּמָן דְּהוּא אִילָן. הָיוּ שְׁנַיִם.

עַד כְּדוֹן בִּמְעוּרְבִין מִיכָּן וּמִיכָּן. הֲרֵי מֶעוּרְבִין מִצַּד אֶחָד אוֹ בִּשְׁלֹשָׁה תְלָמִים שֶׁל פַּתִּיחַ אוֹ אֲפִילוּ כָּל שֶׁהוּא.

הַמְנַמֵּר שָׁדֵהוּ כוי. כְּהַדֵּין נִימְרָה. מָקוֹם הַזְּבָלִין עוֹלִין תְּחִילָּה נִמְרָה קְרִיי לָהּ.

עַד כְּדוֹן כְּשֶׁהָיָה יָבֵשׁ מִיכָּן וּמִיכָּן וְלַח בְּאֶמְצַע. הָיָה לַח מִיכָּן וּמִיכָּן יָבֵשׁ בְּאֶמְצַע.

רִבִּי בָּא רִבִּי חִייָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן אַתְייָא דְרִבִּי מֵאִיר בְּשִׁיטַת רִבִּי עֲקִיבָה רַבּוֹ. כְּמוֹ דְרִבִּי עֲקִיבָה אָמַר לַח וְיָבֵשׁ שְׁנֵי מִינִין כֵּן רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר לַח וְיָבֵשׁ שְׁנֵי מִינִין. אָמְרֵי חֲבֵרָייָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי וְלָמָּה לִי כְּרִבִּי עֲקִיבָה אֶפִילוּ כְּרַבָּנִין דְּתַנִּינָן תַּמָּן הַמַּחֲלִיק בְּצָלִין לַחִים לְשׁוּק וּמְקַיֵּים יְבִישִׁין לְגוֹרָן אָמַר רִבִּי יוֹסֵי שְׁמָעְנָן שׁוּק וְגוֹרָן שְׁנֵי מִינִין. לַח וְיָבֵשׁ שְׁנֵי מִינִין. חָצִיוֹ לַח וְחָצִיוֹ יָבֵשׁ אוּף רִבִּי עֲקִיבָה מוֹדֶה. וְהָתַנִּינָן מוֹדִין חֲכָמִים לְרִבִּי עֲקִיבָה בְּזוֹרַע שֶׁבֶת אוֹ חַרְדָּל בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת. כֵּינִי שֶׁבֶת בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת חַרְדָּל בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת. שְׁמוּאֵל אָמַר מִפְּנֵי שֶׁאֵין הָרִאשׁוֹן שֶׁבָּהֶן מַמְתִּין לָאַחֲרוֹן שֶׁבָּהֶן. רִבִּי יָסָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן מִפְּנֵי שֶׁדַּרְכָּן לִיזָּרַע עֲרוּגוֹת עֲרוּגוֹת. עַל דַּעְתֵּיהּ דִּשְׁמוּאֵל מַפְרִישׁ מִכָּל קֶלַח וְקֶלַח. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יוֹחָנָן מַפְרִישׁ מִכָּל עֲרוּגָה וַעֲרוּגָה.

שְׁנֵי מִינִין חָצִיוֹ לַח וְחָצִיוֹ יָבֵשׁ אוּף רִבִּי עֲקִיבָה מוֹדֶה. וְהָתַנִּינָן מוֹדִין חֲכָמִים לְרִבִּי עֲקִיבָה בְּזוֹרַע שֶׁבֶת אוֹ חַרְדָּל בִּשְׁלֹשֶׁת מְקוֹמוֹת. כֵּינִי שֶׁבֶת בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת חַרְדָּל בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת. שְׁמוּאֵל אָמַר מִפְּנֵי שֶׁאֵין הָרִאשׁוֹן שֶׁבָּהֶן מַמְתִּין לָאַחֲרוֹן שֶׁבָּהֶן. רִבִּי יָסָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן מִפְּנֵי שֶׁדַּרְכָּן לִיזָּרַע עֲרוּגוֹת עֲרוּגוֹת. עַל דַּעְתֵּיהּ דִּשְׁמוּאֵל מַפְרִישׁ מִכָּל קֶלַח וְקֶלַח. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יוֹחָנָן מַפְרִישׁ מִכָּל עֲרוּגָה וַעֲרוּגָה.

הלכה ב

משנה: הַמַּחֲלִיק בְּצָלִים לַחִין לְשׁוּק וּמְקַיֵּים יְבֵשִׁין לְגוֹרָן נוֹתֵן פֵּיאָה לְאֵלּוּ לְעַצְמָן וּלְאֵלּוּ לְעַצְמָן וְכֵן בַּאֲפוּנִים וְכֵן בְּכָרֶם. הַמֵּידָל נוֹתֵן מִן הַמְּשׁוּאָר עַל מַה שֶׁשִּׁייֵר. וְהַמַּחֲלִיק מֵאַחַת יָד נוֹתֵן מִן הַמְּשׁוּאָר עַל הַכֹּל.

הלכה: תַּנֵּי הַמֵּירוֹג חַייָב בְּתְחִילָתוֹ וְחַייָב בְּסוֹפוֹ. וְאֵיי דֵּינוֹ מֵירוֹג. אָמַר רִבִּי יִרְמְיָה כְּהָדָא דְתַנִּינָן הַמַּחֲלִיק בְּצָלִין לַחִים לְשׁוּק וּמְקַיֵּים יְבֵישִׁין לְגוֹרָן. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי הַדֵּין קִיצָּחָה כַּד אַתְּ זָרַע לֵיהּ הוּא עָבִיד בָּצֶל דַּקִּיק. כַּד אַתְּ שְׁתַל לֵיהּ הוּא עָבִיד בָּצֶל רָב. דִּי לָא כֵן מַה נָן אָמְרִין הוֹאִיל וְהוּא לִזְרִיעָה יְהֵא פָּטוּר מִן הַפֵּיאָה. וְחִיטִּין לֹא לִזְרִיעָה הֵן. חִטִּין רוּבָּן לַאֲכִילָה וְזֶה רוּבּוֹ לִזְרִיעָה. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יִרְמְיָה יֵרָק חַייָב בְּפֵיאָה. מִינוֹ מַכְנִסוֹ לְקִיּוּם. מַה עָבַד לֵהּ רִבִּי יוֹסֵי. גְּמוּר הוּא וְאֵינוֹ מְחוּסָּר אֶלָּא לְיַבֵּשׁ.

תַּנֵּי לֶקֶט קְצִירָךְ וְלֹא לֶקֶט קִיטּוּף. רִבִּי זְעִירָא רִבִּי חִייָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן הַמְלַקֵּט שִׁבֳּלִין לְעִיסָּתוֹ אֲפִילוּ כָּל שֶׁהוּא פָּטוּר מִן הַפֵּיאָה. רִבִּי לְעָזָר אוֹמֵר אֲפִילוּ בְמַגָּל. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי

וְהוּא שֶׁשַּׁיֵּיר. וְהָתַנֵּי הָיוּ לוֹ חֲמֵשׁ גְּפָנִים וְהוּא [בוֹצְרָן] וּמַכְנִיסָן לְתוֹךְ בֵּיתוֹ פָּטוּר מִן הַפֶּרֶט וּמִן הָעָרְלָה וּמִן הָרְבָעִי וְחַיָּיב בְּעוֹלְלוֹת. אָמַר רִבִּי יוּדָן כָּאן בִּגְמוּרוֹת כָּאן בִּשְׁאֵינָן גְּמוּרוֹת. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי וַאֲפִילוּ תֵימָא כָּאן וְכָאן בִּגְמוּרוֹת. כָּאן וְכָאן בִּשְׁאֵינָן גְּמוּרוֹת. תַּמָּן כְּשֶׁבִּיקֵּשׁ לְאוֹכְלָן עֲנָבִים. בְּרַם הָכָא כְּשֶׁבִּיקֵּשׁ לַעֲשׂוֹתָן יַיִן עוֹשֶׂה. הָדָא יַלְפָא מִן הַהִיא וְהַהִיא יַלְפָה מִן הָדָא. הָדָא יַלְפָה מִן הַהִיא שֶׁאִם בִּיקֵּשׁ לְאוֹכְלָן מְלִילוֹת וַאֲפִילוּ לֹא שִׁיֵּיר. וְהַהִיא יַלְפָה מִן הָדָא שֶׁאִם בִּיקֵּשׁ לִשְׁתוֹתָן יַיִן וְהוּא שֶׁשִּׁיֵּיר.

הַמֵּידָל נוֹתֵן מִן הַמְשׁוּאָר עַל מַה שֶׁשִּׁיֵּיר. תַּנֵּי אָמַר רִבִּי יוּדָה בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּמֵידָל לְשׁוּק אֲבָל בְּמֵידָל לְבֵית נוֹתֵן מִן הַמְשׁוּאָר עַל הַכֹּל. אָמַר רִבִּי זְעִירָא הָדָא דְתֵימָא בְּשֶׁעִיבָּה עַל מְנָת לְהַדֵּל. אֲבָל אִם עִיבָּה עַל מְנָת שֶׁלֹּא לְהַדֵּל לֹא סוֹף דָּבָר לְבֵיתוֹ אֶלָּא אֲפִילוּ לְשׁוּק נוֹתֵן מִן הַמְשׁוּאָר עַל הַכֹּל.

הלכה ג

משנה: הָאֵימָהוֹת שֶׁל בְּצָלִים חַיָּיבוֹת בְּפֵיאָה. רִבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר. מַלְבְּנוֹת הַבְּצָלִים שֶׁבֵּין הַיֶּרֶק רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר פֵּיאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים מֵאֶחָד עַל הַכֹּל.

הלכה: רַב אָמַר פּוּרגָרָה וּשְׁמוּאֵל אָמַר צוּמְחָתָה.

רִבִּי יַעֲקֹב בַּר בּוּן בְּשֵׁם רִבִּי חֲנִינָא לֹא אָמַר רִבִּי יוֹסֵי אֶלָּא מִשּׁוּם הֶבְקֵר. רִבִּי בּוּן בַּר חִייָא בְּעִי קוֹמֵי רִבִּי מָנָא וְהֶבְקֵר חַיָּיב בְּפֵיאָה. אָמַר לָהֶן בְּזָכָה בָהֶן אַחַת אַחַת. וְהָתַנֵּי אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן מִתְקַיְּימוֹת לוֹ בְּמִרוּבָּה מִתְקַיְּימוֹת בִּמְמוּעָט. הֲוֵי לֵית טַעֲמָא דְּלָא מִשּׁוּם מַכְנִיסוֹ לְקִייּוּם.

הלכה ד

משנה: הָאַחִים שֶׁחָלְקוּ נוֹתְנִין שְׁתֵּי פֵּיאוֹת. חָזְרוּ וְנִשְׁתַּתְּפוּ נוֹתְנִין פֵּיאָה אַחַת. שְׁנַיִם שֶׁלָּקְחוּ אֶת הָאִילָן נוֹתְנִין פֵּיאָה אַחַת. לָקַח זֶה צְפוֹנוֹ וְזֶה דְּרוֹמוֹ זֶה נוֹתֵן פֵּיאָה לְעַצְמוֹ וְזֶה נוֹתֵן פֵּיאָה לְעַצְמוֹ.

הלכה: קָצַר חֲצִי שָׂדֶה בְּשׁוּתָּפוּת וְחָלְקוּ אֵינוֹ מַפְרִישׁ מִשֶּׁלּוֹ לֹא בַתְּחִילָּה וְלֹא בְסוֹף. חָזְרוּ וְחָלְקוּ וְנִשְׁתַּתְּפוּ וְקָצְרוּ חֲצִי שָׂדֶה בְּשׁוּתָּפוּת וְחָלְקוּ מַפְרִישׁ שֶׁבְּסוֹף עַל חֲבֵירוֹ שֶׁבְּסוֹף. אֲבָל לֹא מִשֶּׁלּוֹ שֶׁבַּתְּחִילָּה עַל חֲבֵירוֹ שֶׁבַּתְּחִילָּה.

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן קָצַר חֲצִי שָׂדֶה וְקָצַר חֲצִי חֲצִייָהּ וְלֹא הִסְפִּיק לְקָצוֹר אֶת הַשְּׁאָר עַד שֶׁקָּצַר כּוּלָּהּ מַפְרִישׁ מִן הָרִאשׁוֹן עַל הָאֶמְצָעִיין וּמִן הָאֶמְצָעִיין עַל הָרִאשׁוֹן. וְאֵינוֹ מַפְרִישׁ מִן הָרִאשׁוֹן עַל הָרִאשׁוֹן. אָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי הָיְתָה לוֹ שָׂדֶה אַחַת חֲצִייָהּ הֲבִיאָה שְׁלִישׁ וְחֲצִייָהּ לֹא הֲבִיאָה שְׁלִישׁ וְלֹא הִסְפִּיק לְקָצוֹר חֲצִי חֲצִייָהּ עַד שֶׁהֲבִיאָה כּוּלָּהּ שְׁלִישׁ

מַפְרִישׁ מִן הָרִאשׁוֹן עַל הָאֶמְצָעִיִּים וּמִן הָאֶמְצָעִיִּים עַל הָרִאשׁוֹן וְאֵינוֹ מַפְרִישׁ מִן הָרִאשׁוֹן עַל הָרִאשׁוֹן.

הלכה ה

משנה: הַמּוֹכֵר קִלְחֵי אִילָן בְּתוֹךְ שָׁדֵהוּ נוֹתֵן פֵּיאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה אֵימָתַי בִּזְמָן שֶׁלֹּא שִׁייֵר בַּעַל הַשָּׂדֶה אֲבָל אִם שִׁייֵר שָׂדֵהוּ הוּא נוֹתֵן פֵּיאָה לַכֹּל.

הלכה: עַד כְּדוֹן כְּשֶׁהִתְחִיל לְקְצוֹר וַאֲפִילוּ לֹא הִתְחִיל לְקְצוֹר. נִשְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא לָקַח גֶּז צֹאנוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ אִם שִׁייֵר הַמּוֹכֵר חַייָב וְאִם לָאו הַלּוֹקֵחַ חַייָב. רִבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן דְּרִבִּי יְהוּדָה הִיא. שַׁנְייָא הִיא תַּמָּן בֵּין שֶׁהִתְחִיל לְגָזוֹז בֵּין שֶׁלֹּא הִתְחִיל לְגָזוֹז. וְכֹא לָא שַׁנְייָא בֵּין שֶׁהִתְחִיל לִקְצוֹר בֵּין שֶׁלֹּא הִתְחִיל לִקְצוֹר.

מַה טַעֲמָא דְּרִבִּי יוּדָה. מִשּׁוּם דְּחוֹבַת קְצִיר בְּקָמָה אוֹ מִשּׁוּם דַּהֲוִי כְּמוֹכֵר לוֹ חוּץ מֵחוֹבָתוֹ. נִשְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא לָקַח גֶּז צֹאן חֲבֵירוֹ אִם שִׁייֵר הַמּוֹכֵר הַמּוֹכֵר חַייָב וְאִם לָאו הַלּוֹקֵחַ חַייָב. רִבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן דְּרִבִּי יְהוּדָה הִיא. אִית לָךְ לְמֵימַר תַּמָּן שֶׁחוֹבַת קְצִיר בְּקָמָה לֹא מִשּׁוּם דְּמֹכְרוֹ לוֹ חוּץ מֵחוֹבָתוֹ. וְכֹה בְּמֹכְרוֹ חוּץ מֵחוֹבָתוֹ.

מַה נְפַק מִבֵּינֵיהוֹן. עָבַר הַלּוֹקֵחַ וְהִפְרִישׁ. אִין תֵּימַר מִשּׁוּם שֶׁחוֹבַת קְצִיר בְּקָמָה הִפְרִישׁ הִפְרִישׁ. וְאִין תֵּימַר מִשּׁוּם כְּמוֹכֵר לוֹ חוּץ מֵחוֹבָתוֹ הִפְרִישׁ וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ דָמִים. נִשְׁרַף חֶלְקוֹ שֶׁל מוֹכֵר אִין תֵּימַר מִשּׁוּם שֶׁחוֹבַת קְצִיר בְּקָמָה נִשְׂרַף נִשְׂרַף. וְאִין תֵּימַר מִשּׁוּם כְּמוֹכֵר לוֹ חוּץ מֵחוֹבָתוֹ נִשְׂרַף נוֹטֵל מִמֶּנּוּ דָמִים.

הלכה ו

משנה: רִבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר קַרְקַע בֵּית רוֹבַע חַייָב בְּפֵיאָה. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר בְּעוֹשֶׂה סְאָתַיִם. רִבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר שִׁשָּׁה עַל שִׁשָּׁה טְפָחִים. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר כְּדֵי לִקְצוֹר וּלְשַׁנּוֹת וַהֲלָכָה כִדְבָרָיו.

הלכה: מַה טַעֲמָא דְּרִבִּי אֱלִיעֶזֶר נֶאֱמַר כָּאן שָׂדֶךָ וְנֶאֱמַר בְּכִלְאַיִם שָׂדֶךָ מַה שָׂדֶךָ שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן בֵּית רוֹבַע אַף כָּאן בֵּית רוֹבַע. מַה טַעֲמָא דְּרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ נֶאֱמַר כָּאן שָׂדֶךָ וְנֶאֱמַר לְהַלָּן וְשָׁכַחְתָּ עוֹמֶר בַּשָּׂדֶה מַה שָּׂדֶה שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן שְׁתַּיִם אַף כָּאן שְׁתַּיִם. מַה טַעֲמָא דְּרִבִּי טַרְפוֹן שִׁשָּׁה עַל שִׁשָּׁה מֵעֲרוּגָה. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר כְּדֵי לִקְצוֹר וּלְשַׁנּוֹת וַהֲלָכָה כִדְבָרָיו. מָה קְצִירָה כְּדֶרֶךְ הַקּוֹצְרִים אוֹ אֲפִילוּ כָּל שֶׁהוּא מִן מַה דִּכְתִיב אֲשֶׁר לֹא מִלֵּא כַפּוֹ קוֹצֵר וְחִצְנוֹ מְעַמֵּר. הָדָא אָמְרָה קְצִירָה כְּדֶרֶךְ הַקּוֹצְרִים.

הלכה ז

משנה: רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא חַיֶּיבֶת בְּפֵיאָה וּבְבִיכּוּרִים וְלִכְתּוֹב עָלֶיהָ פְּרוֹזְבּוֹל וְלִקְנוֹת עִמָּהּ נְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶן אַחֲרָיוּת בְּכֶסֶף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה. הַכּוֹתֵב נְכָסָיו שְׁכִיב מְרַע שִׁייֵר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא מַתָּנָתוֹ קַיֶּימֶת. לֹא שִׁייֵר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא אֵין מַתָּנָתוֹ קַיֶּימֶת. הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לְבָנָיו וְכָתַב לְאִשְׁתּוֹ קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא אִבְּדָה כְתוּבָתָהּ. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר אִם קִבְּלָה עָלֶיהָ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא כָתַב לָהּ אִבְּדָה כְתוּבָתָהּ.

הלכה: רִבִּי אִימִּי בְּשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּעֵי הַגַּע עַצְמָךְ שֶׁהָיָה שָׁם שִׁיבּוֹלֶת אַחַת עַד שֶׁלֹּא קָצַר אֵין כָּאן חִיּוּב מִשֶּׁקָּצַר אֵין כָּאן שִׁיּוּר. רִבִּי חֲנַנְיָה בְּשֵׁם רִבִּי פִּינְחָס תִּיפְתַּר בְּשֶׁהָיָה שָׁם קֶלַח אֶחָד וּבוֹ חָמֵשׁ שִׁבּוֹלִים.

רִבִּי מָנָא בְּעֵי וְלֵיתְנָן אֲמַר קָמָה כָּל שֶׁהִיא חַיֶּיבֶת בְּפֵיאָה אֶלָּא בְּגִין דְּתַנָּא בִּיכּוּרִים תַּנָּא קַרְקַע.

תַּנֵּי וְהָרִיאָיוֹן. רִבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן מִי שֶׁאֵין לוֹ קַרְקַע פָּטוּר מִן הָרִיאָיוֹן. רִבִּי מָנָא בְּעֵי וְלָמָּה לֵינָן אָמְרִין מִי שֶׁאֵין לוֹ קַרְקַע פָּטוּר מִן הַוִּידּוּי דְּכְתִיב מִן הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לָנוּ. רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר שְׁמוּעָתָהּ כֵּן מִי שֶׁאֵין לוֹ קַרְקַע פָּטוּר מִן הַוִּידּוּי דְּכְתִיב מִן הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לָנוּ.

רִבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי מִי שֶׁאֵין לוֹ קַרְקַע פָּטוּר מִן הָרֵאָיָה שֶׁנֶּאֱמַר וְלֹא יַחְמוֹד אִישׁ אֶת אַרְצְךָ. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהִנִּיחַ אֶת כֶּרְיוֹ וּבָא וּמָצָא אֲרָיוֹת סוֹבְבִין אוֹתוֹ. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהִנִּיחַ בֵּית שֶׁל תַּרְנוֹגְלִין וּבָא וּמָצָא חֲתוּלוֹת מְקוּרְעִין לְפָנֵיהֶן. חַד בַּר נַשׁ שְׁבִיק בֵּיתֵיהּ פְּתִיחַ וַאֲתָא וַאֲשְׁכַּח חֲכִינָה כְּרִיכָה עַל קֻרְקֻסּוֹי. רִבִּי פִּינְחָס מִשְׁתָּעֵי הַדֵּין עוּבְדָּא.

תְּרֵין אַחִין בְּאַשְׁקְלוֹן הֲווֹ לְהוּ מְגוּרִין נוּכְרָאִין אָמְרֵי כְּדוֹן אִילֵּין יְהוּדָאֵי סָלְקִין לִירוּשָׁלֵם אֲנָן נְסָבִין כָּל מַה דְּאִית לְהוֹן. מִן מַה דְּסָלְקוֹן זִימֵּן לָהֶן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַלְאָכִים נְכָנְסִין וְיוֹצְאִין בְּדִמּוּתָן. מִן דְּנַחְתּוּן שָׁלְחוּן לוֹן מִקַּמָּן אֲמַר לוֹן אָן הֲוִיתוּן אֲמַר לוֹן בִּירוּשָׁלֵם. אֲמַר לוֹן מַאן שְׁבַקְתּוּן בְּגוֹ בֵּיתָא אָמְרוּ וְלָא בַּר נַשׁ. אֲמַר בְּרִיךְ הוּא אֱלָהֵהוֹן דִּיהוּדָאֵי דְּלָא שְׁבָקוֹן וְלָא שְׁבִיק לְהוֹן.

מְנַיִין לִנְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶן אַחֲרָיוּת שֶׁהֵם נִקְנִים עִם נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחֲרָיוּת בְּכֶסֶף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה. רִבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם חִזְקִיָּה רִבִּי יוֹנָה רִבִּי חֲנִינָא תִּירְתָּיֵיהּ בְּשֵׁם חִזְקִיָּה כְּתִיב וַיִּתֵּן לָהֶם אֲבִיהֶם מַתָּנוֹת רַבּוֹת לְכֶסֶף וּלְזָהָב וּלְמִגְדָּנוֹת עִם עָרִים בְּצוּרוֹת בִּיהוּדָה. עַד כְּדוֹן כְּשֶׁהָיָה קַרְקַעוֹת עִם הַמְּטַלְטְלִין בְּמָקוֹם אֶחָד. הָיוּ קַרְקַעוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד וּמְטַלְטְלִין בְּמָקוֹם אֶחָד. אָמַר רִבִּי בּוּן בַּר חִייָא נִשְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא אָמַר לָהֶן רִבִּי אֱלִיעֶזֶר מַעֲשֶׂה בְּמִדּוֹנִי אֶחָד שֶׁהָיָה בִּירוּשָׁלֵם וְהָיוּ לוֹ מְטַלְטְלִין הַרְבֵּה וּבִיקֵּשׁ לְחַלְּקָן לִיתְּנָן בְּמַתָּנָה אָמְרוּ לוֹ אֵין אַתְּ יָכוֹל

אֶלָּא אִם כֵּן קָנִיתָ קַרְקַע. מֶה עָשָׂה הָלַךְ וְקָנָה סֶלַע אֶחָד בְּצַד יְרוּשָׁלֵם וְאָמַר חֶצְיָיהּ צָפוּנִי אֲנִי נוֹתֵן לִפְלוֹנִי עִם מֵאָה חָבִיּוֹת שֶׁל יַיִן. חֶצְיָיהּ דְּרוֹמִי אֲנִי נוֹתֵן לִפְלוֹנִי עִם מֵאָה חָבִיּוֹת שֶׁל שֶׁמֶן. וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים וְקִיְּימוּ אֶת דְּבָרָיו. אָמַר רִבִּי חֲנַנְיָה קוֹמֵי רִבִּי מָנָא וְלָאו שְׁכִיב מְרָע הוּא. לְפִי שֶׁבְּכָל מָקוֹם אֵין אָדָם מְזַכֶּה אֶלָּא בִּכְתָב. וְכָאן אֲפִילּוּ בְּדָבָרִים. לְפִי שֶׁבְּכָל מָקוֹם אֵין אָדָם מְזַכֶּה עַד שֶׁיְּהוּ קַרְקָעוֹת וּמְטַלְטְלִין בְּמָקוֹם אֶחָד. וְכָאן אֲפִילּוּ קַרְקָעוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד וּמְטַלְטְלִין בְּמָקוֹם אַחֵר. אָמַר לֵיהּ לָא רִבִּי אֶלִיעֶזֶר שַׁנְיָיא הִיא שְׁכִיב מְרָע דְּרִבִּי אֶלִיעֶזֶר כִּבְרִיא דְּרַבָּנִן.

תַּמָּן תַּנֵּינָן קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא חַיָּיב בְּפֵיאָה וּבְבִיכּוּרִים. קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא מַהוּ טָב. אָמַר רִבִּי מַתַּנְיָה תִּיפְתָּר שֶׁהָיָה שָׁם מָקוֹם שִׁיבּוֹלֶת אַחַת וּמַרְגְּלִית טְמוּנָה בוֹ.

אֵי זֶהוּ שְׁכִיב מְרָע כָּל שֶׁלֹּא קָפַץ עָלָיו הַחוֹלִי. דֶּרֶךְ הָאָרֶץ הַקְּרוֹבִים נִכְנָסִין אֶצְלוֹ מִיָּד. וְהָרְחוֹקִים נִכְנָסִין אֶצְלוֹ לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים. אִם קָפַץ עָלָיו הַחוֹלִי אֵילּוּ וְאֵילּוּ נִכְנָסִין אֶצְלוֹ מִיָּד. דֵּילְמָה רִבִּי חוּנָא רִבִּי פִּינְחָס רִבִּי חִזְקִיָּה סָלְקוּן מְבַקְּרָה לְרִבִּי יוֹסֵי בָּתָר תְּלָתָא יוֹמִין. אָמַר לוֹן בִּי בָעִיתוּן מְקַיְּימָה מַתְנִיתָא.

שֶׁיֵּיר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא מַתָּנָתוֹ קַיֶּימֶת וַאֲפִילּוּ לֹא הִבְרִיא. לֹא שֶׁיֵּיר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא אֵין מַתָּנָתוֹ קַיֶּימֶת וְהוּא שֶׁהִבְרִיא.

רִבִּי בָּא רַב הוּנָא בְשֵׁם רַב עָשׂוּ דִבְרֵי שְׁכִיב מְרָע כִּבְרִיא שֶׁכָּתַב וְנָתַן וְהוּא שֶׁמֵּת מֵאוֹתוֹ הַחוֹלִי. הָא אִם הִבְרִיא לֹא. וּבְמִסַּיִּים וּבְאָמַר תְּנוּ שָׂדֶה פְּלוֹנִי לִפְלוֹנִי. אָמַר תְּנוּ חֲצִי שָׂדֶה פְּלוֹנִי לִפְלוֹנִי וַחֲצִי שָׂדֶה פְּלוֹנִי לִפְלוֹנִי כְּמִי שֶׁסִּיַּים אוֹ עַד שֶׁיֹּאמַר חֶצְיָיהּ בַּצָּפוֹן וְחֶצְיָיהּ בַּדָּרוֹם.

רִבִּי בִּינָא בְשֵׁם רִבִּי יִרְמְיָה שֶׁיֵּיר מְטַלְטְלִין לֹא עָשָׂה כְלוּם. אָתָא חֲמִי שֶׁיֵּיר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא יֵשׁ לוֹ מִחְיָיה. שֶׁיֵּיר אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת אֵין לוֹ מִיחְיָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי יוֹדַע הוּא הָאִישׁ הַזֶּה שֶׁשְּׁכִיב מְרָע מְזַכֶּה אֲפִילּוּ בְּדָבָרִים לְאֵי זֶה דָּבָר כָּתַב בָּהֶן קִנְיָין כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מַתְּנַת בָּרִיא.

שֶׁיֵּיר עֲבָדִים תַּנָּא רִבִּי יוֹדָן בַּר פָּזִי דְּבַר דִּלְיָא וְלָא יָדְעִין מַה תַּנָּה.

כָּתַב לָזֶה וְחָזַר וְכָתַב לָזֶה. רַב אָמַר אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. רַב אַבָּא בַּר חוּנָא וְרִבִּי יוֹחָנָן אָמַר יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. הֵיךְ עֲבִידָא הָיָה רַבּוֹ הָרִאשׁוֹן וְהַשֵּׁינִי כֹּהֵן הַשְּׁלִישִׁי יִשְׂרָאֵל עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַב אֵין יָכוֹל לוֹכַל בִּתְרוּמָה עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַב אַבָּא בַּר הוּנָא אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן יָכוֹל הוּא לוֹכַל בִּתְרוּמָה. הַכֹּל מוֹדִין שֶׁאִם הָיָה רַבּוֹ הָרִאשׁוֹן יִשְׂרָאֵל אֵינוֹ אוֹכֵל בִּתְרוּמָה שֶׁמָּא יַבְרִיא.

רִבִּי יוֹסֵי בֵּי רִבִּי בּוּן בְּשֵׁם רַב חוּנָא מַתְנִיתִין מְסַיְּיעָה לְרַב אַבָּא בַּר הוּנָא וְרִבִּי יוֹחָנָן בָּרִיא שֶׁכָּתַב דְּיֶיתֵיקֵי וּשְׁכִיב מְרַע שֶׁכָּתַב מַתָּנָה חוֹזֶר בּוֹ. בָּרִיא שֶׁכָּתַב דְּיֶיתֵיקֵי חוֹזֶר בּוֹ וְלֹא עוֹד הוּא בָּרִיא וְדִכְוָותָהּ שְׁכִיב מְרַע שֶׁכָּתַב מַתָּנָה חוֹזֶר בּוֹ וְלֹא עוֹדֵהוּ שְׁכִיב מְרַע.
אֵי זוּ הִיא דְּיֶיתֵיקֵי. תְּהֵא לִי לִהְיוֹת וְלַעֲמוֹד. וְאִם מֵתִי יִינָּתְנוּ נְכָסַיי לִפְלוֹנִי. אֵי זוּ הִיא מַתָּנָה. הֲרֵי כָּל נְכָסַי נְתוּנִין לִפְלוֹנִי מַתָּנָה מֵעַכְשָׁיו וְשֶׁתְּהֵא כָתוּב בָּהּ מֵהַיּוֹם.
אַחְתֵּיהּ דְּרִבִּי גּוּרִין כְּתָבַת נִיכְסֵי לְאַחֲוָהּ וּסְלַק אַחוֹי רַבָּא פַּייְסָהּ וּכְתָבַת לֵיהּ. אֲתָאי עוּבְדָּא קוֹמוֹי רִבִּי אִימִּי אָמַר כֵּן אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן חוֹזֵר בּוֹ. אָמַר רִבִּי זְעִירָא לֹא מוֹדֵי רִבִּי יוֹחָנָן שֶׁאִם הָיָה כָתוּב בָּהּ מֵהַיּוֹם שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. אֲתָא רִבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. אֲתָא רִבִּי לָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. וְאַנְהָר רִבִּי אִימִּי וְחָזַר עוּבְדָּא.
רַב אָמַר בִּמְזַכֶּה עַל יָדֵיהָ. וּשְׁמוּאֵל אָמַר בִּמְחַלֵּק לְפָנֶיהָ. רִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָא אָמַר מִקּוּלֵּי כְּתוּבָה שָׁנוּ כָּן. וְכֵן תַּנֵּי בַּר קַפָּרָא מִקּוּלֵּי כְּתוּבָה שָׁנוּ. אָמַר רִבִּי בָּא טַעְמָא דְּרִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָא לֹא סוֹף דָּבָר בִּכְתוּבַּת מָנֶה וּמָאתַיִם אֶלָּא אֲפִילוּ כְּתוּבָה שֶׁל אֶלֶף דִּינָר מִקּוּלֵּי כְּתוּבָה שָׁנוּ.

הלכה ח

משנה: הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לְעַבְדּוֹ יָצָא בֶּן חוֹרִין. שִׁייֵר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא לֹא יָצָא בֶּן חוֹרִין. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר לְעוֹלָם הוּא בֶּן חוֹרִין עַד שֶׁיֹּאמַר הֲרֵי כָל נְכָסַי נְתוּנִין לְאִישׁ פְּלוֹנִי עַבְדִּי חוּץ מֵאֶחָד מֵרִיבּוֹא שֶׁבָּהֶן.

הלכה: רִבִּי יָסָא בְּשֵׁם רִבִּי לָעְזָר שִׁייֵר מְטַלְטְלִין לֹא עָשָׂה כְלוּם. אֲנִי אוֹמֵר גּוּפוֹ שִׁייֵר. וּכְשֶׁבָּא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי רִבִּי יוֹסֵי אָמַר שִׁפָּתַיִם יִשָּׁק מֵשִׁיב דְּבָרִים נְכוֹחִים.

פרק ד

הלכה א

משנה: הַפֵּיאָה נִיתֶּנֶת בְּמְחוּבָּר לְקַרְקַע. בְּדָלִית וּבְדֶקֶל בַּעַל הַבַּיִת מוֹרִיד וּמְחַלֵּק לָעֲנִיִּים. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר אַף בְּחֵילְקֵי אֱגוֹזִים. אֲפִילוּ תִּשְׁעִים וְתִשְׁעָה עֲנִיִּים אוֹמְרִין לְחַלֵּק וְאֶחָד אוֹמֵר לָבוֹז לְזֶה שׁוֹמְעִין שֶׁאָמַר כַּהֲלָכָה. וּבְדָלִית וּבְדֶקֶל אֵינוֹ כֵן אֲפִילוּ תִּשְׁעִים וְתִשְׁעָה אוֹמְרִין לָבוֹז וְאֶחָד אוֹמֵר לְחַלֵּק לְזֶה שׁוֹמְעִין שֶׁאָמַר כַּהֲלָכָה.

הלכה: לֹא תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ בְּקָצְרֶךָ. מִיכָּן שֶׁהַפֵּיאָה נִיתֶּנֶת בְּמְחוּבָּר לְקַרְקַע. יָכוֹל אֲפִילוּ בְּדָלִית וּבְדֶקֶל תַּלְמוּד לוֹמַר קְצִיר מַה קְצִיר מְיוּחָד שֶׁהַקְּטוֹן מוֹשֵׁל בּוֹ כַּגָּדוֹל יָצְאוּ הַדָּלִית וְהַדֶּקֶל שֶׁאֵין הַקָּטֹן מוֹשֵׁל בּוֹ כַּגָּדוֹל.

אִית דְּבָעֵי מַשְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא תַּעֲזוֹב הַנַּח לִפְנֵיהֶן תְּבוּאָה בְקַשָּׁה. תִּלְתָּן בְּעַמִּיר תְּמָרִים בִּמְכַבְּדוֹת. יָכוֹל בְּדָלִית וּבְדָקֶל כֵּן תַּלְמוּד לוֹמַר אוֹתָם. מַה רָאִיתָ לְרַבּוֹת אֶת אֵילּוּ וּלְהוֹצִיא אֶת אֵילּוּ. אַחַר שֶׁרִיבָּה הַכָּתוּב מִיעֵט. מַרְבֶּה אֲנִי אֶת אֵילּוּ שֶׁאֵינָן שֶׁל סַכָּנָה וּמוֹצִיא אֲנִי אֶת אֵילּוּ שֶׁהֵן שֶׁל סַכָּנָה.

וְאֵינוֹ מְחוּבָּר. אֵין תֵּימַר מְחוּבָּר הוּא קוֹרֵא שֵׁם פֵּיאָה לְמַעְלָן. אֵין תֵּימַר שֶׁאֵינוֹ מְחוּבָּר קוֹרֵא שֵׁם פֵּיאָה לְמַטָּן. אֵין תֵּימַר קוֹרֵא שֵׁם פֵּאָה לְמַעְלָן הוֹצָאָה מִשֶּׁל עֲנִיִּים אֵין תֵּימַר קוֹרֵא שֵׁם פֵּאָה מִלְּמַטָּן הוֹצָאָה מִשֶּׁל בַּעַל הַבַּיִת. וַאֲפִילוּ תֵימַר קוֹרֵא שֵׁם פֵּיאָה לְמַעְלָן הִטְרִיחוּ עַל בַּעַל הַבַּיִת שֶׁתְּהֵא הוֹצָאָה שֶׁלּוֹ מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה.

תַּנִּי בְשֵׁם רִבִּי [מֵאִיר] כָּל הָאֵילָנוֹת סַכָּנָה. רִבִּי מֵאִיר לֹא דָרַשׁ קָצִיר וְרַבָּנָן דָּרְשֵׁי קָצִיר. כָּל עַמָּא דָּרְשֵׁי קָצִיר אֶלָּא רִבִּי מֵאִיר אָמַר כָּל אִילָנוֹת סַכָּנָה. וְרַבָּנָן אָמְרֵי אֵין סַכָּנָה אֶלָּא הַדָּלִית וְהַדֶּקֶל בִּלְבָד. רִבִּי חֲנַנְיָה בְשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ מַעֲשֶׂה שֶׁמֵּתוּ חֲמִשָּׁה אַחִים בְּחֲמִשָּׁה חֲלִילֵי אֱגוֹזִים.

בַּעַל הַבַּיִת שֶׁקָּרָא שֵׁם פֵּיאָה וְכִילָּה קוֹרֵא אֲנִי עָלָיו לֹא תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ בְּקֻצְרֶךָ. לֹא קָרָא שֵׁם פֵּיאָה וְכִילָּה קוֹרֵא אֲנִי עָלָיו לֹא תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ בְּקֻצְרֶךָ.

הִתְנוּ בֵּינֵיהֶן אֲפִילּוּ כֵן אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ.

בַּעַל הַבַּיִת יְחַלֵּק בְּיָדוֹ שֶׁלֹּא יִרְאֶה לְעָנִי מוֹדַעְתּוֹ וְיַשְׁלִיךְ לְפָנָיו. רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר אֲבוּדַמָּא בְּעִי כִּילָּה אֶת שָׁדֵהוּ אַתְּ אָמַר חָזְרָה פֵּיאָה לָעוֹמְרִין. אֲפִילּוּ כֵן בַּעַל הַבַּיִת מְחַלֵּק בְּיָדוֹ שֶׁלֹּא יִרְאֶה לְעָנִי מוֹדַעְתּוֹ וְיַשְׁלִיךְ לְפָנָיו.

הלכה ב

משנה: נָטַל מִקְצַת הַפֵּיאָה וְזָרַק עַל הַשְּׁאָר אֵין לוֹ בָּהּ כְּלוּם. נָפַל לוֹ עָלֶיהָ וּפֵירֵס טַלִּיתוֹ עָלֶיהָ מַעֲבִירִין אוֹתוֹ מִמֶּנָּהּ וְכֵן בְּלֶקֶט וְכֵן בְּעוֹמֶר הַשִּׁכְחָה.

הלכה: תַּנִּי בְשֵׁם רִבִּי מֵאִיר קוֹנְסִין בּוֹ וּמוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ אֶת הַתְּלוּשׁ וְאֶת הַמְּחוּבָּר. עַד כְּדוֹן מֵזִיד אֲפִילּוּ שׁוֹגֵג וַאֲפִילּוּ כְּרִיכוֹת.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּשֵׁם אַבָּא כֹּהֵן בַּר דְּלָיָא אָדָם זוֹכֶה בִּמְצִיאָה בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁלּוֹ מַה טַעַם וְהִנֵּה בְּעוֹנְיֵי הֲכִינוֹתִי לְבֵית יי זָהָב כִּכָּרִים מֵאָה אֶלֶף וְכֶסֶף אֶלֶף אֲלָפִים כִּכָּרִים וְלַנְּחוֹשֶׁת וְלַבַּרְזֶל אֵין מִשְׁקָל כִּי לָרוֹב הָיָה וְעֵצִים וַאֲבָנִים הֲכִינוֹתִי וַעֲלֵיהֶם תּוֹסִיף.

רִבִּי יוֹנָה אָמַר רַב הוֹשַׁעְיָא בְּעִי מַה נָן קַיְימִין אִם בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת עָשִׁיר הוּא. אִם בְּחוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת וְיֵשׁ אָדָם מַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ. וְקַיְימְנוּהָ בְּמַקְדִּישׁ רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן.

אָמַר רִבִּי אָבִין מַהוּ בָעֲנִיֵּי שֶׁאֵין עֲשִׁירוּת לִפְנֵי מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. דָּבָר אַחֵר בְּעוֹנְיֵי בְּעֵינוּי שֶׁהָיָה מִתְעַנֶּה וּמַקְדִּישׁ סְעוּדָתוֹ לַשָּׁמַיִם.

הָתִיב רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי קוֹמֵי רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ וְהָתַנֵּינָן רָאָה אֶת הַמְּצִיאָה וְנָפַל לוֹ עָלֶיהָ וּבָא אַחֵר וְהֶחֱזִיק בָּהּ זֶה שֶׁהֶחֱזִיק בָּהּ זָכָה בָהּ. אָמַר לֵיהּ תִּיפְתָּר בְּשֶׁלֹּא אָמַר יִזְכּוּ לִי אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁלִּי. וְהָתַנֵּי נָפַל לוֹ עָלֶיהָ פֵּירֵס טַלִּיתוֹ עָלֶיהָ מַעֲבִירִין אוֹתָהּ מִמֶּנָּהּ. אָמַר לֵיהּ עוֹד הִיא בְּשֶׁלֹּא אָמַר יִזְכּוּ לִי אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁלִּי. וְהָתַנֵּי רִבִּי חִייָא שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ מִתְכַּתְּשִׁין עַל הָעוֹמֶר וּבָא עָנִי אַחֵר וַחֲטָפוֹ מִלִּפְנֵיהֶן זָכָה בּוֹ. אָמַר לֵיהּ עוֹד הִיא בְּשֶׁלֹּא אָמַר יִזְכּוּ לִי אַרְבַּע אַמּוֹת.

אָמַר רִבִּי יָסָא אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן זוֹ בְּגִיטִּין מַה שָּׁאַין כֵּן בְּמַתָּנָה. רוּבָּהּ דְּרִבִּי יוֹחָנָן וְרוּבָּהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. רוּבָּהּ דְּרִבִּי יוֹחָנָן מַה אִם מְצִיאָה שֶׁאֵינוֹ זוֹכֶה בָּהּ מִדַּעַת אַחֵר הֲרֵי הוּא זוֹכֶה בָּהּ בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת. מַתָּנָה שֶׁהוּא זוֹכֶה בָּהּ מִדַּעַת אַחֵר לֹא כָּל שֶׁכֵּן. רוּבָּהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ מַה אִם מַתָּנָה שֶׁאֵינוֹ זוֹכֶה בָּהּ בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת הֲרֵי הוּא זוֹכֶה בָּהּ מִדַּעַת אַחֵר. מְצִיאָה שֶׁהוּא זוֹכֶה בָּהּ בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת לֹא כָּל שֶׁכֵּן.

הָתִיב רִבִּי זְעִירָא קוֹמֵי רִבִּי יָסָא וְהָתַנֵּינָן וְכֵן לְעִנְיַן הַקִּידּוּשִׁין. אָמַר לֵיהּ הִיא גִּיטִּין הִיא קִידּוּשִׁין. וְהָתַנֵּינָן וְכֵן לְעִנְיַן הַחוֹב. אָמַר לֵיהּ שֶׁכֵּן אִם אָמַר לֵיהּ זְרָקֵיהוּ לַיָּם וְיֵהֵא מָחוּל לָךְ מָחוּל לוֹ. מֵעַתָּה אֲפִילוּ קָרוֹב לְלֹוֶה זָכָה הַלֹּוֶה. וְתַנֵּינָן קָרוֹב לַלֹּוֶה הַלֹּוֶה חַייָב שֶׁכֵּן אִם אָמַר לֵיהּ זְרָקֵיהוּ עַד שֶׁייִכָּנֵס לִרְשׁוּתִי וַאֲדַיִין לֹא נִכְנַס בִּרְשׁוּתוֹ. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ כָּל אִילֵּין תָּתוּבְתָּה דַּהֲוָה רִבִּי זְעִירָא מוֹתִיב קוֹמֵי רִבִּי יָסָא. וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ מוֹתִיב קוֹמֵי רִבִּי יוֹחָנָן מְקַבֵּל מִינֵיהּ פָּתַר לֵיהּ בְּאִילֵּין פִּיתְרָיָא.

הלכה ג

משנה: פֵּיאָה אֵין קוֹצְרִין אוֹתָהּ בְּמַגָּלוֹת וְאֵין עוֹקְרִין אוֹתָהּ בְּקַרְדּוּמוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא יַכּוּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ. שְׁלוֹשׁ אוֹבְעִיּוֹת בַּיּוֹם בְּשַׁחַר וּבְחַצּוֹת וּבְמִנְחָה. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לֹא אָמְרוּ אֶלָּא שֶׁלֹּא יִפָּחֵתוּ. וְרִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר לֹא אָמְרוּ אֶלָּא שֶׁלֹּא יוֹסִיפוּ. שֶׁל בֵּית נָעֳמָר הָיוּ מַלְקִיטִין עַל הַחֶבֶל וְנוֹתְנִין פֵּיאָה מִכָּל אוֹמֶן וְאוֹמֶן.

הלכה: מַהוּ אוֹבְעִיּוֹת אָמַר רִבִּי בוֹן דְּתֵימַר אֵיךְ נֶחְפְּשׂוּ עֲשָׂיוּ נִבְעוּ מַצְפּוּנָיו. בְּשַׁחַר וּבְחַצּוֹת וּבְמִנְחָה. בְּשַׁחַר מִפְּנֵי הַמַּזִּיקוֹת. וּבְחַצּוֹת מִפְּנֵי הַתִּינוֹקוֹת. וּבְמִנְחָה מִפְּנֵי הַנְּמוּשׁוֹת.

רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לֹא אָמְרוּ אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפָּחֵתוּ וְאִם רָצָה לְהוֹסִיף מוֹסִיף. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר לֹא אָמְרוּ אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יוֹסִיפוּ. הָא אִם רָצָה לִפְחוֹת אֵינוֹ פּוֹחֵת.

שֶׁל בֵּית נָעֳמָר הָיוּ מַלְקִיטִין אוֹתָהּ עִם הַחֶבֶל וְנוֹתְנִין פֵּיאָה מִכָּל אוֹמֶן וְאוֹמֶן. תַּנֵּי אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר מַזְכִּירִין אוֹתָן לְגָנַאי וּמַזְכִּירִין אוֹתָן לְשֶׁבַח. מַזְכִּירִין אוֹתָן לְגָנַאי שֶׁהָיוּ נוֹתְנִין

פֵּיאָה אֶחָד מִמֵּאָה. וּמַזְכִּירִין אוֹתָן לִשְׁבָח שֶׁהָיוּ מַלְקִיטִין אוֹתָן עִם הַחֶבֶל וְנוֹתְנִין פֵּיאָה מִכָּל אוּמָן וְאוּמָן.

תַּנֵּי בְּשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן מִפְּנֵי חֲמִשָּׁה דְּבָרִים לֹא יִתֵּן אָדָם פֵּיאָה אֶלָּא בְּסוֹף שָׁדֵהוּ. מִפְּנֵי גֶּזֶל עֲנִיִּים. וּמִפְּנֵי בִיטּוּל עֲנִיִּים. וּמִפְּנֵי הָרַמָּאִין. וּמִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן. וּמִשּׁוּם שֶׁאָמְרָה תוֹרָה לֹא תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ. מִפְּנֵי גֶּזֶל עֲנִיִּים כֵּיצַד שֶׁלֹּא יִרְאֶה אָדָם אֶת הַשָּׂעָה פְּנוּיָה וְיֹאמַר לְקָרוֹבוֹ עָנִי בּוֹא וְטוֹל לְךָ אֶת הַפֵּיאָה. מִפְּנֵי בִיטּוּל עֲנִיִּים כֵּיצַד שֶׁלֹּא יְהוּ עֲנִיִּים יוֹשְׁבִין וּמְשַׁמְּרִין כָּל הַיּוֹם וְאוֹמְרִים עַכְשָׁיו הוּא נוֹתֵן פֵּיאָה עַכְשָׁיו נוֹתֵן פֵּיאָה אֶלָּא יֵלְכוּ וְיִלַּקְטוּ בְשָׂדֶה אַחֶרֶת וְיָבוֹאוּ בְשָׁעַת הַכִּילּוּי. מִפְּנֵי הָרַמָּאִין כֵּיצַד שֶׁלֹּא יֹאמַר כְּבָר נָתַתִּי וְיהֵא בּוֹרֵר אֶת הַיָּפָה וּמוֹצִיא אֶת הָרָע. מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן כֵּיצַד שֶׁלֹּא יְהוּ הָעוֹבְרִים וְהַשָּׁבִים אוֹמְרִים רְאוּ הֵיאַךְ קָצַר אִישׁ פְּלוֹנִי שָׂדֵהוּ וְלֹא הִנִּיחַ פֵּיאָה לָעֲנִיִּים. וּמִשּׁוּם שֶׁאָמְרָה תוֹרָה לֹא תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ.

הלכה ד

משנה: נָכְרִי שֶׁקָּצַר אֶת שָׂדֵהוּ וְאַחַר כָּךְ נִתְגַּיֵּיר פָּטוּר מִן הַלֶּקֶט וּמִן הַשִּׁכְחָה וּמִן הַפֵּיאָה. רִבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּיב בְּשִׁכְחָה שֶׁאֵין הַשִּׁכְחָה אֶלָּא בְּשָׁעַת הָעִימּוּר.

הלכה: יְאוּת אָמַר רִבִּי יוּדָה מַה טַּעֲמָא דְרַבָּנָן. רִבִּי יוֹסֵי בְשֵׁם רַב רִבִּי חִזְקִיָּה רַב יְהוּדָה בְשֵׁם שְׁמוּאֵל כְּתִיב וְשָׁכַחְתָּ עוֹמֶר בַּשָּׂדֶה וְשָׁכַחְתָּ קָמָה אֶת שֶׁיֵּשׁ לוֹ שִׁכְחַת קָמָה יֵשׁ לוֹ שִׁכְחַת עֳמָרִין. אֶת שֶׁאֵין לוֹ שִׁכְחַת קָמָה אֵין לוֹ שִׁכְחַת עֳמָרִין.

יִשְׂרָאֵל וְגוֹי שֶׁהָיוּ שׁוּתָפִין בְּקָמָה חֶלְקוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל חַיָּיב וְחֶלְקוֹ שֶׁל גּוֹי פָּטוּר. רִבִּי חִזְקִיָּה בְשֵׁם רַב יִרְמְיָה בְּמְחוּלֶּקֶת.

הלכה ה

משנה: הִקְדִּישׁ קָמָה וּפְדָה קָמָה חַיָּיב. עֳמָרִין וּפְדָה עֳמָרִין חַיָּיב. קָמָה וּפְדָה עֳמָרִין פְּטוּרָה שֶׁבִּשְׁעַת חוֹבָתָהּ הָיְתָה פְטוּרָה. וּכְיוֹצֵא בוֹ הַמַּקְדִּישׁ פֵּירוֹתָיו עַד שֶׁלֹּא בָאוּ לְעוֹנַת הַמַּעְשְׂרוֹת וּפְדָאָן חַיָּיבִין וּמִשֶּׁבָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעְשְׂרוֹת וּפְדָאָן חַיָּיבִין. הִקְדִּישָׁן עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרוּ וְגָמַר הַגִּזְבָּר וְאַחַר כָּךְ פְּדָאָן פְּטוּרִין שֶׁבִּשְׁעַת חוֹבָתָן הָיוּ פְטוּרִין.

הלכה: וְלָמָּה תַּנִּיתָהּ תְּרֵין זִימְנִין. רִבִּי יוֹנָה רִבִּי חִייָא רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי בְשֵׁם בַּר פְּדָיָה אַחַת לְמֵירוּחַ וְאַחַת לִשְׁלִישׁ. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר רִבִּי בָּא וְחֶבְרַיָּא. חֶבְרַיָּא אָמְרֵי אַחַת לְמֵירוּחַ וְאַחַת לִשְׁלִישׁ. רִבִּי בָּא מְפָרֵשׁ בְּחַלָּה לְמֵירוּחַ. וּבְפֵיאָה בִשְׁלִישׁ.

מַתְנִיתִין דְּרִבִּי עֲקִיבָה דְּרִבִּי עֲקִיבָה אָמַר אַחַר שְׁלִישׁ הָרִאשׁוֹן אַתְּ מְהַלֵּךְ. דְּאִיתְפַּלְגוּן שָׂדֶה שֶׁהֶבִיאָה שְׁלִישׁ לִפְנֵי גּוֹי וּלְקָחָהּ מִמֶּנּוּ יִשְׂרָאֵל רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר פָּטוּר וַחֲכָמִים אוֹמְרִין

בְּתוֹסֶפֶת חַיֵּיב. מַיי כְּדוֹן. תִּיפְתָּר כְּרִבִּי עֲקִיבָה (בְּמֵירוּחַ) [בְּמַחְלוֹקֶת]. וּכְדִבְרֵי הַכֹּל בְּקוֹצֵר מִיַּד.

הלכה ו

משנה: מִי שֶׁלִּיקֵּט פֵּיאָה וְאָמַר הֲרֵי זוּ לְאִישׁ פְּלוֹנִי עָנִי רִבִּי לְעֶזֶר אוֹמֵר זָכָה לוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים יִתְּנֶנָּה לְעָנִי הַנִּמְצָא רִאשׁוֹן. הַלֶּקֶט וְהַשִּׁכְחָה וְהַפֵּיאָה שֶׁל נָכְרִי חַיָּיב בְּמַעֲשֵׂר אֶלָּא אִם כֵּן הִבְקִיר.

הלכה: רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אוֹמֵר בְּבַעַל הַבַּיִת עָשִׁיר נֶחְלְקוּ. אֲבָל בְּבַעַל הַבַּיִת עָנִי מֵאַחַר שֶׁהוּא רָאוּי לִיטּוֹל זָכָה.

אָמַר רִבִּי זְעִירָא רִבִּי לְעֶזֶר לַחֲבֵירוֹ וְרִבִּי יוֹחָנָן וְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי שְׁלַשְׁתָּן אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד. רִבִּי לְעֶזֶר דְּאָמַר רִבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רִבִּי לְעֶזֶר אָדָם זָכָה לַחֲבֵירוֹ בְּמְצִיאָה. רִבִּי יוֹחָנָן דְּתַנֵּינָן תָּמָן מְצִיאַת בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטַנִּים עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים מְצִיאַת אִשְׁתּוֹ הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. מְצִיאַת בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים וְעַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִים מְצִיאַת אִשְׁתּוֹ שֶׁגִּירְשָׁהּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן לָהּ כְּתוּבָתָהּ הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלָּהֶן. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן בִּשְׁאֵינָן טְפוּלִין. אֲבָל אִם הָיוּ טְפוּלִין לַאֲבִיהֶן מְצִיאָתָן שֶׁלּוֹ. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי דְּרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר בְּבַעַל הַבַּיִת עָשִׁיר נֶחְלְקוּ. אֲבָל בְּבַעַל הַבַּיִת עָנִי מֵאַחַר שֶׁהוּא רָאוּי לִיטּוֹל זָכָה.

תַּנִּי הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ בְּכָל מְלָאכָה מְצִיאָה שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּעֵי רָצָה לַחְזוֹר חוֹזֵר בּוֹ. וְאַתְּ אָמַר מְצִיאָה שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא אָמַר רִבִּי יָסָא מַקְשֵׁי מַה צוּרְכָה לְהַהִיא דְּאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ וְלָא נָן שְׁמִיעַ דְּמַר רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא אִיתְפַּלְגוּן רִבִּי יוֹחָנָן וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר אָדָם זוֹכֶה לַחֲבֵירוֹ בְּמְצִיאָה. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר אֵין אָדָם זוֹכֶה לַחֲבֵירוֹ בְּמְצִיאָה.

רִבִּי רְדִיפָה אִיתְפַּלְגוּן רִבִּי יוֹנָה וְרִבִּי יוֹסֵי. חַד אָמַר הָרָאוּי לִיטּוֹל זָכָה. וְחָרָנָה אָמַר הָרָאוּי לִיתֵּן זָכָה. מָן דְּמַר הָרָאוּי לִיטּוֹל כָּל שֶׁכֵּן לִיתֵּן. מָאן דְּמַר הָרָאוּי לִיתֵּן הָא לִיטּוֹל לֹא.

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל מָאן דְּאָמַר הָרָאוּי לִיטּוֹל זָכָה דְּתַנֵּינָן תֵּן גֶּט זֶה לְאִשְׁתִּי שֶׁכֵּן רָאוּי לְקַבֵּל גֶּט בִּתּוֹ. וּשְׁטָר שִׁיחְרוּר זֶה לְעַבְדִּי שֶׁכֵּן הוּא רָאוּי לְקַבֵּל שְׁטָר שִׁחְרוּרוֹ. וְתַנֵּינָן הִתְקַבֵּל גֶּט זֶה לְאִשְׁתִּי אוֹ הוֹלֵךְ גֶּט זֶה לְאִשְׁתִּי אִם רָצָה לְהַחֲזִיר לֹא יַחֲזִיר. וְהָעֶבֶד רָאוּי הוּא לְהוֹלִיךְ אֶת הַגֶּט. פְּתַר לָהּ לִצְדָדִין.

הָא מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל מָאן דְּאָמַר הָרָאוּי לִיטּוֹל זָכָה דְּתַנֵּינָן תָּמָן עִישּׂוּר אֶחָד שֶׁאֲנִי עָתִיד לִמּוֹד נָתוּן לָעֲקִיבָה בֶּן יוֹסֵף שֶׁיְּזַכֶּה בּוֹ לָעֲנִיִּים וּמְקוֹמוֹ מוּשְׁכָּר לוֹ. וְרִבִּי עֲקִיבָה רָאוּי הוּא לִיטּוֹל. פְּתַר לָהּ עַד שֶׁלֹּא הֶעֱשִׁיר. וְאֲפִילוּ תֵּימָא מִשֶּׁהֶעֱשִׁיר תִּיפְתָּר בְּשֶׁהָיָה פּוֹרְנָס וְיָד הַפּוֹרְנָס כְּיַד הֶעָנִי.

מִילְתֵיהּ דְּרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי הָרָאוּי לִיטּוֹל זָכָה. דְּרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר בְּבַעַל הַבַּיִת עָשִׁיר מַחְלוֹקֶת. אֲבָל בַּעַל הַבַּיִת עָנִי מִתּוֹךְ שֶׁרָאוּי לִיטּוֹל זָכָה.

רִבִּי חִזְקִיָּה רִבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן כְּמָאן דְּאָמַר יֵשׁ קְנָיִין לְגוֹי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְפוֹטְרוֹ מִן הַמַּעְשְׂרוֹת. בְּרַם כְּמָאן דְּאָמַר אֵין קְנָיִין לְגוֹי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְפוֹטְרוֹ מִן הַמַּעְשְׂרוֹת אֲפִילוּ הִבְקִירוֹ חַייָב. רִבִּי יוֹסֵי בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן כְּמָאן דְּאָמַר אֵין קְנָיִין לְגוֹי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְפוֹטְרוֹ מִן הַמַּעְשְׂרוֹת. בְּרַם כְּמָאן דְּאָמַר יֵשׁ קְנָיִין לְגוֹי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְפוֹטְרוֹ מִן הַמַּעְשְׂרוֹת קַל הֵיקִילוּ חֲכָמִים בְּלִיקּוּטִין.

רִבִּי לְעָזָר שָׁאַל וְאֵין לוֹ קְנָיִין נָכְסִים. לָא עַל הָדָא אִיתְאֲמְרַת אֶלָּא עַל הָדָא. רִבִּי חִזְקִיָּה רִבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן כְּמָאן דְּאָמַר יֵשׁ קְנָיִין לְגוֹי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְפוֹטְרוֹ מִן הַמַּעְשְׂרוֹת. בְּרַם כְּמָאן דְּמַר אֵין קְנָיִין לְגוֹי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְפוֹטְרוֹ מִן הַמַּעְשְׂרוֹת עֲלֵיהּ רִבִּי לְעָזָר שְׁאִיל וְאֵין לוֹ קְנָיִין נָכְסִים. רִבִּי חֲנִינָא בְּשֵׁם רִבִּי פִּינְחָס אַף קַדְמַיְיתָא עַל דְּרִבִּי יוֹסֵי מַקְשֵׁי דְּרִבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן כְּמָאן דְּאָמַר אֵין קְנָיִין לְגוֹי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְפוֹטְרוֹ מִן הַמַּעְשְׂרוֹת. בְּרַם כְּמָאן דְּאָמַר יֵשׁ קְנָיִין לְגוֹי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְפוֹטְרוֹ מִן הַמַּעְשְׂרוֹת עֲלֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר שְׁאַל וְאֵין לוֹ קְנָיִין נָכְסִים.

הלכה ז

משנה: אֵי זֶהוּ לֶקֶט הַנּוֹשֵׁר בִּשְׁעַת הַקְּצִירָה. הָיָה קוֹצֵר קָצַר מְלֹא יָדָיו תֵּלַשׁ מְלֹא קוּמְצוֹ. הִכָּהוּ קוֹץ וְנָפַל לָאָרֶץ הֲרֵי זֶה שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. תּוֹךְ הַיָּד וְתוֹךְ הַמַּגָּל לָעֲנִיִּים. אַחַר הַיָּד וְאַחַר הַמַּגָּל לְבַעַל הַבַּיִת. רֹאשׁ הַיָּד וְרֹאשׁ הַמַּגָּל רִבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר לָעֲנִיִּים. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר לְבַעַל הַבַּיִת. חוֹרֵי הַנְּמָלִים שֶׁבְּתוֹךְ הַקֶּמַח הֲרֵי זֶה שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. וְשֶׁל אַחַר הַקּוֹצְרִים הָעֶלְיוֹנִים לָעֲנִיִּים וְהַתַּחְתּוֹנִים לְבַעַל הַבַּיִת. רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר הַכֹּל לָעֲנִיִּים שֶׁסָּפֵק לֶקֶט לֶקֶט.

הלכה: תַּנֵּי לֶקֶט קְצִירָךְ לֹא כָל הַקּוֹצֵר בְּיָדוֹ. וְדִכְוָותֵיהּ פֶּרֶט כַּרְמְךָ לֹא הַפּוֹרֵט בְּיָדוֹ. רַב כַּהֲנָא וְרַב תַּחְלִיפָא. חַד אָמַר תּוֹךְ הַיָּד וְתוֹךְ הַמַּגָּל. וְחָרָנָה אָמַר תּוֹךְ הַיָּד וַאֲפִילוּ לְאַחַר הַמַּגָּל.

רִבִּי יְהוּדָה בְּשֵׁם רִבִּי שְׁמוּאֵל הָעֶלְיוֹנִים לָעֲנִיִּים בִּלְבָנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים לְבַעַל הַבַּיִת בִּירוֹקִין. רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר הַכֹּל לָעֲנִיִּים שֶׁסָּפֵק לֶקֶט לֶקֶט שֶׁאִי אֶיפְשָׁר לְגוֹרֶן לָצֵאת בְּלֹא יְרוֹקִין.

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן דְּרִבִּי יְהוּדָה בֶּן חַגְרָא הִיא. דְּתַנֵּי גֵּר שֶׁנִּתְגַּייֵר וְהָיְתָה לוֹ קָמָה נִקְצֶרֶת עַד שֶׁלֹּא נִתְגַּייֵר פֶּטוּר מִשֶּׁנִּתְגַּייֵר חַייָב. וְאִם סָפֵק פָּטוּר. רִבִּי יְהוּדָה בֶּן חַגְרָא מְחַייֵב. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא יִשְׂרָאֵל שֶׁעִיקְּרוֹ חַייָב סְפֵיקוֹ חַייָב וְגוֹי שֶׁעִיקְּרוֹ פָּטוּר סְפֵיקוֹ פָּטוּר. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן כָּךְ הָיָה רִבִּי מֵאִיר מֵשִׁיב אֶת רִבִּי יְהוּדָה בֶּן חַגְרָא אֵין אַתְּ

מוֹדֶה לִי שֶׁסָּפֵק לָקֶט לָקֶט. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ כָּךְ הָיָה מֵשִׁיב רִבִּי מֵאִיר אֶת חֲכָמִים אֵין אַתֶּם מוֹדִין לִי שֶׁסָּפֵק לָקֶט לָקֶט.

וּמְנַיִין שֶׁסָּפֵק לָקֶט לָקֶט. רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רִבִּי יוֹנָתָן עָנִי וְעָשִׁיר הַצְּדִיקוּהוּ בְּמַתְּנוֹתָיו. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּשֵׁם בַּר קַפָּרָא לֹא תַטֶּה מִשְׁפַּט אֶבְיוֹנְךָ בְּרִיבוֹ. בְּרִיבוֹ אֵין אַתְּ מַטֶּהוּ. אֲבָל מַטֶּהוּ אַתְּ בְּמַתְּנוֹתָיו. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן וְכֹה זֶכֶה הוּא מַה שֶּׁשָּׁנָה לָנוּ רִבִּי תַּעֲזוֹב הַנַּח לִפְנֵיהֶן מִשֶּׁלְךָ. אָמַר רִבִּי לָא כְתִיב לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה יִהְיֶה בֵּין מִן דִּידָךְ בֵּין מִדִּידֵיהּ הַב לֵיהּ.

פרק ה

הלכה א

משנה: גְּדִישׁ שֶׁלֹּא לוּקָט תַּחְתָּיו כָּל הַנּוֹגְעוֹת בָּאָרֶץ הֲרֵי הוּא שֶׁל עֲנִיִּים. הָרוּחַ שֶׁפִּיזְּרָה אֶת הָעֳמָרִין אוֹמְדִין אוֹתָהּ כַּמָּה לֶקֶט הִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת וְנוֹתֵן לָעֲנִיִּים. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר נוֹתֵן לָעֲנִיִּים נִפְלָה.

הלכה: הָכָא אַתְּ אָמַר אוֹמְדִין אוֹתָהּ כַּמָּה לֶקֶט רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת וְנוֹתֵן לָעֲנִיִּים. וְכֹה אַתְּ אָמַר כָּל הַנּוֹגְעוֹת בָּאָרֶץ הֲרֵי הוּא שֶׁל עֲנִיִּים. רִבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן קִנֵּס קִנְסוֹ בוֹ שֶׁגָּדַשׁ עַל גַּבֵּי לֵיקֶטֶן שֶׁל עֲנִיִּים. עַד כְּדוֹן מִזִּיד אֲפִילוּ שׁוֹגֵג אֲפִילוּ כְּרִיכוֹת אֲפִילוּ חִטִּים עַל גַּבֵּי שְׂעוֹרִין אֲפִילוּ גָּדְשׁוּ אֲחֵרִים חוּץ מִדַּעְתּוֹ וַאֲפִילוּ קָרָא לָעֲנִיִּים וְלֹא בָאוּ.

רִבִּי אִימִּי בְּשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ דְּבֵית שַׁמַּאי הִיא דְּבֵית שַׁמַּאי אוֹמְרִין הֶבְקֵר לָעֲנִיִּים הֶבְקֵר. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יָסָא שֶׁמַּעְנוּ שֶׁהוּא פָטוּר מִמַּעְשְׂרוֹת שֶׁהֶבְקֵר בֵּית דִּין הֶבְקֵר. כְּתִיב וְכָל אֲשֶׁר לֹא יִבָּא לִשְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים כַּעֲצַת הַשָּׂרִים וְהַזְּקֵנִים יֶחֱרַם כָּל רְכוּשׁוֹ. מְנַיִין שֶׁהוּא פָטוּר מִן הַמַּעְשְׂרוֹת. רִבִּי יוֹנָתָן בְּרֵיהּ דְּרִבִּי יִצְחָק בַּר אַחָא שָׁמַע לָהּ מִן הָדָא אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה לֹא בִשְׁבִיעִית וְלֹא בְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית וְאִם עִבְּרוּהָ הֲרֵי זוּ מְעוּבֶּרֶת. בְּחֹדֶשׁ אֶחָד שֶׁהוּא מוֹסִיף לֹא פָטוּר הוּא מִמַּעְשְׂרוֹת. עַד כְּדוֹן שְׁבִיעִית. מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית מְנַיִין. אָמַר רִבִּי אָבוּן שֶׁלֹּא לְרַבּוֹת בְּאִיסּוּר חָדָשׁ.

רִבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רִבִּי אַבָּהוּ הָדָא דְתֵימַר עַד שֶׁלֹּא הִתִּיר רִבִּי לְהָבִיא יֶרֶק מִחוּצָה לָאָרֶץ לָאָרֶץ. אֲבָל מִשֶּׁהִתִּיר רִבִּי לְהָבִיא יֶרֶק מִחוּצָה לָאָרֶץ הִיא שְׁבִיעִית הִיא שְׁנֵי שָׁבוּעַ. תַּנֵּי אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה לֹא בִשְׁבִיעִית אֶלָּא בִשְׁאָר שְׁנֵי שָׁבוּעַ וְאִם עִבְּרוּהָ הֲרֵי זוּ מְעוּבֶּרֶת. אָמַר רִבִּי מָנָא הָדָא דְתֵימַר בָּרִאשׁוֹנָה שֶׁהָיוּ הַשָּׁנִים כְּסִדְרָן. אֲבָל עַכְשָׁיו שֶׁאֵין הַשָּׁנִים כְּסִדְרָן הִיא שְׁבִיעִית הִיא שְׁאַר שְׁנֵי שָׁבוּעַ.

תַּנְיִ שֶׁל בֵּית רַבָּן גַּמְלִיאֵל עִבְּרוּהָ בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית מִיָּד אָמַר רִבִּי אָבִין מִן הָדָא לֵית אַתְּ שְׁמַע מִינָּהּ כְּלוּם שְׁמוֹר אֶת חֹדֶשׁ הָאָבִיב. שָׁמְרֵהוּ עַד שֶׁיָּבוֹא בְּחִידּוּשׁוֹ.
וַיְי דָּא אָמַר דָּא נָדִישׁ שֶׁלֹּא לוּקֵט תַּחְתָּיו. רִבִּי מָנָא בְּשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ דְּבֵית שַׁמַּאי. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יָסָא שָׁמַעְנוּ שֶׁהוּא פָּטוּר מִמַּעֲשְׂרוֹת. דִּבְרֵי הַכֹּל הֵיא מִשּׁוּם קְנָס. וּכְבֵית הִלֵּל עֲנִיִּים מְעַשְּׂרִים וְאוֹכְלִין.
רִבִּי זְעִירָא רִבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן אַרְבַּעַת קַבִּין לְכוֹר. רִבִּי זְעִירָא בָּעָא קוֹמֵי רִבִּי אַבָּהוּ אַרְבַּעַת קַבִּין לְכוֹר אוֹ לְבֵית כּוֹר. אָמַר לֵיהּ לְבֵית כּוֹר. תַּמָּן תַּנִּינָן מַה קִיצְבָה כְּרִי אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי נִיפְלָה. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ בְּנוֹפֵל לָהּ כְּדֵי לְזוֹרְעָהּ וְכָא הוּא אָמַר הָכֵן.

הלכה ב

משנה: שִׁיבּוֹלֶת שֶׁבְּקָצִיר וְרֹאשָׁהּ מַגִּיעַ לַקֶּמָה אִם נִקְצֶרֶת עִם הַקֶּמָה הֲרֵי הִיא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת וְאִם לָאו הֲרֵי הִיא שֶׁל עֲנִיִּים. שִׁיבּוֹלֶת שֶׁל לֶקֶט שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּנִדִּישׁ מְעַשֵּׂר שִׁיבּוֹלֶת וְנוֹתֵן לוֹ. אָמַר רִבִּי אֱלִיעֶזֶר וְכִי הֵיאַךְ הֶעָנִי הַזֶּה מַחֲלִיף דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לִרְשׁוּתוֹ אֶלָּא מְזַכֶּה אֶת הֶעָנִי בְּכָל הַגָּדִישׁ וּמְעַשֵּׂר שִׁיבּוֹלֶת אַחַת וְנוֹתֵן לוֹ.

הלכה: אֵי זוּ הִיא קָמָה שֶׁהִיא מַצֶּלֶת אֶת הַקָּמָה. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן כְּהָדָא דְתַנִּינָן שִׁיבּוֹלֶת שֶׁל קָצִיר וְרֹאשָׁהּ מַגִּיעַ לַקֶּמָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי וְהוּא שֶׁיְּהֵא הַקָּצִיר סוֹבְבָהּ וְהוּא שֶׁיְּהֵא רֹאשָׁהּ מַגִּיעַ לַקֶּמָה וְהוּא שֶׁתְּהֵא יְכוֹלָה לְהִיקָּצֵר עִם הַקֶּמָה. הָיְתָה יְכוֹלָה לְהִקָּצֵר עִם הַקֶּמָה וְאֵין הַקֶּמָה יְכוֹלָה לְהִיקָּצֵר עִמָּהּ נִיצּוֹלֶת. הָיוּ שְׁתַּיִם הַפְּנִימִית יְכוֹלָה לְהִיקָּצֵר עִם הַקֶּמָה הַחִיצוֹנָה וְאֵין הַחִיצוֹנָה יְכוֹלָה לְהִיקָּצֵר עִם הַקֶּמָה הַפְּנִימִית נִיצּוֹלֶת וּמַצֶּלֶת.
אָמַר רִבִּי הוֹשַׁעְיָא רוֹמֶס הָיִיתִי זֹתִים עִם רִבִּי חִייָא הַגָּדוֹל וְאָמַר לִי כָּל זַיִת שֶׁאַתְּ יָכוֹל לִפְשׁוֹט יָדְךָ וְלִיטְלוֹ אֵינוֹ שִׁכְחָה. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן מִכֵּיוָן שֶׁעָבַר עָלָיו וּשְׁכָחוֹ הֲרֵי הוּא שִׁכְחָה. מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רִבִּי הוֹשַׁעְיָא שִׁיבּוֹלֶת שֶׁל קָצִיר וְרֹאשָׁהּ מַגִּיעַ לַקֶּמָה. שִׁיבּוֹלֶת שֶׁבְּקָצִיר אֵינוֹ יָכוֹל לִפְשׁוֹט יָדוֹ וְלִיטְלָהּ. רִבִּי לָא בְּשֵׁם רִבִּי הוֹשַׁעְיָא בְּאוּמָן הַשֵּׁנִי שָׁנוּ.
דָּבָר שֶׁהוּא רָאוּי לְהַצִּיל וּשְׁכָחוֹ מַהוּ שֶׁיְּעֶשֶׂה שִׁכְחָה. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא עִימֵּר אֶת הָרִאשׁוֹן וְאֶת הַשֵּׁנִי וְאֶת הַשְּׁלִישִׁי וְשָׁכַח אֶת הָרְבִיעִי. אִית תְּנֵיי תַּנֵּי אִם נָטַל אֶת הַחֲמִישִׁי הֲרֵי זוּ שִׁכְחָה. וְאִית תְּנֵיי תַּנֵּי אִם שָׁהָא לִיטּוֹל הַחֲמִישִׁי הֲרֵי זוּ שִׁכְחָה. אָמַר רִבִּי בּוּן בַּר חִייָא מָאן דְּאָמַר נָטַל אֶת הַחֲמִישִׁי בְּשֵׁשׁ שָׁם שִׁישִׁי. מָאן דְּאָמַר אִם שָׁהָא לִיטּוֹל אֶת הַחֲמִישִׁי בְּשֶׁאֵין שָׁם שִׁישִׁי. אִם עַד שֶׁלֹּא נָטַל אֶת הַחֲמִישִׁי לֹא כְּבָר נִרְאֶה לוֹ הָרְבִיעִית לִידּוֹן כְּשׁוּרָה. הָדָא אָמְרָה דָּבָר שֶׁהוּא רָאוּי לְהַצִּיל וּשְׁכָחוֹ הֲרֵי הוּא שִׁכְחָה.
דָּבָר שֶׁהוּא רָאוּי לְהַצִּיל וּשְׁכָחוֹ מַהוּ שֶׁיְּעֶשֶׂה שִׁכְחָה. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא סְאָה תְּבוּאָה עֲקוּרָה וּסְאָה שֶׁאֵינָהּ עֲקוּרָה וְתַצִּיל עֲקוּרָה אֶת שֶׁאֵינָהּ עֲקוּרָה. הָדָא אָמְרָה דָּבָר שֶׁהוּא

רָאוּי לְהַצִּיל וְשָׁכַח הֲרֵי הוּא שִׁכְחָה. אָמַר רִבִּי יוֹנָה תִּיפְתָּר בְּקוֹצֵר שׁוּרָה וּמְעַמֵּר שׁוּרָה וּכְבָר שָׁכַח אֶת הַקָּמָה עַד שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח אֶת הָעוֹמָרִים.

כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה. מֵבִיא שְׁתֵּי שִׁבּוֹלִים וְאוֹמֵר אִם לֶקֶט הוּא הֲרֵי זֶה יָפֶה וְאִם לָאו הֲרֵי מַעֲשְׂרוֹתֶיהָ קְבוּעִין בְּזוּ וְנוֹתֵן לוֹ אֶת הָרִאשׁוֹנָה וְחָשׁ לוֹמַר שֶׁמָּא אוֹתָהּ שֶׁקְּבַע בָּהּ מַעֲשְׂרוֹת לֶקֶט הוּא. אָמַר רִבִּי יוֹנָה מֵבִיא שְׁתֵּי שִׁבּוֹלִים וְאוֹמֵר אִם לֶקֶט הוּא זֶה הֲרֵי יָפֶה וְאִם לָאו הֲרֵי מַעֲשְׂרוֹתֶיהָ קְבוּעִין בְּזוּ וְנוֹתֵן לוֹ אֶת אַחַת מֵהֶן.

רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ דְּרִבִּי יוֹסֵי הִיא דְּתַנִּינָן תַּמָּן שָׁרְבִי יוֹסֵי אוֹמֵר כָּל שֶׁחִילּוּפָיו בְּיַד כֹּהֵן פְּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת. וְרִבִּי מֵאִיר מְחַיֵּיב. אָמַר רִבִּי בָּא דִּבְרֵי רִבִּי יוֹסֵי צָרִיךְ לְזַכּוֹתוֹ לְכֹהֵן. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי הָדָא דְּרִבִּי בָּא פְּלִיגָא עַל דְּרֵישׁ לָקִישׁ דְּתַנִּינָן תַּמָּן אֶלָּא מְזַכֶּה אֶת הָעָנִי בְּגַדִּישׁ וּמְעַשֵּׂר שִׁיבּוֹלֶת אַחַת וְנוֹתֵן לוֹ. אָמַר רִבִּי בָּא דִּבְרֵי רִבִּי יוֹסֵי צָרִיךְ לְזַכּוֹתוֹ לְכֹהֵן הוֹי לֵית הִיא דְּרִבִּי יוֹסֵי. אָמַר רִבִּי מָנָא כָּל גַּרְמָהּ אָמַר דְּהִיא דְּרִבִּי יוֹסֵי. תְּנָיָא קוֹמָיָא סָבְרֵי מֵימַר אֵינוֹ מְזַכֶּה אֶת הֶעָנִי בְּכָל הַגָּדִישׁ אֶלָּא שִׁבּוֹלֶת אַחַת. הַתְּנָיָא אֲחָרָיָא סָבְרֵי מֵימַר מְזַכֶּה אֶת הֶעָנִי בְּכָל הַגָּדִישׁ. וְהַתְּנָיָא קַדְמָיָא סָבַר מֵימַר בְּזַכֶּה מִימִינוֹ לִשְׂמֹאלוֹ וְאֵינָהּ זְכָיָיה. וְהַתְּנָיָא אֲחָרָיָא סָבַר מֵימַר אֵינוּ מְזַכֶּה מִימִינוֹ לִשְׂמֹאלוֹ וּזְכָיָיה הִיא.

וְהָתַנִּי רִבִּי זְעִירָא רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן מַחְלְפָא שִׁיטָּתֵיהּ דְּרִבִּי לְיֵעָזֵר תַּמָּן הוּא זָכָה לוֹ. וְכֹא הוּא אָמַר הָכִין. בְּשִׁיטָּתָךְ הֵשִׁיבֵהוּ בְּשִׁיטָּתוֹ דְּאַתְּ אָמַר עַל יְדֵי הַחִילּוּפִין. הֵיאַךְ הֶעָנִי הַזֶּה מַחֲלִיף דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לִרְשׁוּתוֹ אֶלָּא מְזַכֶּה אֶת הֶעָנִי בְּכָל הַגָּדִישׁ וּמְעַשֵּׂר שִׁיבּוֹלֶת וְנוֹתֵן לוֹ.

הלכה ג

משנה: אֵין מְגַלְגְּלִין בְּטוֹפֵיחַ דִּבְרֵי רִבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים מַתִּירִין מִפְּנֵי שֶׁאֵיפְשָׁר.

הלכה: תַּנֵּי הַמְּרַבֵּץ שָׁדֵהוּ עַד שֶׁלֹּא יָרַד עָנִי לְתוֹכָהּ אִם הֶזִּיקוֹ מְרוּבָּה עַל שֶׁל עָנִי מוּתָּר. וְאִם הֶיזֵּק עָנִי מְרוּבָּה עַל שֶׁלּוֹ אָסוּר. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ מְנַיְחָן עַל הַגֶּדֶר וְהֶעָנִי בָּא וְנוֹטֵל אֶת שֶׁלּוֹ.

מָחְלְפָא שִׁיטָּתֵיהּ דְּרִבִּי יְהוּדָה. תַּמָּן הוּא אָמַר כְּשֵׁם שֶׁהוּא מֵידָל בְּשֶׁלּוֹ כָּךְ הוּא מֵידָל בְּשֶׁל עֲנִיִּים. וְכֹא הוּא אָמַר הָכִין. תַּמָּן הֵן גָּרְמוּ לְעַצְמָן וְלֹא בָאוּ. בְּרַם הָכָא הֲרֵי בָּאוּ.

מָחְלְפָא שִׁיטָּתִין דְּרַבָּנִין. תַּמָּן אִינּוּן אָמְרִין אִם הֶזִּיקוֹ מְרוּבָּה עַל שֶׁל עָנִי. וְכֹא אִינּוּן אָמְרִין הָכִין. תַּמָּן אֶפְשָׁר בְּרַם הָכָא אֵיפְשָׁר.

וְהָא רִבִּי מֵאִיר אָמַר אֵין מְגַלְגְּלִין וְשָׁמִין שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת בְּהֶפְסֵידוֹ. וְהָא רַבָּנִין אָמְרִין מְגַלְגְּלִין וְשָׁמִין לָעֲנִיִּים בְּהֶפְסֵידָן. וּלְמִי הוּא מְשַׁלֵּם. אָמַר רִבִּי יוֹנָה לָעֲנִיֵּי אוֹתָהּ הָעִיר דְּלָא כֵן מַה נָן אָמְרִין. אָמַר רִבִּי חִייָא בַּר אָדָא לְמִידַּת הַדִּין נִצְרְכָה.

הלכה ד

משנה: בַּעַל הַבַּיִת שֶׁהָיָה עוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וְצָרִיךְ לִיטּוֹל לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵיאָה וּמַעֲשֵׂר עָנִי וּכְשֶׁיַּחְזוֹר לְבֵיתוֹ יְשַׁלֵּם דִּבְרֵי רִבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים עָנִי הָיָה בְאוֹתָהּ שָׁעָה. הַמַּחֲלִיף עִם הָעֲנִיִּים בְּשֶׁלּוֹ פָּטוּר וּבְשֶׁל עֲנִיִּים חַיָּיב. שְׁנַיִם שֶׁקִּבְּלוּ שָׂדֶה בְּאָרִיסוּת זֶה נוֹתֵן לְזֶה חֶלְקוֹ וּמַעֲשֵׂר עָנִי וְזֶה נוֹתֵן לְזֶה חֶלְקוֹ וּמַעֲשֵׂר עָנִי. הַמְקַבֵּל שָׂדֶה לִקְצוֹר אָסוּר בְּלֶקֶט וּבְשִׁכְחָה וּבְפֵיאָה וּבְמַעֲשֵׂר עָנִי. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה אֵימָתַי בִּזְמָן שֶׁקִּבְּלָהּ מִמֶּנָּה לְמֶחֱצָה לִשְׁלִישׁ וְלִרְבִיעַ אֲבָל אִם אָמַר לוֹ שְׁלִישׁ מַה שֶּׁאַתָּה קוֹצֵר שֶׁלְּךָ מוּתָּר בְּלֶקֶט וּבְשִׁכְחָה וּבְפֵיאָה וְאָסוּר בְּמַעֲשֵׂר עָנִי.

הלכה: תַּנֵּי אַב וּבְנוֹ אִישׁ וְקִרוֹבוֹ שְׁנֵי אַחִין שְׁנֵי שׁוּתָפִין פּוֹדִין זֶה לָזֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְנוֹתְנִין זֶה לָזֶה מַעֲשֵׂר עָנִי. אָמַר רִבִּי יוּדָן תָּבוֹא מְאֵירָה לְמִי שֶׁהוּא נוֹתֵן לְאָבִיו מַעֲשֵׂר עָנִי. אָמַר מְנַיִין שֶׁאִם הָיוּ שְׁנֵיהֶן עֲנִיִּים.

מַה בֵּינָהּ לְקַדְמִיתָא אֶלָּא לִכְשֶׁתִּקְצוֹר שְׁלִישׁ הֲרֵי הִיא שֶׁלְּךָ. אָמַר רִבִּי חִיָּיא בַּר רִבִּי בּוּן הָדָא אָמְרָה שֶׁהַמּוֹכֵר זַכַּיי בְּפֵיאָה שֶׁהִיא מַתֶּרֶת אֶת הָעוֹמָרִים. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּי רִבִּי בּוּן תַּמָּן נִתְחַיְּבָה שְׂדֵהוּ בִּרְשׁוּתוֹ בְּרֶם הָכָא לֹא נִתְחַיְּבָה שְׂדֵהוּ בִּרְשׁוּתוֹ.

אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ בַּר נַגָּרִי שַׁנְיֶיהָ הִיא בְּלֶקֶט וּבְשִׁכְחָה וּבְפֵיאָה שֶׁהֵן בַּעֲזִיבָה.

הלכה ה

משנה: הַמּוֹכֵר שָׂדֵהוּ הַמּוֹכֵר מוּתָּר וְהַלּוֹקֵחַ אָסוּר. לֹא יִשְׁכּוֹר אָדָם אֶת הַפּוֹעֵל עַל מְנָת שֶׁיְּלַקֵּט בְּנוֹ אַחֲרָיו. וּמִי שֶׁאֵינוּ מַנִּיחַ אֶת הָעֲנִיִּים לְלַקֵּט אוֹ שֶׁהוּא מַנִּיחַ אֶת אֶחָד וְאֶת אֶחָד לְאוֹ אוֹ שֶׁהוּא מְסַיֵּעַ אֶת אֶחָד מֵהֶן הֲרֵי זֶה גּוֹזֵל אֶת הָעֲנִיִּים. עַל זֶה נֶאֱמַר אַל תַּסֵּג גְּבוּל עוֹלָם.

הלכה: מַתְנִיתָא בְּשֶׁמָּכַר לוֹ שָׂדֵהוּ וְקָמָתָהּ. אֲבָל מָכַר לוֹ קָמָה וְשִׁייֵר לוֹ שָׂדֶה אֲצָל זֶה אֲנִי קוֹרֵא שָׂדְךָ וְאֵצֶל זֶה אֲנִי קוֹרֵא קְצִירְךָ.

אִם עוֹשֶׂה כֵּן הֲרֵי זֶה גּוֹזֵל אֶת הָעֲנִיִּים. בַּעַל הַבַּיִת שֶׁעוֹשֶׂה כֵּן גּוֹזֵל עֲנִיִּים. פּוֹעֵל שֶׁעָשָׂה כֵּן הֲרֵי זֶה גּוֹזֵל לְבַעַל הַבַּיִת וְלָעֲנִיִּים וְעַל זֶה נֶאֱמַר אַל תַּסֵּג גְּבוּל עוֹלָם.

רַב יִרְמְיָה וְרַב יוֹסֵף חַד אָמַר אֵלּוּ עוֹלֵי מִצְרַיִם. וְחָרְנָה אָמַר אֵלּוּ שֶׁיָּרְדוּ מִנְּכְסֵיהֶן. לְסַמְיָא צָוְוחִין סַגְיָא נְהוֹרָיָא. אָמַר רִבִּי יִצְחָק וַעֲנִיִּים מְרוּדִים תָּבִיא בָּיִת. אָמַר רִבִּי אַבִּין אִם עָשִׂיתָ כֵּן מַעֲלֶה אֲנִי עָלֶיךָ כְּאִלּוּ הֵבֵאתָ בִּיכּוּרִים לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ. נֶאֱמַר כָּאן תָּבִיא. וְנֶאֱמַר לְהַלָּן רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא בֵּית יי אֱלֹהֶיךָ וגו׳.

הלכה ו

משנה: הָעוֹמֵר שֶׁשְּׁכָחוּהוּ פּוֹעֲלִים וְלֹא שְׁכָחוֹ בַּעַל הַבַּיִת שְׁכָחוֹ בַּעַל הַבַּיִת וְלֹא שְׁכָחוּהוּ פּוֹעֲלִים עָמְדוּ הָעֲנִיִּים בְּפָנָיו אוֹ שֶׁחִיפּוּהוּ בְקַשׁ הֲרֵי זֶה אֵינוֹ שִׁכְחָה.

הלכה: הָעוֹמֵר שֶׁשְּׁכָחוּהוּ פּוֹעֲלִין וְלֹא שְׁכָחוֹ בַּעַל הַבַּיִת אֵינוֹ שִׁכְחָה דִּכְתִיב קְצִירְךָ וְשִׁכַּחְתָּ. שְׁכָחוֹ בַּעַל הַבַּיִת וְלֹא שְׁכָחוּהוּ פּוֹעֲלִים אֵינוֹ שִׁכְחָה דִּכְתִיב כִּי תִקְצוֹר וְשָׁכַחְתָּ. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשֵּׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן אֲפִילוּ חַמָּרִין שֶׁהֵן עוֹבְרִין בַּדֶּרֶךְ וְרָאוּ עוֹמֶר אֶחָד שֶׁשְּׁכָחוּהוּ פּוֹעֲלִים וְלֹא שְׁכָחוֹ בַּעַל הַבַּיִת אֵינוֹ שִׁכְחָה עַד שֶׁיִּשְׁכְּחוּהוּ כָּל אָדָם.
הָיָה עוֹמֵד בָּעִיר וְאוֹמֵר יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהַפּוֹעֲלִין שְׁכִיחִין עוֹמְרִין שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וּשְׁכָחוּהוּ אֵינוֹ שִׁכְחָה. הָיָה עוֹמֵד בַּשָּׂדֶה וְאָמַר יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהַפּוֹעֲלִין שְׁכִיחִין עוֹמְרִין שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי הֲרֵי זוּ שִׁכְחָה שֶׁנֶּאֱמַר בַּשָּׂדֶה וְשָׁכַחְתָּ וְלֹא בָּעִיר וְשָׁכַחְתָּ. רִבִּי זְעִירָא בְשֵׁם שְׁמוּאֵל אַף לְעִנְיַן מְצִיאָה כֵּן. מַה נָן קַיָּימִין אִם בְּיָכוֹל לִיגַּע בָּהֶן בְּתוֹךְ הָעִיר אֲפִילוּ בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ. רִבִּי אַבָּא בַּר כַּהֲנָא רִבִּי יָסָא בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן וְהוּא שֶׁיָּכוֹל לִיגַּע בָּהֶן אֲפִילוּ בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ.
הָיָה כּוּלּוֹ מְחוּפֶּה בְקַשׁ. נִשְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא וְכֵן הַסּוּמָא שֶׁשָּׁכַח יֵשׁ לוֹ שִׁכְחָה. וְסוּמָא לֹא כְּמִי שֶׁכּוּלּוֹ מְחוּפֶּה הוּא. רִבִּי יוֹנָה אָמַר בְּזוֹכֵר אֶת הַקַּשִּׁים. אָתָא דִּרְבִּי יוֹנָה כְּרִבִּי זְעִירָא כְּמַה דִּרְבִּי זְעִירָא אָמַר בְּזוֹכֵר אֶת הָעֶלְיוֹן כֵּן רִבִּי יוֹנָה אָמַר בְּזוֹכֵר אֶת הַקַּשִּׁים.

הלכה ז

משנה: הַמְּעַמֵּר לְכוֹבָעוֹת וּלְכוּמָסוֹת לַחֲרָרָה וּלְעוֹמְרִין אֵין לוֹ שִׁכְחָה. מִמֶּנּוּ לְגוֹרֶן יֵשׁ לוֹ שִׁכְחָה. הַמְּעַמֵּר לְגָדִישׁ יֵשׁ לוֹ שִׁכְחָה מִמֶּנּוּ וּלְגוֹרֶן אֵין לוֹ שִׁכְחָה. זֶה הַכְּלָל כָּל הַמְּעַמֵּר לְמָקוֹם שֶׁהוּא גָּמַר מְלַאכְתּוֹ יֵשׁ לוֹ שִׁכְחָה מִמֶּנּוּ וּלְגוֹרֶן אֵין לוֹ שִׁכְחָה. לְמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ גָּמַר מְלַאכְתּוֹ אֵין לוֹ שִׁכְחָה. מִמֶּנּוּ וּלְגוֹרֶן יֵשׁ לוֹ שִׁכְחָה.

הלכה: רִבִּי יוֹנָה אָמַר מִן לְעֵיל. כְּמַה דְתֵימַר וְכוֹבַע נְחוֹשֶׁת עַל רֹאשׁוֹ. לְכוּמָסוֹת. רִבִּי אֲבִינָא אָמַר מִן לְרַע כְּמַה דְתֵימַר הֲלֹא הוּא כָּמוּס עִמָּדִי. לַחֲרָרָה. גַּלְגַּל. לְעוֹמְרִין. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן כִּי תִקְצוֹר קְצִירְךָ בְשָׂדֶךָ וְשָׁכַחְתָּ עוֹמֶר בַּשָּׂדֶה. מַה קְצִיר שֶׁאֵין אַחֲרָיו קְצִיר. אַף עוֹמֶר שֶׁאֵין אַחֲרָיו עוֹמֶר.

פרק ו

הלכה א

משנה: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִין הֶבְקֵר לָעֲנִיִּים הֶבְקֵר. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִין אֵינוֹ הֶבְקֵר עַד שֶׁיַּבְקִיר אַף לָעֲשִׁירִים כִּשְׁמִיטָּה. כָּל עוֹמְרֵי הַשָּׂדֶה שֶׁל קַב קַב וְאֶחָד שֶׁל אַרְבַּעַת קַבִּין וְשָׁכְחוּ בוֹ. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמֵר אֵינוֹ שִׁכְחָה וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִין שִׁכְחָה.

הלכה: רִבִּי חִייָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן טַעֲמַיְהוּ דְּבֵית שַׁמַּאי לֶעָנִי וְלַגֵּר מַה תַּלְמוּד לוֹמַר תַּעֲזוֹב אוֹתָם יֵשׁ לְךָ עֲזִיבָה אֶחֶרֶת כְּזוֹ. מַה זוֹ לָעֲנִיִּים וְלֹא לָעֲשִׁירִים. אַף מַה שֶּׁנֶּאֱמַר בְּמָקוֹם אַחֵר לָעֲנִיִּים וְלֹא לָעֲשִׁירִים.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ טַעֲמַיְהוּ דְּבֵית הִלֵּל תִּשְׁמְטֶנָּה וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר וּנְטַשְׁתָּהּ יֵשׁ לְךָ נְטִישָׁה אֶחֶרֶת כְּזוֹ. מַה זוֹ בֵּין לָעֲנִיִּים בֵּין לָעֲשִׁירִים. אַף מַה שֶּׁנֶּאֱמַר בְּמָקוֹם אַחֵר בֵּין לָעֲנִיִּים בֵּין לָעֲשִׁירִים.

מַה מְקַיְימִין בֵּית הִלֵּל טַעֲמֵהוֹן דְּבֵית שַׁמַּאי. תַּעֲזוֹב אוֹתָם מִיעוּט זוֹ לָעֲנִיִּים וְלֹא לָעֲשִׁירִים. אֲבָל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר בְּמָקוֹם אַחֵר בֵּין לָעֲנִיִּים בֵּין לָעֲשִׁירִים. מַה מְקַיְימִין בֵּית שַׁמַּאי טַעֲמֵהוֹן דְּבֵית הִלֵּל. תִּשְׁמְטֶנָּה וּנְטַשְׁתָּהּ נְטִישָׁה מִיעוּט זֶה בֵּין לָעֲנִיִּים בֵּין לָעֲשִׁירִים. אֲבָל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר בְּמָקוֹם אַחֵר לָעֲנִיִּים אֲבָל לֹא לָעֲשִׁירִים. אָמַר רִבִּי אֲבִין לִישָׁן מַתְנִיתָא מְסַיְיעָא לְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ עַד שֶׁיַּבְקִיר אַף לָעֲשִׁירִים כִּשְׁמִיטָּה.

הֶבְקֵר לִבְהֵמָה אֲבָל לֹא לְאָדָם לְגוֹיִם אֲבָל לֹא לְיִשְׂרָאֵל. לָעֲשִׁירִם אֲבָל לֹא לָעֲנִיִּים דִּבְרֵי הַכֹּל אֵין הֶבְקֵירוֹ הֶבְקֵר. לְאָדָם אֲבָל לֹא לִבְהֵמָה. לְיִשְׂרָאֵל אֲבָל לֹא לְגוֹיִם. לַעֲנֵיֵי אוֹתָהּ הָעִיר אֲבָל לֹא לַעֲנֵיֵי עִיר אַחֶרֶת. פְּלוּגְתָא דְּרִבִּי יוֹחָנָן וּדְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יוֹחָנָן הֶבְקֵירוֹ הֶבְקֵר. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אֵין הֶבְקֵירוֹ הֶבְקֵר. אָמַר רִבִּי לָא בְּפֵירוּשׁ פְּלִיגִין רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר הֶבְקֵירוֹ הֶבְקֵר. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר אֵין הֶבְקֵירוֹ הֶבְקֵר.

אָמַר רִבִּי אָבִין בַּר חִייָא הָדָא דְאָמְרָה הֶבְקֵר לָעֲנִיִּים וְזָכוּ בָהֶן עֲשִׁירִין תַּפְלוּגְתָא דְּרִבִּי מֵאִיר וְרִבִּי יוֹסֵי. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי מֵאִיר הוּא אָמַר כֵּיוָן שֶׁאָדָם מַבְקִיר דָּבָר מֵרְשׁוּתוֹ הֶבְקֵירוֹ הֶבְקֵר. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יוֹסֵי הוּא אָמַר אֵין הֶבְקֵר יוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵי הַבְּעָלִים אֶלָּא בִּזְכִיָּיה אֵין הֶבְקֵירוֹ הֶבְקֵר.

עַד כְּדוֹן בְּשֶׁהִבְקִירָהּ לִזְמָן מְרוּבֶּה. אֲבָל הִבְקִירָהּ לִזְמָן מוּעָט. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא הִבְקִיר אֶת שָׂדֵהוּ שְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה יָמִים חוֹזֵר בּוֹ. תַּנֵּי רִבִּי שִׁמְעוֹן דִּימָא קוֹמֵי רִבִּי זְעִירָא אֲפִילּוּ לְאַחַר שְׁלֹשָׁה חוֹזֵר בּוֹ. אָמַר לֵיהּ מִכַּיוָן דְּאַתְּ אָמַר אֲפִילּוּ לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים הִיא לְאַחַר שְׁלֹשָׁה הִיא לְאַחַר כַּמָּה. לִישָׁן מַתְנִיתָא מְסַיְיעַ לְרִבִּי זְעִירָא בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהִבְקִיר סְתָם. אֲבָל אִם אָמַר שְׂדֵי מוּבְקֶרֶת יוֹם אֶחָד שַׁבָּת אַחַת חֹדֶשׁ אֶחָד שָׁנָה אַחַת שְׁבוּעַ אֶחָד אִם עַד שֶׁלֹּא זָכָה בֵּין הוּא בֵּין אַחֵר הוּא יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. אֲבָל מְשֶׁזָּכָה בָּהּ בֵּין הוּא בֵּין אַחֵר אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. הָדָא אָמְרָה הוּא זְמָן מְרוּבֶּה הוּא זְמָן מוּעָט. הָדָא אָמְרָה לֹא חָשׁוּ עַל הַעֲרָמָה. הָדָא אָמְרָה שֶׁאָדָם מַבְקִיר וְחוֹזֵר וְזוֹכֶה. הָדָא פְּשִׁיטָא שְׁאִילְתֵּיהּ דְּרִבִּי זְעִירָא. דְּרִבִּי זְעִירָא אָמַר הוּא זְמָן מְרוּבֶּה הוּא זְמָן מוּעָט.

מַה נָן קַיָימִין. אִם מִשּׁוּם דָּבָר מְסוּיָים דַּיוֹ שְׁנַיִם. אִם מִשּׁוּם שׁוּרָה דַּייוֹ שְׁלֹשָׁה. חַד בַּר בֵּי רַב אָמַר הָדָא דְּרִבִּי יוֹחָנָן קוֹמֵי רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ כָּל שֶׁהוּא יָכוֹל לְחוֹלְקוֹ וְלַעֲשׂוֹתוֹ שׁוּרָה כְּבֵית שַׁמַּאי. רִבִּי יוֹנָה וְהוּא בָּעֵי שֶׁיִּעוּרָא כָּל עוֹמְרֵי הַשָּׂדֶה שֶׁל קַב קַב וְאֶחָד שֶׁל אַרְבַּעַת קַבִּין וּשְׁכְחוּ כָּל עוֹמְרֵי הַשָּׂדֶה שֶׁל שְׁנֵי קַבִּין וְאֶחָד שֶׁל שְׁמוֹנַת קַבִּין.

הלכה ב

משנה: הָעוֹמֶר שֶׁהוּא סָמוּךְ לְגָפָא וּלְגָדִישׁ וּלְבָקָר וּלְכֵלִים וּשְׁכָחוֹ בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אֵינוֹ שִׁכְחָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים שִׁכְחָה.

הלכה: וְקַשְׁיָא עַל דְּבֵית שַׁמַּאי בְּגָפָה וּבְגָדִישׁ דָּבָר שֶׁהוּא מְסוּיָים וְאִינּוּן אָמְרֵי אֵינָן שִׁכְחָה. וְקַשְׁיָא עַל דְּבֵית הִלֵּל בְּבָקָר וְכֵלִים דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְסוּיָים וְאִינּוּן אָמְרִין הוּא שִׁכְחָה. בִּמְקוֹמוֹ הוּא עוֹמֵד בְּצַד הַגַּת אוֹ בְצַד פִּירְצָה מַתְנִיתָא דְּבֵית שַׁמַּאי דְּבֵית שַׁמַּאי אָמְרִין אֵינוֹ שִׁכְחָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי דִּבְרֵי הַכֹּל הֵיא. תַּמָּן דָּבָר מְחוּבָּר בְּצַד דָּבָר מְחוּבָּר בָּרָם הָכָא דָּבָר תָּלוּשׁ בְּצַד דָּבָר מְחוּבָּר.

אָמַר רִבִּי אִילְעַאי שְׁאַלְתִּי אֶת רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּאֵילּוּ עוֹמְרִין חֲלוּקִין בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל אָמַר לִי בַּתּוֹרָה הַזֹּאת עוֹמֶר הַסָּמוּךְ לְגָפָה וּלְגָדִישׁ וּלְבָקָר וּלְכֵלִים וּשְׁכָחוֹ בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים שִׁכְחָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אֵינוֹ שִׁכְחָה. וּכְשֶׁבָּאתִי אֵצֶל רִבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר לִי לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל הָעוֹמֶר שֶׁהוּא סָמוּךְ לְגָפָה וּלְגָדִישׁ וּלְבָקָר וּלְכֵלִים וּשְׁכָחוֹ שֶׁהוּא שִׁכְחָה. וְעַל מַה נֶחְלְקוּ עַל הָעוֹמֶר שֶׁנִּטְּלוּ וּנְתָנוֹ בְּצַד הַגְּפָה בְּצַד הַגְּדִישׁ בְּצַד הַבָּקָר בְּצַד הַכֵּלִים וּשְׁכָחוֹ שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אֵינוֹ שִׁכְחָה מִפְּנֵי שֶׁזָּכָה בוֹ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים שִׁכְחָה. וּכְשֶׁבָּאתִי וְהִרְצֵיתִי אֶת הַדְּבָרִים לִפְנֵי רִבִּי לְעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה אָמַר לִי הַבְּרִית הֵן הַדְּבָרִים שֶׁנֶּאֶמְרוּ לוֹ לְמֹשֶׁה בְּחוֹרֵב.

תַּמָּן תַּנֵּינָן הָאִשָּׁה שֶׁנִּפְלוּ לָהּ נְכָסִים עַד שֶׁלֹּא תִּתְאָרֵס מוֹדִים בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל שֶׁהֵיא מוֹכֶרֶת וְנוֹתֶנֶת וְקַיָּים. נָפְלוּ לָהּ מִשֶּׁנִּתְאָרְסָה בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים תִּימְכּוֹר וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים לֹא תִמְכּוֹר. רִבִּי פִּינְחָס בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי וְלָמָּה לֹא תַנֵּינָתָהּ מִקּוּלֵי בֵית שַׁמַּאי וּמֵחוּמְרֵי בֵית הִלֵּל. אָמַר לֵיהּ לָא אָתִינָן מַתְנִיתָא אֶלָּא דָּבָר שֶׁהוּא חוֹמֶר מִשְּׁנֵי צְדָדִין וְקַל מִשְּׁנֵי צְדָדִין. בְּרַם הָכָא חוֹמֶר הוּא מִצַּד אֶחָד וְקַל מִצַּד אֶחָד. וְהָתַנֵּינָן בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִין הֶבְקֵר לָעֲנִיִּים הֶבְקֵר הֲרֵי הוּא קַל לָעֲנִיִּים וְחוֹמֶר הוּא לְבַעַל הַבַּיִת וְתַנִּיתָהּ. קַל הוּא לָעֲנִיִּים וְאֵינוֹ חוֹמֶר לְבַעַל הַבַּיִת שֶׁמִּדַּעְתּוֹ הוּבְקְרוּ. אָמַר לֵיהּ וְהָתַנֵּינָן עוֹמֶר שֶׁהוּא סָמוּךְ לְגָפָה וּלְגָדִישׁ וּלְבָקָר וּלְכֵלִים וּשְׁכָחוֹ הֲרֵי הוּא קַל לְבַעַל הַבַּיִת וְחוֹמֶר הוּא לָעֲנִיִּים וְתַנִּיתָהּ. אָמַר לֵיהּ קַל הוּא לְבַעַל הַבַּיִת וְאֵינוֹ חוֹמֶר לָעֲנִיִּים שֶׁאַדַּיִין לֹא זָכוּ בָהֶן וֶאֱמוֹר אוּף הָכָא קַל הוּא

לָאִשָּׁה וְאֵינוֹ חוֹמֶר לְבַעַל הַבַּיִת שֶׁאַדַּיִין לֹא זָכָה בָהּ. אָמַר לֵיהּ מִכֵּיוָן שֶׁקִּידְּשָׁהּ לִזְכוּתָהּ וְלִזְכוּתוֹ נָפְלוּ.

אָמַר רִבִּי יוּדָה אָמְרוּ לְפְנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל הוֹאִיל וְהָאֲרוּסָה אִשְׁתּוֹ וְהַנְּשׂוּאָה אִשְׁתּוֹ מַה זוּ מִכְרָהּ בָּטֵל אַף זוּ מִכְרָהּ בָּטֵל. אָמַר לָהֶן בַּחֲדָשִׁים אָנוּ בוֹשִׁין אֶלָּא שֶׁאַתֶּם מְגַלְגְּלִין עִמָּנוּ הַיְשָׁנִים. אֵילּוּ הֵן הַחֲדָשִׁים מִשֶּׁנִּישְׂאֵת. וְאֵלּוּ הֵן הַיְשָׁנִים עַד שֶׁלֹּא נִישְׂאֵת וְנִישְׂאֵת.

הלכה ג

משנה: רָאשֵׁי הַשּׁוּרוֹת עוֹמֶר שֶׁכְּנֶגְדּוֹ מוֹכִיחַ. הָעוֹמֶר שֶׁהֶחֱזִיק בּוֹ לְהוֹלִיכוֹ אֶל הָעִיר וְשָׁכַח מוֹדִים שֶׁאֵינוֹ שִׁכְחָה. אֵלּוּ הֵן רָאשֵׁי הַשּׁוּרוֹת שְׁנַיִם שֶׁהִתְחִילוּ בְּאֶמְצַע הַשּׁוּרָה זֶה פָּנָה לְצָפוֹן וְזֶה פָּנָה לְדָרוֹם וְשָׁכְחוּ לִפְנֵיהֶן וּלְאַחֲרֵיהֶן. שֶׁלִּפְנֵיהֶן שִׁכְחָה וְשֶׁל אַחֲרֵיהֶן אֵינוֹ שִׁכְחָה. הַיְחִיד שֶׁהִתְחִיל מֵרֹאשׁ הַשּׁוּרָה וְשָׁכַח לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו. שֶׁלְּפָנָיו אֵינוֹ שִׁכְחָה וְשֶׁלְּאַחֲרָיו שִׁכְחָה. שֶׁהוּא בְּבַל תְּשׁוּב. זֶה הַכְּלָל כָּל שֶׁהוּא בְּבַל תְּשׁוּב שִׁכְחָה וְכָל שֶׁאֵינוֹ בְּבַל תְּשׁוּב אֵינוֹ שִׁכְחָה.

הלכה: מְנַיִן לְרָאשֵׁי שׁוּרוֹת. אָמַר רִבִּי יוֹנָה כְּתִיב כִּי תִקְצוֹר קְצִירְךָ בְשָׂדֶךָ וְשָׁכַחְתָּ מַה שֶּׁאַתָּה קוֹצֵר אַתָּה שׁוֹכֵחַ. עַד כְּדוֹן רָאשֵׁי שׁוּרוֹת קָמָה. סוֹף שׁוּרוֹת קָמָה אָמַר רִבִּי יוֹנָה לֹא תָשׁוּב לְקַחְתּוֹ. מִמְּקוֹמוֹ שֶׁבָּאת לֹא תָשׁוּב לְקַחְתּוֹ. עַד כְּדוֹן רָאשֵׁי שׁוּרוֹת עוֹמְרִין. סוֹף שׁוּרוֹת עוֹמְרִין. אָמַר רִבִּי יוֹנָה יֵילַף רֹאשׁ שׁוּרוֹת עוֹמְרִין מֵרֹאשׁ שׁוּרוֹת קָמָה וְסוֹף שׁוּרוֹת קָמָה מִסּוֹף שׁוּרוֹת עוֹמְרִין.

הָעוֹמֶר שֶׁכְּנֶגְדּוֹ מוֹכִיחַ. כֵּיצַד הָיוּ לוֹ עֶשֶׂר שׁוּרוֹת שֶׁל עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה עוֹמְרִין עִימֵּר אֶחָד מֵהֶן בְּצָפוֹן וְדָרוֹם וְשָׁכַח אֶחָד מֵהֶן אֵינוֹ שִׁכְחָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִידּוֹן מִזְּרַח וּמַעֲרָב. עִימֵּר מִזְּרַח וּמַעֲרָב וּשְׁכָחוֹ מַהוּ שֶׁיֵּעָשֶׂה שִׁכְחָה. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא עִימֵּר אֶת הָרִאשׁוֹן וְאֶת הַשֵּׁנִי וְאֶת הַשְּׁלִישִׁי וְשָׁכַח אֶת הָרְבִיעִי. אִית תַּנָּיֵי תַּנֵּי אִם נָטַל אֶת הַחֲמִישִׁי הֲרֵי הוּא שִׁכְחָה. אִית תַּנָּיֵי תַּנֵּי אִם שָׁהָא לִיטּוֹל אֶת הַחֲמִישִׁי הֲרֵי הוּא שִׁכְחָה. אָמַר רִבִּי חִייָא מָאן דְּאָמַר נוֹטֵל אֶת הַחֲמִישִׁי בְּשֵׁשׁ שָׁם שִׁישִׁי. מָאן דְּאָמַר אִם שָׁהָא לִיטּוֹל אֶת הַחֲמִישִׁי בְּשֵׁשׁ אֵין שָׁם שִׁישִׁי. אִם עַד שֶׁלֹּא נָטַל אֶת הַחֲמִישִׁי לֹא כְּבָר נִרְאֶה אֶת הָרְבִיעִי לִידּוֹן בְּשׁוּרָה. אִם אָמַר שִׁכְחָה וְהָכָא שִׁכְחָה.

הָיָה עוֹמֶר אֶחָד גָּדוֹל עִימֵּר צַד הַחִיצוֹן בְּצַד הַפְּנִימִי נִידּוֹן כְּשׁוּרָה. עִימֵּר צַד הַפְּנִימִי בְּצַד הַחִיצוֹן מַהוּ שֶׁיִּידּוֹן כְּשׁוּרָה. עִימֵּר צַד הָעֶלְיוֹן בְּצַד הַתַּחְתּוֹן נִידּוֹן כְּשׁוּרָה. עִימֵּר הַתַּחְתּוֹן בְּצַד הָעֶלְיוֹן מַהוּ שֶׁיִּידּוֹן כְּשׁוּרָה.

רַב כַּד נְחַת לְתַמָּן אֲמַר אֲנָא הוּא בֶּן עַזַּאי דְּהָכָא. אָתָא חַד סָב שְׁאַל לֵיהּ שְׁנֵי הֲרוּגִים זֶה עַל גַּבֵּי זֶה סְבַר רַב שֶׁהֵן עוֹרְפִין. אֲמַר לֵיהּ אֵין עוֹרְפִין. אֲמַר לֵיהּ לָמָּה. אֲמַר לֵיהּ הַתַּחְתּוֹן

מִשּׁוּם טָמוּן וְהָעֶלְיוֹן מִשּׁוּם צָף. כַּד סְלַק לְהָכָא אֲתָא לְגַבֵּי רִבִּי אֲמַר לֵיהּ יְאוּת אֲמַר לָךְ כִּי יִמָּצֵא וְלֹא יִמָּצְאוּ.

רִבִּי יְהוּדָה בְּרִבִּי אָמַר הָיָה שָׁם אַמַּת הַמַּיִם עַל פְּנֵי כָל הַשָּׂדֶה אִם עִיקֵּר אֶת הַמַּחֲרִישָׁה מִצַּד זֶה וְנִיתְּנָהּ בְּצַד זֶה אֵינוֹ נִידּוֹן כְּשׁוּרָה. וְאִם לָאו נִידּוֹן כְּשׁוּרָה. קָצַר חֲצִי שׁוּרָה וּבָא לְמָחַר נִידּוֹן כְּשׁוּרָה. יָשַׁב לֶאֱכוֹל יָשַׁב לִישַּׁן קָרָא לוֹ חֲבֵירוֹ חֲשֵׁיכָה.

עוֹמֶר שֶׁנִּטְלוֹ וְהוֹלִיכוֹ לְעִיר וּנְתָנוֹ עַל גַּבֵּי חֲבֵירוֹ וְשָׁכַח אֶת שְׁנֵיהֶן הַתַּחְתּוֹן שִׁכְחָה וְהָעֶלְיוֹן אֵינוֹ שִׁכְחָה. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר שְׁנֵיהֶן אֵינָן שִׁכְחָה הַתַּחְתּוֹן מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְכוּסֶּה וְהָעֶלְיוֹן מִפְּנֵי שֶׁזָּכָה בּוֹ. רִבִּי זְעִירָא אוֹמֵר בְּזוֹכֵר. אֲתַיְא דְּרִבִּי זְעִירָא כְּרִבִּי יוֹנָה. דְּרִבִּי יוֹנָה אָמַר בְּזוֹכֵר אֶת הַקְּשִׁשִּׁין כָּאן רִבִּי זְעִירָא אָמַר בְּזוֹכֵר אֶת הָעֶלְיוֹן.

שָׂדֶה שֶׁעוֹמָרֶיהָ מְעוּרְבָבִין וְשָׁכַח אֶחָד מֵהֶן אֵינוֹ שִׁכְחָה עַד שֶׁיִּטּוֹל אֶת סְבִיבוֹתָיו.

הלכה ד

משנה: שְׁנֵי עֲמָרִין שִׁכְחָה וּשְׁלִשָּׁה אֵינָן שִׁכְחָה. שְׁנֵי צִיבּוּרֵי זֵיתִים וְהַחֲרוּבִין שִׁכְחָה וּשְׁלִשָּׁה אֵינָן שִׁכְחָה. שְׁנֵי הוּצָנֵי פִשְׁתָּן שִׁכְחָה וּשְׁלִשָּׁה אֵינָן שִׁכְחָה. שְׁנֵי גַרְגְּרִים פֵּרֵט וּשְׁלִשָּׁה אֵינָן פֵּרֵט. שְׁנֵי שִׁבֳּלִים לֶקֶט וְשָׁלֹשׁ אֵינָן לֶקֶט כְּדִבְרֵי בֵית הִלֵּל. וְעַל כּוּלָּם בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִין שְׁלֹשָׁה לָעֲנִיִּים וְאַרְבָּעָה לְבַעַל הַבַּיִת.

הלכה: רִבִּי בּוּן בַּר חִייָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן עֲשָׂאָן כְּמִין גַּם.

לֹא אָמַר אֶלָּא צִיבּוּרִין הָא זֵיתִים לֹא. מַה בֵּין הַצִּיבּוּרִין מַה בֵּין הַזֵּתִים. צִיבּוּרִין גְּמַר מְלֵאכָה. זֵיתִים אֵינָן גְּמַר מְלֵאכָה.

אָמַר רִבִּי הוֹשַׁעְיָא רוֹמֶס הָיִיתִי זֵתִים עִם רִבִּי חִייָא הַגָּדוֹל. אָמַר לִי כָּל זַיִת שֶׁאַתְּ יָכוֹל לִפְשׁוֹט יָדֵךְ וְלִיטְלוֹ אֵינוֹ שִׁכְחָה. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן מִכָּיוָן שֶׁעָבַר עָלָיו וּשְׁכָחוֹ הֲרֵי זוֹ שִׁכְחָה. רִבִּי לָעְזָר בְּשֵׁם רִבִּי חִייָא רַבָּה חֲצִי אֶשְׁכּוֹל פֵּרֵט. תַּנֵּי רִבִּי חִייָא חֲצִי אֶשְׁכּוֹל אוֹ אֶשְׁכּוֹל שָׁלֵם פֵּרֵט. וְהָתַנֵּי שְׁנֵי גַרְגְּרִים פֵּרֵט. רִבִּי אִימִּי בְּשֵׁם רִבִּי חִייָא בְּקוֹצֵר וּמֵנִיחַ תַּחַת הַגָּפָן.

הָיוּ עֲשׂוּיִין כְּמִין סִינְפּוֹן. מְנַחֵם בְּשֵׁם רִבִּי יוֹנָתָן וְהוּא שֶׁיְּהֵא חוֹתְכָן בְּשָׁוֶה.

אָמַר רִבִּי אָבִין טַעֲמַיְהוּ דְּבֵית שַׁמַּאי לַגֵּר לְיָתוֹם וְלָאַלְמָנָה יְהֵיה. טַעֲמַיְהוּ דְּבֵית הִלֵּל לָעָנִי וְלַגֵּר. אָמַר רִבִּי מָנָא שְׁנֵיהֶן מִקְרָא אֶחָד דָּרְשׁוּ לַגֵּר לְיָתוֹם וְלָאַלְמָנָה יְהֵיה. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִין לָעֲנִיִּים וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִין לְבַעַל הַבַּיִת.

הלכה ה

משנה: הָעוֹמֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סְאָתַיִם וּשְׁכָחוֹ אֵינוֹ שִׁכְחָה. שְׁנֵי עֲמָרִים וּבָהֶן סְאָתַיִם רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לְבַעַל הַבַּיִת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים לָעֲנִיִּים. אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְכִי מֵרוֹב הָעֲמָרִים יוֹפִי כֹּחַ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת אוֹ הוֹרַע כֹּחַ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. אָמְרוּ לוֹ יוֹפִי כֹּחַ. אָמַר לָהֶן מַה אִם

בִּזְמַן שֶׁהוּא עוֹמֵר אֶחָד וּבוֹ סְאָתַיִם וּשְׁכָחוֹ אֵינוֹ שִׁכְחָה. שְׁנֵי עוֹמְרִין וּבָהֶן סְאָתַיִם אֵינוֹ דִין שֶׁלֹּא יְהוּ שִׁכְחָה. אָמְרוּ לוֹ אִם אָמְרוּ בְעוֹמֵר אֶחָד שֶׁהוּא כְּגָדִישׁ. תֹּאמַר בִּשְׁנֵי עוֹמְרִין שֶׁהֵן כִּכְרִיכוֹת. קָמָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ סְאָתַיִם וּשְׁכָחָהּ אֵינָהּ שִׁכְחָה. אֵין בָּהּ סְאָתַיִם אֲבָל אִם רָאוּיָה לַעֲשׂוֹת סְאָתַיִם אֲפִילּוּ הִיא שֶׁל טוֹפַח רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִילּוּ הִיא עֲנָבָה שֶׁל שְׁעוֹרִים.

הלכה: אָמַר רִבִּי לְעָזָר כְּתִיב כִּי תִקְצוֹר קְצִירְךָ בְשָׂדֶךָ וְשָׁכַחְתָּ עוֹמֶר בַּשָּׂדֶה. עוֹמֶר שֶׁאַתְּ יָכוֹל לִפְשׁוֹט יָדְךָ וְלִיטְלוֹ. אִית תַּנֵּיי תַּנֵּי וְשָׁכַחְתָּ עוֹמֶר וְלֹא גָדִישׁ.

הֵיךְ עֲבִידָא שָׁכַח עוֹמֶר אֶחָד בְּצִידּוֹ אִין תַּעֲבִדִינָהּ עוֹמֶר דִּבְרֵי הַכֹּל שִׁכְחָה. וְאִין תַּעֲבִדִינָהּ גָּדִישׁ מַחְלוֹקֶת שַׁמַּאי וְהִלֵּל. שָׁכַח שְׁנֵי עוֹמְרִין בְּצִדּוֹ אִין תַּעֲבִדִינָהּ עוֹמֶר מַחְלוֹקֶת בֵּית שַׁמַּאי וְהִלֵּל אִין תַּעֲבִדִינֵיהּ גָּדִישׁ אֵינוֹ נִידּוֹן כְּשׁוּרָה.

אָמַר רִבִּי יוֹנָה כִּי תִקְצוֹר קְצִירְךָ בְשָׂדֶךָ וְשָׁכַחְתָּ עוֹמֶר בַּשָּׂדֶה. עוֹמֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סְאָתַיִם וּשְׁכָחוֹ אֵינוֹ שִׁכְחָה. קָמָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ סְאָתַיִם וּשְׁכָחָהּ אֵינָהּ שִׁכְחָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי וּבִלְבַד שִׁבֳּלִין. הָיוּ דַקוֹת רוֹאִין אוֹתָן כְּאִילּוּ הֵן אֲרוּכוֹת. שְׁדוּפוֹת רוֹאִין אוֹתָן כְּאִילּוּ הֵן מְלֵיאוֹת.

הלכה ו

משנה: קָמָה מַצֶּלֶת אֶת הָעוֹמֶר וְאֶת הַקָּמָה. וְהָעוֹמֶר אֵינוֹ מַצִּיל לֹא אֶת הָעוֹמֶר וְלֹא אֶת הַקָּמָה. אֵי זוּ הִיא קָמָה שֶׁהִיא מַצֶּלֶת אֶת הָעוֹמֶר כֹּל שֶׁאֵינָהּ שִׁכְחָה אֲפִילּוּ קֶלַח אֶחָד. סְאָה תְּבוּאָה עֲקוּרָה וּסְאָה שֶׁאֵינוֹ עֲקוּרָה וְכֵן בְּאִילֶן הַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים אֵינָן מִצְטָרְפִין. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר אִם בְּאֵת רִשּׁוּת לְעָנִי בְּאֶמְצַע אֵין מִצְטָרְפִין וְאִם לְאוּ הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפִין.

הלכה: אָמַר רִבִּי אִילָא כְּתִיב כִּי תִקְצוֹר קְצִירְךָ בְשָׂדֶךָ וְשָׁכַחְתָּ עוֹמֶר בַּשָּׂדֶה. עוֹמֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סְאָתַיִם קְצִיר וְלֹא עוֹמֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סְאָתַיִם עוֹמְרִין מַה שֶׁתַּחְתָּיו קָמָה. וְלָמָּה עוֹמֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סְאָתַיִם עוֹמְרִין וְלֹא עוֹמֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סְאָתַיִם קָמָה עוֹמֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סְאָתַיִם עוֹמְרִין מַה שֶׁתַּחְתָּיו שָׂדֶה. עוֹמֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סְאָתַיִם קָמָה מַה שֶׁתַּחְתָּיו קַשִּׁין.

תַּנָּא קַמַּת חֲבֵירוֹ מַצֶּלֶת אֶת שֶׁלּוֹ. שֶׁל גּוֹי מַצֶּלֶת אֶת שֶׁל יִשְׂרָאֵל. שֶׁל חִיטִּין מַצֶּלֶת אֶת שֶׁל שְׁעוֹרִין דִּבְרֵי רִבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינָהּ מַצֶּלֶת אֶלָּא שֶׁלּוֹ אֵינָהּ מַצֶּלֶת אֶלָּא מִמִּינָהּ.

תַּנֵּי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל כֹּשֶׁם שֶׁהַקָּמָה מַצֶּלֶת אֶת הָעוֹמֶר כָּךְ הָעוֹמֶר מַצִּיל אֶת הַקָּמָה. וְדִין הוּא וּמַה אִם הַקָּמָה שֶׁיְּפָה בָהּ כֹּחַ הֶעָנִי וּשְׁכָחָהּ הֲרֵי הִיא מַצֶּלֶת. עוֹמֶר שֶׁהוֹרַע בּוֹ כֹּחַ הֶעָנִי אֵינוֹ דִין שֶׁיַּצִּיל. אָמַר לוֹ רִבִּי מַה אִם קָמָה שֶׁיְּפָה בָהּ כֹּחַ הֶעָנִי וּשְׁכָחָהּ הֲרֵי הִיא מַצֶּלֶת. עוֹמֶר שֶׁהוֹרַע כֹּחַ הֶעָנִי בּוֹ וּשְׁכָחוֹ אֵין דִּין שֶׁיַּצִּיל. מִדִּבְרֵי שְׁנֵיהֶן נִלְמַד מַצִּילִין עוֹמֶר מֵעוֹמֶר וְאֵין מַצִּילִין קָמָה מִקָּמָה.

הָא אִם שָׁכַח שִׁכְחָה. תִּיפְתַּר בְּשֶׁשָּׁכַח אֶת הַקָּמָה תְּחִילָּה.

הָא אִם הָיוּ שְׁתֵּיהֶן עֲקוּרוֹת לְבַעַל הַבַּיִת. מַתְנִיתָא כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל.

וְתַצִּיל עֲקוּרָה שֶׁאֵינָהּ עֲקוּרָה. הָדָא אָמְרָה דָּבָר שֶׁהוּא רָאוּי לְהַצִּיל וּשְׁכָחוֹ הֲרֵי הוּא שִׁכְחָה. אָמַר רִבִּי יוֹנָתָן תִּיפְתָּר בְּקוֹצֵר שׁוּרָה וּמְעַמֵּר שׁוּרָה וּכְבָר שָׁכַח אֶת הַקָּמָה עַד שֶׁלֹּא שָׁכַח אֶת הָעֳמָרִים.

מַה עַד שֶׁתָּבוֹא מַמָּשׁ אוֹ אֲפִילוּ נִרְאֵית לְהָבִיא. נִשְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא כְּגוֹן תְּבוּאָה וְכֶרֶם. וְכֶרֶם לֹא עַל אָתָר הוּא. הָדָא אָמְרָה אֲפִילוּ נִרְאֵית לָבוֹא.

הלכה ז

משנה: תְּבוּאָה שֶׁנִּיתְּנָה לְשַׁחַת אוֹ לַאֲלוּמָה וְכֵן בְּאִיגּוּדֵי הַשּׁוּם וַאֲגוּדַּת הַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים אֵין לָהֶן שִׁכְחָה וְכָל הַטְּמוּנִין בָּאָרֶץ כְּגוֹן הַלּוּף וְהַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵין לָהֶן שִׁכְחָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים יֵשׁ לָהֶן שִׁכְחָה.

הלכה: אָמַר רִבִּי יוֹנָה לֹא סוֹף דָּבָר נוֹתָנָהּ אֶלָּא אֲפִילוּ נוֹטְלָהּ עַל מְנָת לִיתְּנָהּ.

תַּמָּן תַּנֵּינָן הַמַּדְלִיק אֶת הַגַּדִּישׁ וְהָיוּ בוֹ כֵּלִים רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מְשַׁלֵּם כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא גְּדִישׁ חִטִּין אוֹ גְּדִישׁ שְׂעוֹרִין. מִחְלְפָא שִׁיטָּתֵיהּ דְּרִבִּי יְהוּדָה תַּמָּן הוּא אוֹמֵר לְרַבּוֹת אֶת הַטְּמוּן. וְכֹא הוּא אָמַר פָּרַט לְטָמוּן. תַּמָּן וְנֶאֱכַל הַגְּדִישׁ אוֹ הַקָּמָה. מְמַשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר קָמָה אֵין אָנוּ יוֹדְעִין שֶׁהַגְּדִישׁ בִּכְלָל. וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר גְּדִישׁ לְרַבּוֹת אֶת הַטְּמוּן. וְהָכָא שֶׁדֶּךְ בְּגָלוּי פָּרַט לְטָמוּן. מִחְלְפָא שִׁיטָּתִין דְּרַבָּנִין תַּמָּן אֵינוּן אָמְרִין פָּרַט לְטָמוּן. וְכֹא אֵינוּן אָמְרִין לְרַבּוֹת אֶת הַטְּמוּן. תַּמָּן אוֹ הַקָּמָה אוֹ הַשָּׁדֶה. מַה שֶּׁדֶּךְ בְּגָלוּי אַף כָּל דָּבָר שֶׁהוּא גָלוּי. בְּרַם הָכָא שֶׁדֶּךְ בְּגָלוּי פָּרַט לְטָמוּן. קְצִירָךְ בְּגָלוּי פָּרַט לְטָמוּן. וַהֲוֵי מִיעוּט אַחַר מִיעוּט וְאֵין מִיעוּט אַחַר מִיעוּט לְרַבּוֹת הַטְּמוּן.

הלכה ח

משנה: הַקּוֹצֵר בַּלַּיְלָה וְהַמְעַמֵּר וְהַסּוֹמֵא יֵשׁ לוֹ שִׁכְחָה. וְאִם הָיָה מִתְכַּוֵּן לִיטּוֹל אֶת הַגַּס הַגַּס אֵין לוֹ שִׁכְחָה. אִם אָמַר הֲרֵי אֲנִי קוֹצֵר עַל מְנָת מַה שֶּׁאֲנִי שׁוֹכֵחַ אֲנִי לוֹקֵחַ יֵשׁ לוֹ שִׁכְחָה.

הלכה: כֵּינִי מַתְנִיתָא הַקּוֹצֵר בַּלַּיְלָה וְהַמְעַמֵּר בַּלַּיְלָה סוּמָא בֵּין בַּיּוֹם בֵּין בַּלַּיְלָה.

אָמַר רִבִּי יוֹנָה לֹא סוֹף דָּבָר גַּסִּין אֶלָּא דַקִּין וְכִי מֵאַחַר שֶׁדַּרְכּוֹ לִבְחוֹן בְּגַסִּין אֲפִילוּ דַקִּין אֵין לָהֶן שִׁכְחָה.

אָמַר הֲרֵינִי קוֹצֵר עַל מְנָת מַה שֶּׁאֲנִי שׁוֹכֵחַ אֲנִי אֲטוֹל יֵשׁ לוֹ שִׁכְחָה שֶׁהִתְנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה וְכָל הַמַּתְנֶה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה תְּנָאוֹ בָטֵל.

פרק ז

הלכה א

משנה: כָּל זֵית שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם בַּשָּׂדֶה אֲפִילוּ כְזֵית הַנְּטוּפָה בְשַׁעְתּוֹ וּשְׁכָחוֹ אֵינוֹ שִׁכְחָה. בְּמַה דְבָרִים אֲמוּרִים בִּשְׁמוֹ וּבְמַעֲשָׂיו וּבְמְקוֹמוֹ. בִּשְׁמוֹ שֶׁהָיָה שָׁפְכָנִי אוֹ בֵּישָׁנִי. בְּמַעֲשָׂיו שֶׁהוּא עוֹשֶׂה הַרְבֵּה. בִּמְקוֹמוֹ שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּצַד הַגַּת אוֹ בְצַד הַפִּרְצָה. וּשְׁאָר כָּל הַזֵּיתִים שְׁנַיִם שִׁכְחָה שְׁלֹשָׁה אֵינָן שִׁכְחָה. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר אֵין שִׁכְחָה לַזֵּיתִים.

הלכה: אָמַר רִבִּי לָא כְּתִיב וְשָׁכַחְתָּ עוֹמֶר בַּשָּׂדֶה עוֹמֶר שֶׁאַתְּ שׁוֹכְחוֹ לְעוֹלָם יָצָא זֶה שֶׁאַתְּ זוֹכְרוֹ לְאַחַר זְמָן.

רִבִּי יִרְמְיָה בְּעִי הָיָה מְסוּיָים בְּדַעְתּוֹ כְּמִי שֶׁהוּא מְסוּיָים. הָיָה עוֹמֵד בְּצַל הַדֶּקֶל הַדֶּקֶל מְסַיְּימוֹ הָיוּ שְׁנֵיהֶן נְטוּפָה זֶה מְסַיֵּים אֶת זֶה וְזֶה מְסַיֵּים אֶת זֶה. הָיְתָה כָל שֶׁדֵּהוּ נְטוּפָה נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר אֵין שִׁכְחָה לַזֵּיתִים. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יָקִים לֹא אָמַר רִבִּי יוֹסֵי אֶלָּא בָּרִאשׁוֹנָה שֶׁלֹּא הָיוּ הַזֵּיתִים מְצוּיִין שֶׁבָּא אַדְרְיָינוּס הָרָשָׁע וְהֶחֱרִיב אֶת כָּל הָאָרֶץ. אֲבָל עַכְשָׁיו שֶׁהַזֵּיתִים מְצוּיִין יֵשׁ לָהֶן שִׁכְחָה.

שָׁפְכָנִי נוֹטֵף שֶׁמֶן. וְהַתַּנְיָנָן נְטִיפָה אֶלָּא שֶׁהִיא עוֹשָׂה שֶׁמֶן הַרְבֵּה. וְהָתְנָן בְּמַעֲשָׂיו שֶׁהוּא עוֹשֶׂה הַרְבֵּה. אֶלָּא שָׁפְכוּנִי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה שֶׁמֶן הַרְבֵּה. נְטוּפָה נוֹטֵף שֶׁמֶן. מַעֲשָׂיו שֶׁהוּא עוֹשֶׂה הַרְבֵּה. שֶׁהוּא עוֹשֶׂה זֵתִים הַרְבֵּה. בֵּישָׁנִי אִית דְּבְעֵי מֵימַר בֵּישָׁנִי מַמָּשׁ. אִית דְּבְעֵי מֵימַר דְּהוּא מַבְעִית לְחַבְרֵיהּ עַד דְּיַעֲבִיד אַרְבָּעָה כִּיפְלִיסִין כִּי הַהִיא דְּתַנְיָנָן תַּמָּן כָּל עוֹמְרֵי הַשָּׂדֶה שֶׁל קַב קַב וְאֶחָד שֶׁל אַרְבַּעַת קַבִּין וּשְׁכָחוֹ. מִכַּיוָן שֶׁהוּא עוֹשֶׂה יוֹתֵר מֵחֲבֵירוֹ כְּמִי שֶׁהוּא מְסוּיָם. עַד דְּיַעֲבִיד כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה. וּמִכַּיוָן שֶׁהוּא עוֹשֶׂה רוּבָּן שֶׁל שָׁנִים כְּמִי שֶׁהוּא מְסוּיָם.

בִּמְקוֹמוֹ שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּצַד הַגַּת אוֹ בְצַד הַפִּרְצָה. מַתְנִיתָא דְּבֵית שַׁמַּאי דְּבֵית שַׁמַּאי אוֹמְרִין הֶבְקֵר עֲנִיִּים הֶבְקֵר. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי דִּבְרֵי הַכֹּל הֵיא תַּמָּן דָּבָר תָּלוּשׁ בְּצַד דָּבָר מְחוּבָּר. בְּרַם הָכָא דָּבָר מְחוּבָּר בְּצַד דָּבָר מְחוּבָּר.

רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר אֵין שִׁכְחָה לְזֵיתִים. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יָקִים לֹא אָמַר רִבִּי יוֹסֵי אֶלָּא בָּרִאשׁוֹנָה שֶׁלֹּא הָיוּ הַזֵּיתִים מְצוּיִין שֶׁבָּא אַדְרְיָינוּס הָרָשָׁע וְהֶחֱרִיב אֶת כָּל הָאָרֶץ. אֲבָל עַכְשָׁיו שֶׁהַזֵּיתִים מְצוּיִין יֵשׁ לָהֶן שִׁכְחָה.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי לֹא חַיֵּיב אָדָם שִׁכְחָה לְזֵיתִים אֶלָּא רִבִּי עֲקִיבָה דּוּ דָרַשׁ אַחֲרֶיךָ אַחֲרֶיךָ. מֵעַתָּה אֵין שִׁכְחָה לְזֵיתִים כְּרִבִּי יוֹסֵי דְּלֹא דָרַשׁ אַחֲרֶיךָ. הִתִּיבוּן הֲרֵי עוֹמֶר שִׁכְחָה הֲרֵי לֹא כְתִיב אַחֲרֶיךָ. מִכַּיוָן שֶׁכְּתִיב לֹא תָשׁוּב לְקַחְתּוֹ כְּמִי שֶׁכְּתִיב אַחֲרֶיךָ.

רִבִּי יוֹנָה בְּעִי הָהֵן זַיִת נְטִיפָה הוֹאִיל וְהוּא מְסוּיָּם עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יוֹסֵי אֲפִילוּ הִתְחִיל בּוֹ כְּמִי שֶׁלֹּא הִתְחִיל בּוֹ.

הלכה ב

משנה: זַיִת שֶׁנִּמְצָא עוֹמֵד בֵּין שָׁלֹשׁ שׁוּרוֹת שֶׁל שְׁנֵי מַלְבְּנִים וּשְׁכָחוֹ אֵינוֹ שִׁכְחָה. זַיִת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סְאָתַיִם וּשְׁכָחוֹ אֵינוֹ שִׁכְחָה. בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁלֹּא הִתְחִיל בּוֹ אֲבָל הִתְחִיל בּוֹ אֲפִילוּ כְזַיִת הַנְּטוּפָה בְשַׁעְתּוֹ וּשְׁכָחוֹ יֵשׁ לוֹ שִׁכְחָה. כָּל זְמָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ תַּחְתָּיו יֵשׁ לוֹ בְּרֹאשׁוֹ. רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מִשֶּׁתֵּלֵךְ הַמַּחְבָּא.

הלכה: אָמַר רִבִּי לְעָזָר כֵּינִי מַתְנִיתָה שֶׁל שְׁנֵי מַלְבְּנִים וּשְׁכָחוֹ. מַה נָן קַיְמִין אִם מְשׁוּם דָּבָר מְסוּיָּם אֵין כַּאן זֵתִים. אִם מְשׁוּם שׁוּרָה הוּא עַצְמוֹ נִידּוֹן כְּשׁוּרָה. אֶלָּא עַל יְדֵי שׁוּרוֹת עַל יְדֵי שׁוּרוֹת.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בְּזַיִת נוּדְיָין הִיא מַתְנִיתָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי לֹא סוֹף דָּבָר נוּדְיָין אֶלָּא אֲפִילוּ שְׁאָר כָּל הַזֵּתִים מִכַּיּוֹן שֶׁדִּרְכָּן לִיבָּחֵן כְּנוּדְיָין אֲפִילוּ שְׁאָר כָּל הַזֵּתִים אֵין לָהֶן שִׁכְחָה.

אִית תַּנָּאֵי תַּנֵּי שֶׁנִּמְצָא. אִית תַּנָּאֵי תַּנֵּי שֶׁנִּמְצָא עוֹמֵד. מָאן דְּאָמַר שֶׁנִּמְצָא מְסַיֵּעַ לְרִבִּי יוֹחָנָן. מָאן דְּאָמַר שֶׁנִּמְצָא עוֹמֵד מְסַיֵּעַ לְרִבִּי אֶלְעָזָר. מַתְנִיתָא מְסַיְּעָא לְרִבִּי יוֹחָנָן דְּתַנֵּי בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים [בִּזְמָן שֶׁאֵינוֹ] מַכִּירוֹ. אֲבָל אִם הָיָה מַכִּירוֹ מְרַדֵּף אַחֲרָיו אֲפִילוּ עַד מֵאָה.

הָא אִם יֵשׁ בּוֹ סְאָתַיִם וּשְׁכָחוֹ אֵינוֹ שִׁכְחָה. לֹא עַל הָדָא אִיתְאֲמַרַת אֶלָּא עַל הָדָא קַדְמַיְיתָא כָּל זַיִת שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׁם בַּשָּׁדֶה כְּזַיִת נְטוּפָה בְשַׁעְתּוֹ וּשְׁכָחוֹ אֵינוֹ שִׁכְחָה עָלֶיהָ. הָא אִם יֵשׁ בּוֹ סְאָתַיִם וּשְׁכָחוֹ.

כָּל זְמָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ תַּחְתָּיו יֵשׁ לוֹ בְּרֹאשׁוֹ. פְּתַר לָהּ תְּרֵין פִּיתְרִין. כָּל זְמָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ תַּחְתָּיו יֵשׁ לוֹ בְּרֹאשׁוֹ קוֹדֶם לְכֵן אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ תַּחְתָּיו יֵשׁ לוֹ בְּרֹאשׁוֹ. פְּתַר חוֹרָן כָּל זְמָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ תַּחְתָּיו אֵין לוֹ בְּרֹאשׁוֹ הֵילְכָא הַמַּחְבָּא אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ בְּרֹאשׁוֹ יֵשׁ לוֹ תַּחְתָּיו.

תַּנֵּי מְשׁוּם בֵּית שַׁמַּאי מִשֶּׁיַּנִּיחַ אֶת הַכְּרֵכַר וּגְמָרוֹ הֲרֵי זֶה יֵשׁ לוֹ בְּרֹאשׁוֹ. רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בַּר כַּדָּה. אָמַר רִבִּי אָבָּהוּ שֶׁהוּא מְשַׁיֵּיר אֶת הַמַּחְבּוֹיִין. וּדְעוּ וּרְאוּ מִכָּל הַמַּחֲבוֹאִים אֲשֶׁר יִתְחַבֵּא שָׁם.

הלכה ג

משנה: אֵי זֶהוּ פֶּרֶט הַנּוֹשֵׁר בִּשְׁעַת הַבְּצִירָה. הָיָה בוֹצֵר עָקַר אֶת הָאֶשְׁכּוֹל הִיסְבִּיר בֶּעָלִים וְנָפַל בָּאָרֶץ וְנִפְרַט הֲרֵי זֶה שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. הַמְּנִיחַ כַּלְכָּלָה תַּחַת הַגֶּפֶן בְּשָׁעָה שֶׁהוּא בוֹצֵר הֲרֵי זֶה גּוֹזֵל אֶת הָעֲנִיִּים. עַל זֶה נֶאֱמַר אַל תְּסֵג גְּבוּל עוֹלָם. וְאֵי זוּ הִיא עוֹלֶלֶת כָּל שֶׁאֵין לָהּ לֹא כָתֵף וְלֹא נָטֵף אִם יֵשׁ לָהּ כָּתֵף וְנָטֵף שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. אִם סָפֵק לָעֲנִיִּים. עוֹלֶלֶת

שֶׁבְּאַרְכּוּבָה אִם נִקְרַעַת עִם הָאֶשְׁכּוֹל שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת וְאִם לְאוּ הֲרֵי הוּא שֶׁל עֲנִיִּים. גַּרְגִּר יְחִידִי רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֶשְׁכּוֹל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים עוֹלֶלֶת.

הלכה: הָדָא אָמְרָה פֵּרֵט בִּנְשִׁירָתוֹ קָדֵשׁ. לֵית הָדָא פְּשִׁיטָא שְׁאִילְתֵּיהּ דְּחִלְפַי [דְּחִלְפַי] שְׁאַל לֶקֶט בִּנְשִׁירָתוֹ מַהוּ שֶׁיְּקַדֵּשׁ. אָמַר רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר אֲבוּדוּמָא שַׁנְיָיא הִיא שֶׁהִיא גָּרַם לוֹ שֶׁלֹּא יֵרֵד לָאָרֶץ.

אֵי זוּ הִיא עוֹלֶלוֹת כָּל שֶׁאֵין לָהּ לֹא כָתֵף וְלֹא נָטֵף יֵשׁ לָהּ כָּתֵף אֲבָל לֹא נָטֵף נָטֵף אֲבָל לֹא כָתֵף לְבַעַל הַבַּיִת. וְאִם סָפֵק לָעֲנִיִּים. אֵי זוּ הִיא כָתֵף פְּסִיגִין זוּ עַל גַּבֵּי זוּ. אֵי זוּ הִיא נָטֵף תְּלוּיוֹת בְּשִׁיזְרָה וְיוֹרְדוֹת.

רִבִּי בָּא בְשֵׁם רִבִּי יְהוּדָה וְהֵן שֶׁיְּהוּ כוּלָּן נוֹגְעוֹת בְּפַס יָדוֹ. לֹא כֵן אָמַר רִבִּי חִיָּיא מַעֲשֶׂה שֶׁשָּׁקְלוּ עוֹלֶלוֹת שֶׁבַע לִיטְרִיּוֹת בְּצִיפּוֹרִי. אָמַר רִבִּי חִינְנָה שֶׁאִם נְתָנָהּ עַל גַּבֵּי טַבָּלָה וְהֵן שֶׁיְּהוּ כוּלָּן נוֹגְעוֹת בְּטַבָּלָה.

בֶּן לֵוִי שֶׁנִּתְמַנָּה לוֹ מַעֲשֵׂר טֵבֶל וּמָצָא בְתוֹכוֹ עוֹלֶלוֹת הֲרֵי זֶה עוֹשֶׂה אוֹתָן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר בְּמָקוֹם אַחֵר. וְעוֹלֶלוֹת לָאוּ שֶׁל עָנִי הוּא. רִבִּי אָבִין בְּשֵׁם רַבָּנִין דְּתַמָּן אֲנִי אוֹמֵר עִם הַנִּקְרָצוֹת עִם הָאֶשְׁכּוֹלוֹת.

אָמַר רִבִּי סִימוֹן טַעֲמָא דְּרִבִּי יְהוּדָה וְנִשְׁאַר בּוֹ עוֹלֶלוֹת כְּנוֹקֵף זַיִת שְׁנַיִם שְׁלֹשָׁה גַּרְגְּרִים. יוֹתֵר מִיכֵּן אֶשְׁכּוֹל.

דֵּילְמָא רִבִּי אַבָּהוּ וְרִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָא וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ עָבְרוּ עַל כֶּרֶם דּוֹרוֹן אַפִּיק לוֹן אַרִיסָא חָדָא פָּרְסִיקָא אָכְלוֹן אִינּוּן וְחַמְרֵיהוֹן וְאַייְתְּרוּן. וְשַׁעֲרוּנָהּ כְּהָדֵין לְפִיסְא דְּכַפַּר חֲנַנְיָה מַחֲזִיק סְאָה שֶׁל עֲדָשִׁים. בָּתַר יוֹמִין עָבְרוּן תַּמָּן אַפִּיק לוֹן תְּרֵי תְּלָת לְגִינָא יְדִיהּ. אָמְרוּ לֵיהּ מִן הַהוּא אִילְנָא אֲנָן בְּעֵיי אֲמַר לוֹן מִינֵיהּ אִינּוּן. וְקָרוּן עֲלוֹי אֶרֶץ פְּרִי לִמְלֵחָה מֵרַעַת יוֹשְׁבֵי בָהּ.

אָמַר רִבִּי חֲנִינָא כַּד סָלְקַת לְהָכָא נְסִיבִית אֵיזוֹרִי וְאֵיזוֹרֵיהּ דִּבְרִי וְאֵיזוֹרֵיהּ דְּחַמְרִי מִקְּפָא בִּירְתָא דְּחָרוּבְתֵּיהּ דְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל וְלָא מָטוּן. קְצַת חַד חָרוּב וּנְגַד מְלֹא יָדוֹ דְּבַשׁ.

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן יָפֶה סִיפְּסוּף שֶׁאָכַלְנוּ בְיַלְדוּתֵינוּ מִפֶּרְסְקִין שֶׁאָכַלְנוּ בְּזִקְנוּתֵינוּ דִּבְיוֹמוֹי אִישְׁתַּנֵּי עָלְמָא.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא בַּר בָּא סְאָה אַרְבֵּלִית הָיְתָה מוֹצִיאָה סְאָה סוֹלֶת סְאָה קֶמַח סְאָה קִיבָּר סְאָה סוּבִין סְאָה מוּרְסָן סְאָה גְּנִינִין. וּכְדוֹן אֲפִילּוּ חָדָא בְחָדָא לָא קַיְימָא.

רִבִּי חוּנָא בְשֵׁם רַב אָבִין קִנְמוֹן מַאֲכָל עִזִּים הָיָה הָיוּ יִשְׂרָאֵל מְגַדְּלִין אוֹתוֹ. רִבִּי חוּנָא בְשֵׁם רִבִּי אָבִין שְׁנֵי תְמִידִין שֶׁהָיוּ מַקְרִיבִין בְּכָל יוֹם הָיוּ מַרְכִּיבִין אוֹתָן עַל גַּבֵּי גְּמָל וְרַגְלֵיהֶן

נוֹגְעוֹת בָּאָרֶץ. רִבִּי חוּנָא בְשֵׁם רִבִּי אִידִי מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁקִּשֵּׁר עֵז לְתְאֵינָה וּבָא וּמָצָא דְבַשׁ וְחָלָב מְעוּרְבִין.

רִבִּי אָמַר לְרַב פְּרִירִי [לֵית] אַתְּ חֲמֵי לִי הַהִיא סְגוּלָה דְגַו כַּרְמָךְ. אֲמַר לֵיהּ אִין נָפַק בְּעִי מְחִימַיָּיא לֵיהּ עַד דְּהוּא רָחִיק צָפָה בֵּיהּ כְּמִין תּוֹר אֲמַר לֵיהּ לֵית הַדֵּין תּוּרָא מְחַבֵּל כַּרְמָא אֲמַר לֵיהּ הַדֵּין תּוּרָא דְּאַתְּ סָבַר הוּא סְגוּלָה. וּקְרָא עֲלוֹי עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בִּמְסִיבּוֹ נִרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ.

בֵּית מוּקְדָּשָׁא חָרִיב וְאַתְּ קָאִית בְּקַשְׁשׁוּתָךְ. מִיַּד אִיתְבְּעוּן וְלָא אַשְׁכָּח.

אַיְיתוּן קוֹמוֹי תְּרֵין פּוּגְלִין מִבֵּין רֵישׁ שַׁתָּא לְצוֹמָא רַבָּא וַהֲוָה אָפּוּקֵי שְׁמִיטְתָא וַהֲוָה בְּהוֹן טָעוּנֵיהּ דְּגַמְלָא אֲמַר לוֹן וְלֵית אָסִיר וְלָאו סְפִחִין אִינּוּן. אֲמַר לֵיהּ בְּפוּקֵי רֵישׁ שַׁתָּא אִיזְדַּרְעוּן. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הִתִּיר רִבִּי לִיקַח יֶרֶק בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית מִיַּד.

בְּעוּן קוֹמוֹי מַהוּ הַדֵּין דִּכְתִיב עָכְשׁוּ פְּרוּדוֹת תַּחַת מֻגְרְפוֹתֵיהֶם. אֲמַר לוֹן תַּחַת שֶׁהָיוּ גוֹרְפִין דְּבַשׁ הֲרֵי אָנוּ גוֹרְפִין רַקְבּוּבִית. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהָיָה לוֹ שׁוּרָה שֶׁל תְּאֵינִים וּבָא וּמָצָא גֶּדֶר שֶׁל דְּבַשׁ מַקִּיפָן.

חַד בַּר נַשׁ הֲוָה זָרַע חַקְלָא לֶפֶת וַהֲוָה מְקַטֵּעַ וּמַזְבִּין. מַעֲשֶׂה בְשׁוּעָל שֶׁבָּא וְקִינֵּן בְּרֹאשָׁהּ שֶׁל לֶפֶת. מַעֲשֶׂה בְּשִׁיחִין בְּקֶלַח אֶחָד שֶׁל חַרְדָּל שֶׁהָיוּ בוֹ שְׁלֹשָׁה בַדִּין וְנִפְשַׁח אֶחָד מֵהֶן וְסִיכְּכוּ סוּכַּת הַיּוֹצְרִין וּמָצְאוּ בוֹ שְׁלֹשֶׁת קַבִּין שֶׁל חַרְדָּל. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן חֲלַפְתָּא קֶלַח אֶחָד שֶׁל חַרְדָּל הָיָה לִי בְּתוֹךְ שֶׁלִּי וְהָיִיתִי עוֹלֶה בוֹ כְּעוֹלֶה בְרֹאשׁ הַתְּאֵנָה.

מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁזָּרַע סְאָה שֶׁל אֲפוּנִים וְעָשָׂת שְׁלֹשׁ מְאוֹת סְאִין. אָמְרוּ לוֹ הִתְחִיל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבָרְכָךְ. אָמַר לוֹן אָזְלוּן לְכוֹן דִּי יִנְחַת טַלָּא בִישָׁא עֲלֵיהּ דִּי לָא כֵן בִּכְפֵלָא הֲוָות מַעֲבִיד.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן חַלְפוּתָא הֲוָה מַעֲשֶׂה שֶׁאָמַר רִבִּי יְהוּדָה לִבְנוֹ בְּסִיכְנִין עֲלֵה וַהֲבֵא לָנוּ גְּרוֹגְרוֹת מִן הֶחָבִית עָלָה וְהוֹשִׁיט יָדוֹ וּמְצָאָהּ שֶׁל דְּבַשׁ אָמַר לוֹ אַבָּא שֶׁל דְּבַשׁ הִיא. אָמַר לוֹ הַשְׁקַע יָדֶיךָ וְאַתְּ מַעֲלֶה גְּרוֹגְרוֹת. מַעֲשֶׂה שֶׁאָמַר רִבִּי יוֹסֵי לִבְנוֹ בְּצִיפּוֹרִין עֲלֵה וַהֲבֵא לָנוּ גְּרוֹגְרוֹת מִן הָעֲלִיָּה. עָלָה וּמָצָא אֶת הָעֲלִיָּיה צָף עָלֶיהָ דְּבַשׁ. רִבִּי חֲנַנְיָה הֲוָה מַזְבֵּן דְּבַשׁ דִּדְבוֹרִיין וַהֲוָה לֵיהּ דְּבַשׁ דְּצַלְיֵין בָּתַר יוֹמִין עָבְרוּן תַּמָּן אֲמַר לוֹן בְּגִין לַא מִטְעַיָּא לְכוֹן הֲווֹן יָדְעִין הַהוּא דּוּבְשָׁא דִּיהֲבִית לְכוֹן דְּצַלְיֵין יְינוּן. אָמְרוּ לֵיהּ מִינֵיהּ אֲנָן בְּעֵי דּוּ טָב לַעֲבִידְתִּין וַאֲפְרִישׁ טִימִיתֵיהּ וּבְנָא בֵיהּ בֵּי מִדְרְשָׁא דְצִיפּוֹרִין.

רִבִּי לָעְזָר בֵּי רִבִּי שִׁמְעוֹן אֲזַל לְחַד אֲתַר. אַיְיתוּן קוֹמוֹי כְּרוּב מְצַמֵּק. אֲמַר לוֹן סַגִּין דְּבַשׁ יְהַבְתּוּן בֵּיהּ. אָמְרִין לֵיהּ לָא יְהָבִינוּן בֵּיהּ מִינֵיהּ וּבֵיהּ הוּא.

הלכה ד

משנה: הַמְּיַדֵּל בַּגְּפָנִים כְּשֵׁם שֶׁהוּא מְיַדֵּל בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ כָּךְ הוּא מְיַדֵּל בְּשֶׁל עֲנִיִּים דִּבְרֵי רִבִּי יְהוּדָה. רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר בְּשֶׁלּוֹ הוּא רְשַׁאי וְאֵינוֹ רְשַׁאי בְּשֶׁל עֲנִיִּים.

הלכה: הַכֹּל מוֹדִין בְּמוֹכֵר לַחֲבֵירוֹ עֲשָׂרָה אֶשְׁכּוֹלוֹת שֶׁיְּהֵא אָסוּר לִיגַּע בָּהֶן. הַכֹּל מוֹדִין בְּשׁוּתָף כְּשֵׁם שֶׁהוּא מְיַדֵּל בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ כָּךְ הוּא מְיַדֵּל בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵירוֹ. רִבִּי יְהוּדָה עָבַד לֵיהּ כְּשׁוּתָף [וְרִבִּי מֵאִיר עָבַד לֵיהּ כְּמוֹכֵר]. אָמַר לֵיהּ רִבִּי אִימִּי הַגַּע עַצְמָךְ שֶׁאָכְלָתָן חַיָּה. אֵין תְּעַבְּדִינֵיהּ כְּשׁוּתָף יְהֵא חַייָב לְשַׁלֵּם לוֹ.

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן נִרְאֵית מוּחְלֶפֶת שִׁיטָּתוֹ שֶׁל רִבִּי יְהוּדָה. תַּמָּן הוּא אוֹמֵר בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ נוֹטְלָן וּמְנִיחָן עַל הַגֶּדֶר וְהֶעָנִי בָּא וְנוֹטֵל אֶת שֶׁלּוֹ. וְכֹא הוּא אוֹמֵר הָכֵן. מִתּוֹךְ שֶׁהוּא מְעַכֵּן הֵן עוֹשׂוֹת יוֹתֵר לַשָּׁנָה הַבָּאָה. וְאָמַר אוּף הָכָא מִכֵּיוָן שֶׁהוּא מַרְבֶּעָה הִיא עוֹשָׂה יוֹתֵר לַשָּׁנָה הַבָּאָה. אָמַר לֵיהּ מָצוּי הוּא לְזוֹרְעָהּ יֶרֶק וּלְהַבְרִיחָהּ מִן הָעֲנִיִּים.

הלכה ה

משנה: כֶּרֶם רְבָעִי בֵּית שַׁמַּאי אוֹמֵר אֵין לוֹ חוֹמֶשׁ וְאֵין לוֹ בֵּיעוּר. וּבֵית הִלֵּל אוֹמֵר יֵשׁ לוֹ. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמֵר יֵשׁ לוֹ פֶּרֶט וְיֵשׁ לוֹ עוֹלֵלוֹת וַעֲנִיִּים פּוֹדִין לְעַצְמָן. וּבֵית הִלֵּל אוֹמֵר כּוּלּוֹ לָגַת.

הלכה: תַּנֵּי רִבִּי אוֹמֵר לֹא אָמְרוּ בֵּית שַׁמַּאי אֶלָּא בִּשְׁבִיעִית אֲבָל בִּשְׁאָר שְׁנֵי שְׁבוּעַ בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים יֵשׁ לוֹ חוֹמֶשׁ וְיֵשׁ לוֹ בִּיעוּר. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּהָהֵן תַּנָּייָה לֹא לָמְדוּ נָטַע רְבָעִי אֶלָּא מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּמָה דְתֵימַר אֵין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּשְׁבִיעִית. וְדִכְוָותָהּ אֵין נָטַע רְבָעִי בִּשְׁבִיעִית. מֵעַתָּה אַל יְהִי לוֹ קְדוּשָׁה וּקְדוּשָׁתוֹ מֵאֵילָיו לָמְדוּ. קוֹדֶשׁ הֵילּוּלִים. הֲרֵי הוּא כְּקוֹדֶשׁ שֶׁקּוֹרִין עָלָיו. וְיֶהֱא מוּתָּר לְאוֹנֵן. תַּנֵּי מַגִּיד שֶׁהוּא אָסוּר לְאוֹנֵן. וְיֶהֱא חַייָב בְּבֵיעוּר. בְּגִין דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר מִן הַבֵּיעוּר. וְיִפָּדֶה בִּמְחוּבָּר לְקַרְקַע.

תַּנֵּי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אֶחָד שְׁבִיעִית וְאֶחָד שְׁאָר שְׁנֵי שְׁבוּעַ בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אֵין לוֹ חוֹמֶשׁ וְאֵין לוֹ בֵּיעוּר. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּהָדֵין תַּנָּייָה לֹא לָמְדוּ נָטַע רְבָעִי מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי כָּל עִיקָּר. מֵעַתָּה אַל יְהִי לוֹ קְדוּשָׁה וּקְדוּשָׁתוֹ מֵאֵילָיו לָמְדוּ. קוֹדֶשׁ הֵילּוּלִים. הֲרֵי הוּא כְּקוֹדֶשׁ שֶׁקּוֹרִין עָלָיו אֶת הַהַלֵּל. וְיֶהֱא מוּתָּר לְאוֹנֵן. תַּנֵּי מַגִּיד שֶׁהוּא אָסוּר לְאוֹנֵן. וְיֶהֱא חַייָב בְּבֵיעוּר. בְּגִין דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר בְּבֵיעוּר. וְיִפָּדֶה בִּמְחוּבָּר לְקַרְקַע.

רִבִּי זְעִירָה בְּעִי קוֹמֵי רִבִּי אַבָּהוּ מְנַיִין שֶׁהוּא טָעוּן חִילּוּל קוֹדֶשׁ הֵילּוּלִים קוֹדֶשׁ חִילּוּלִים לָא מִתְמַנְעִין רַבָּנִין בֵּין הֵיי לְחֵיי״ת.

תַּנֵּי רִבִּי אַיְיבוּ בַּר נַגָּרִי קוֹמֵי רִבִּי לָא דְּרִבִּי יִשְׁמָעֵאל אִם גָּאֹל יִגְאַל אִישׁ מִמַּעֲשְׂרוֹ חֲמִשִּׁיתוֹ יוֹסֵף עָלָיו. פְּרָט לְנָטַע רְבָעִי שֶׁאֵין חַיָּיבִין עָלָיו חוֹמֶשׁ. וְחָזַר וְתָנָא קוֹמוֹי שְׁתֵּי גְאוּלּוֹת הֵן אַחַת לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְאַחַת לְנָטַע רְבָעִי.

תַּמָּן תַּנֵּינָן רִבִּי יוּדָה אוֹמֵר אֵין לְנָכְרִי כֶּרֶם רְבָעִי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים יֵשׁ לוֹ. אָמַר רִבִּי לָעְזָר כֵּינִי מַתְנִיתָא אֵין לְנָכְרִי כֶּרֶם רְבָעִי כָּל עִיקָּר. רִבִּי בִּיבִּי אָמַר קוֹמֵי רִבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רִבִּי לָעְזָר אַתְיָא דְּרִבִּי יוּדָה כְּבֵית שַׁמַּאי עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי כְּמַה דְּבֵית שַׁמַּאי אָמַר לֹא לָמְדוּ נָטַע רְבָעִי אֶלָּא מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּמַה דְתֵימַר אֵין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּשְׁבִיעִית. כֵּן רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לֹא לָמְדוּ נָטַע רְבָעִי אֶלָּא מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּמַה דְתֵימַר אֵין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּסוּרְיָא וְדִכְוָותֵיהּ אֵין נָטַע רְבָעִי בְּסוּרְיָא. אָמַר לֵיהּ חֲמִי מַה אָמַר לֹא אָמַר אֵין לוֹ חוֹמֶשׁ וְאֵין לוֹ בֵּיעוּר הָא שְׁאָר כָּל הַדְּבָרִים יֵשׁ לוֹ. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵין לְנָכְרִי כֶּרֶם רְבָעִי בְּסוּרְיָא.

שְׁמוּאֵל בַּר אַבָּא בְּעִי הָא בֵּית שַׁמַּאי אָמַר לֹא לָמְדוּ נָטַע רְבָעִי אֶלָּא מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּמַה דְתֵימַר אֵין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּשְׁבִיעִית. וְדִכְוָותָהּ אֵין נָטַע רְבָעִי בִּשְׁבִיעִית. וְדִכְוָותָהּ שְׁלִישִׁית וְשִׁשִּׁית הוֹאִיל וְאֵין בָּהֶן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לֹא יְהֵא בָהֶן נָטַע רְבָעִי. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי שְׁלִישִׁית וְשִׁשִּׁית אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי יֵשׁ בָּהֶן מַעֲשֵׂר עָנִי. שְׁבִיעִית אֵין בָּהּ מַעֲשֵׂר כָּל עִיקָּר.

חֵיפָּה שְׁאַל הָא רִבִּי יוּדָה אָמַר לֹא לָמְדוּ נָטַע רְבָעִי אֶלָּא מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּמַה דְתֵימַר אֵין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּסוּרְיָא. וְדִכְוָותָהּ אֵין נָטַע רְבָעִי בְּסוּרְיָא. דִּכְוָותֵיהּ לֹא לָמְדוּ תְרוּמַת תּוֹדָה אֶלָּא מִתְּרוּמַת מַעֲשֵׂר כְּמַה דְתֵימַר אֵין תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר בַּמִּדְבָּר וְדִכְוָותֵיהּ לֹא תְהֵא תְרוּמַת תּוֹדָה בַּמִּדְבָּר. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי לֹא לָמְדוּ מִמֶּנָּה אֶלָּא לְשֵׁיעוּרִין.

תַּנֵּי רִבִּי יוֹסֵי בֵּי רִבִּי יוּדָה רִבִּי לָעְזָר בֵּי רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר לֹא נִתְחַיְּבוּ יִשְׂרָאֵל בְּנָטַע רְבָעִי אֶלָּא לְאַחַר אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה שֶׁבַע שֶׁכִּיבְּשׁוּ וְשֶׁבַע שֶׁחִילְּקוּ. אָמַר רַב חִסְדָּא אַתְיָא דְּרִבִּי יוֹסֵי בֵּי רִבִּי יוּדָה כְּשִׁיטַּת דְּרִבִּי יוּדָה אָבוֹי. כְּמַה דְּרִבִּי יוּדָה אָמַר לֹא לָמְדוּ נָטַע רְבָעִי אֶלָּא מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּמַה דְתֵימַר אֵין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶלָּא לְאַחַר אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה. וְדִכְוָותָהּ אֵין נָטַע רְבָעִי אֶלָּא לְאַחַר אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי וְהוּא בְּשִׁיטַּת בְּנוֹ סוּרְיָא לְמֵדָה מֵאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה אֵין אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְמֵדָה מִסּוּרְיָא.

כְּתִיב וּבַשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית תֹּאכְלוּ אֶת פִּרְיוֹ. רִבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר הֲרֵי אַתְּ כְּמוֹסִיף פֵּירוֹת חֲמִישִׁית עַל פֵּירוֹת רְבִיעִית מַה פֵּירוֹת חֲמִישִׁית לְבָעָלִים. אַף פֵּירוֹת רְבִיעִית לְבָעָלִים. רִבִּי זְעִירָא רִבִּי יָסָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן אַתְיָא דְּרִבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי כְּרִבִּי יְהוּדָה. כְּמַה דְּרִבִּי יוּדָה עוֹשֶׂה אוֹתוֹ כִּנְכָסָיו כֵּן רִבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי עוֹשֶׂה אוֹתוֹ כִּנְכָסָיו.

רִבִּי יִרְמְיָה בְּעֵי קוֹמֵי רִבִּי זְעִירָא כְּדִבְרֵי מִי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה אוֹתוֹ כִּנְכָסָיו מַהוּ שֶׁיְּהֵא חַיָּיב בְּמַעְשְׂרוֹת. אָמַר לֵיהּ כַּיי דְּאָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי דְּאָמַר רִבִּי אָבִין בְּשֵׁם רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי לֹא סוֹף דָּבָר הֶלָכָה זוּ אֶלָּא כָּל הֶלָכָה שֶׁהִיא רוֹפֶפֶת בְּבֵית דִּין וְאֵין אַתְּ יוֹדֵעַ מַה טִיבָהּ צֵא וּרְאֵה מַה הַצִּיבּוּר נוֹהֵג וּנְהוֹג. וְאָנָן חָמֵיי צִיבּוּרָא דְּלָא מַפְרְשִׁין. אָמַר רִבִּי מָנָא אִילּוּ נֶאֱמַר כְּבֵית שַׁמַּאי וְיֵשׁ צִיבּוּר כְּבֵית שַׁמַּאי. אָמַר רִבִּי אָבִין כְּלוּם לָמְדוּ נָטַע רְבָעִי אֶלָּא מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּמַה דְּתֵימַר אֵין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי חַיָּיב בְּמַעְשְׂרוֹת. וְדִכְוָותָהּ אֵין נָטַע רְבָעִי חַיָּיב בְּמַעְשְׂרוֹת. רִבִּי בָּא רִבִּי חִייָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן עִיסַּת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַם כְּרִבִּי מֵאִיר פְּטוּרָה מִן הַחַלָּה כְּרִבִּי יְהוּדָה חַיֶּיבֶת בְּחַלָּה. אָמַר רִבִּי יוֹנָה לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בִּירוּשָׁלַם אֲבָל בִּגְבוּלִין לֹא.
רִבִּי בָּא בַּר כֹּהֵן בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי כְּדִבְרֵי מִי שֶׁהוּא מְחַיֵּיב בְּפֶרֶט מַהוּ שֶׁתְּהֵא חַיֶּיבֶת בְּחַלָּה. אָמַר לֵיהּ וְלֹא רִבִּי יְהוּדָה הִיא וְסָבְרִינָן מֵימַר כָּל הָדָא הֵילְכְתָא רִבִּי יְהוּדָה כְּבֵית שַׁמַּאי.

הלכה ו

משנה: כֶּרֶם שֶׁכִּוּוֹלוּ עוֹלְלוֹת רִבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר לְבַעַל הַבַּיִת וְרִבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר לָעֲנִיִּים. אָמַר רִבִּי אֱלִיעֶזֶר כִּי תִבְצוֹר לֹא תְעוֹלֵל אִם אֵין בָּצִיר מְנַיִין עוֹלְלוֹת אָמַר לוֹ רִבִּי עֲקִיבָא וְכַרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל אֶפִילּוּ כִּוּוֹלוּ עוֹלְלוֹת אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר כִּי תִבְצוֹר לֹא תְעוֹלֵל אֵין לָעֲנִיִּים בְּעוֹלְלוֹת קוֹדֶם לְבָצִיר.

הלכה: וְדִכְוָותָהּ אִם אֵין בָּצִיר אֵין פֶּרֶט עַד שֶׁיְּהֵא בָּצִיר בְּצַד הַבָּצִיר. אֲכָלְתָן חַיָּה לֹא. וְכַמָּה הוּא בָּצִיר דְּבֵית שִׁילָא אָמְרֵי שְׁלֹשָׁה אֶשְׁכּוֹלוֹת שֶׁהֵן עוֹשִׂין רְבִיעַ.
וְהָא רִבִּי עֲקִיבָה מְקַיֵּים תְּרֵי קְרָאֵי. וּמָה דְּרִבִּי לִיעֶזֶר וְכַרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל שֶׁלֹּא תֹאמַר הוֹאִיל וְאֵין לָעֲנִיִּים בְּעוֹלְלוֹת קוֹדֶם לְבָצִיר יִזְכֶּה בָהֶן בַּעַל הַבַּיִת לְפוּם כֵּן צָרִיךְ מֵימַר וְכַרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל.

הלכה ז

משנה: הַמַּקְדִּישׁ אֶת כַּרְמוֹ עַד שֶׁלֹּא נוֹדְעוּ הָעוֹלְלוֹת אֵין הָעוֹלְלוֹת לָעֲנִיִּים. וּמִשֶּׁנּוֹדְעוּ הָעוֹלְלוֹת הָעוֹלְלוֹת לָעֲנִיִּים. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר יִתְּנוּ שִׂכַר גִּידּוּלִין לְהֶקְדֵּשׁ. וְאֵי זוּ הִיא שִׂכְחָה בְּעֶרֶס כָּל שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְפַשּׁוֹט אֶת יָדָיו לִיטְלָהּ. וּבְרוֹנָלִיּוֹת מִשֶּׁיַּעֲבוֹר מִמֶּנָּה.

הלכה: תַּמָּן תַּנֵּינָן מַתִּירִין בְּגֶמְזִיּוֹת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ. אָמְרוּ לָהֶן חֲכָמִים אֵין אַתֶּם מוֹדִין לָנוּ בְּגִידּוּלֵי הֶקְדֵּשׁ שֶׁהֵן אֲסוּרִין. אָמְרוּ לָהֶן אֲבוֹתֵינוּ כְּשֶׁהִקְדִּישׁוּ לֹא הִקְדִּישׁוּ אֶלָּא קוֹרוֹת מִפְּנֵי בַּעֲלֵי אֻגְרוֹף שֶׁהָיוּ בָאִין וְנוֹטְלִין אוֹתָן בִּזְרוֹעַ. מַה רַבָּנִין סָבְרִין מֵימַר קוֹרוֹת וּפֵירוֹת הִקְדִּישׁוּ. וַאֲפִילּוּ תֵימַר קוֹרוֹת וּפֵירוֹת קוֹרוֹת הִקְדִּישׁוּ פֵּירוֹת לֹא הִקְדִּישׁוּ. צְרִיכָה לְרַבָּנִין הַמַּקְדִּישׁ שְׂדֵה אִילָן מַהוּ שֶׁשִּׁייֵר לוֹ בְּגִידּוּלֵיהֶן. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא מִשֶּׁנּוֹדְעוּ הָעוֹלְלוֹת

הָעוֹלֵלוֹת לָעֲנִיִּים. שַׁנְיָיא הִיא שֶׁאֵין אָדָם מַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ. מֵעַתָּה אֲפִילוּ לֹא נוֹדְעוּ הָעוֹלֵלוֹת יְהוּ הָעוֹלֵלוֹת שֶׁל עֲנִיִּים. שַׁנְיָיא הִיא שֶׁהִיא כֻּלָּם הֶקְדֵּשׁ כְּהָדָא דְתַנִּי הַנּוֹטֵעַ כֶּרֶם לְהֶקְדֵּשׁ פָּטוּר מִן הָעָרְלָה וּמִן הָרְבָעִי וּמִן הָעוֹלֵלוֹת וְחַייָב בִּשְׁבִיעִית.

רִבִּי זְעִירָא בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן וְשָׁבְתָה הָאָרֶץ שַׁבָּת לַיי. דָּבָר שֶׁהוּא לַיי קְדוּשַׁת שְׁבִיעִית חָלָה עָלָיו. רִבִּי חִייָא בַּר אַבָּא בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי מָנָא לְאוֹכְלוֹ בְּלֹא פִדְיוֹן אֵיפְשָׁר שֶׁאֵיפְשָׁר לְהֶקְדֵּשׁ לָצֵאת בְּלֹא פִדְיוֹן. לְפִדּוֹתוֹ וּלְאוֹכְלוֹ נִמְצָא כְלוֹקֵחַ לוֹ קוֹרְדּוֹם מִדְּמֵי שְׁבִיעִית. אָמַר לֵיהּ הַגִּיזְבָּר מַחֲלִיפוֹ בְּיַד אַחֵר. אָמַר רִבִּי מַתַּנְיָה וְלָמָּה לִי נָן [פַּתְרִין לֵיהּ דִּבְרֵי הַכֹּל] כְּיֵי דְּאָמַר רִבִּי יוֹחָנָן דִּבְרֵי רִבִּי יוֹסֵי מִפְּנֵי שֶׁקִּדֵּם נִדְרוֹ לְהֶבְקֵירוֹ. וְכָא מִפְּנֵי שֶׁקִּדֵּם הֶבְקֵר נִדְרוֹ לְהֶקְדֵּישׁוֹ.

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן מַעֲשֶׂה הָיָה וְהוֹרוּ כְּרִבִּי יוֹסֵי.

לֵית הָדָא פְלִיגָא עַל רִבִּי יוֹחָנָן דְּרִבִּי יוֹחָנָן אָמַר מִכֵּיוָן שֶׁעָבַר עָלָיו וּשְׁכָחוֹ הֲרֵי הוּא שִׁכְחָה. שַׁנְיָיא הִיא בְּעָרִיס שֶׁדַּרְכּוֹ לִבָּחֵן. וַאֲפִילוּ עַל רִבִּי הוֹשַׁעְיָא לֵית הִיא פְלִיגָא דְּרִבִּי הוֹשַׁעְיָא אָמַר רוֹמֶס הָיִיתִי זֵתִים עִם רִבִּי חִייָא הַגָּדוֹל אָמַר לִי כָּל זַיִת שֶׁאַתְּ יָכוֹל לִפְשׁוֹט יָדֵךְ לִיטְּלוֹ אֵינוֹ שִׁכְחָה. שַׁנְיָיא הִיא שֶׁכָּל רוֹגָלִיּוּת וְרוֹגָלִיּוּת אוּמָן בִּפְנֵי עַצְמוֹ.

פרק ח

הלכה א

משנה: מֵאֵימָתַי כָּל אָדָם מוּתָּרִים בְּלֶקֶט מִשֶּׁיֵּלְכוּ הַנִּמּוּשׁוֹת. בְּפֶרֶט וּבְעוֹלְלוֹת מִשֶּׁיֵּלְכוּ הָעֲנִיִּים בַּכֶּרֶם וְיָבוֹאוּ. וּבְזֵיתִים מִשֶּׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּיה. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה וַהֲלֹא יֵשׁ שֶׁאֵין מוֹסְקִין אֶת זֵיתֵיהֶן אֶלָּא לְאַחַר רְבִיעָה שְׁנִיָּיה אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיְּהֵא עָנִי יוֹצֵא וְלֹא יְהֵא מֵבִיא אֶלָּא בְּאַרְבָּעָה אִיסָּרוֹת.

הלכה: אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן לְמָה נִקְרְאוּ שְׁמָן נִמּוּשׁוֹת שֶׁהֵן בָּאוֹת בְּסוֹף. אַבָּא שָׁאוּל הָיָה קוֹרֵא אוֹתָן מְשׁוּשׁוֹת. אִית תַּנֵּיי תַּנֵּי נִמּוּשׁוֹת. וְאִית תַּנֵּיי תַּנֵּי מְשׁוּשׁוֹת. מָאן דְּאָמַר נִמּוּשׁוֹת שֶׁהֵן בָּאִין בְּסוֹף. וּמָאן דְּאָמַר מְשׁוּשׁוֹת שֶׁהֵן מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין. רִבִּי חוּנָא בְשֵׁם מְנַחֵם רִבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי הָיָה יוֹצֵא מִן הַנִּמּוּשׁוֹת וּמֵבִיא פַּרְנָסָתוֹ שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה.

תַּנֵּי מַתְנִית עֲנִיִּים שֶׁבַּשָּׂדֶה שֶׁאֵין עֲנִיִּים מַקְפִּידִין עֲלֵיהֶן הֲרֵי הֵן שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. רִבִּי בּוּן בַּר חִייָא בְּעִי וְיֵשׁ אָדָם קוֹרֵא שֵׁם פֵּיאָה לְעַצְמָן. תַּנֵּי רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזוֹב אוֹתָם וְלֹא לָעוֹרְבִין וְלָעֲטַלֵּפִים.

בְּפֶרֶט וּבְעוֹלְלוֹת מִשֶּׁיֵּלְכוּ הָעֲנִיִּים בַּכֶּרֶם וְיָבוֹאוּ. וְלָא תַנֵּינָן נִמּוּשׁוֹת עַל יְדֵי שֶׁהֵן חֲבִיבִין הֵן בָּאִין עַל אָתַר.

וּבְזֵיתִים מִשֶּׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּיה. וְלָא תַנִּינָן נְמוּשׁוֹת מִפְּנֵי שֶׁהֵן צִינָּה וְאֵינָן יוֹצְאִין אֶלָּא בָּחוּרִים.
וְקוֹדֶם לָכֵן אֵינוֹ אָסוּר מִשּׁוּם גָּזֵל. בְּשִׁיטָתוֹ הֶשִּׁיבוּהוּ לֹא אַתֶּם שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִין מִפְּנֵי שֶׁהִיא צִינָּה אֵינָן יוֹצְאִין אֶלָּא בָּחוּרִין שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁ[אֵין] מֵבִיא פַּרְנָסָתוֹ אַף הוּא אֵינוֹ יוֹצֵא.

הלכה ב

משנה: נֶאֱמָנִים עַל הַלֶּקֶט וְעַל הַשִּׁכְחָה וְעַל הַפֵּיאָה בִּשְׁעָתָן וְעַל מַעֲשֵׂר עָנִי בְּכָל שְׁנָתוֹ וּבֶן לֵוִי נֶאֱמָן לְעוֹלָם. וְאֵינָן נֶאֱמָנִין אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהָיוֹת נוֹהֲגִין כֵּן.
הלכה: עַד אֵיכָן. אָמַר רִבִּי חֲנִינָא עַד מָקוֹם שֶׁדַּרְכּוֹ לֵילֵךְ וְלָבִיא בּוֹ בְּיוֹם. מַעֲשֶׂה וְהֶאֱמִין רִבִּי לַחֲמִשָּׁה אַחִין בַּחֲמִשָּׁה כוֹרִין שֶׁל חִטִּים. וְאֵיפְשָׁר כֵּן אֶלָּא מִיכָּא צִיבְחָד וּמִיכָּא צִיבְחָד כּוֹרָא סְלַק.
רִבִּי לָעְזָר דְּרוֹמָיְיה בְּעֵי קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. מַתְנִיתִין דְּרִבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּרִבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר נֶאֱמָן עַל הַשֵּׁנִי נֶאֱמָן עַל הָרִאשׁוֹן. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא שַׁנָּייָא הִיא שֶׁאֵין אָדָם עוֹשֶׂה בְּדָבָר עֶרְוָה. רִבִּי לָעְזָר בְּשֵׁם רִבִּי הוֹשַׁעְיָא כְּשֵׁם שֶׁלֹּא נֶחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל תְּרוּמָה גְּדוֹלָה כָּךְ לֹא נֶחְשְׁדוּ בָּן לֵוִי עַל תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר. אָמַר רִבִּי הוֹשַׁעְיָה מַתְנִיתִין אָמַר כֵּן וּבֶן לֵוִי נֶאֱמָן לְעוֹלָם.
רִבִּי מָנָא בְּעֵי וּבֶן לֵוִי נֶאֱמָן לְעוֹלָם אֲפִילוּ בִּשְׁבִיעִית.
אָמַר רִבִּי בּוֹן בַּר חִייָא נֶאֱמָן בֶּן לֵוִי לוֹמַר מַעֲשֵׂר בָּרוּר הוּא לְפוֹטְרוֹ מִן הַשֵּׁנִי. אֲבָל בְּאוֹמֵר נִיתַּן לִי אוֹ בְּאוֹמֵר מְשָׁלוֹ הֵן אֵינָן נֶאֱמָנִין דּוּ מַתְנִיתָא אֵינָן נֶאֱמָנִין אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם נוֹהֲגִין כֵּן. כֵּינִי מַתְנִיתָא אֵינָן נֶאֱמָנִין אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם נוֹתְנִין כֵּן.

הלכה ג

משנה: נֶאֱמָנִין עַל הַחִטִּים וְאֵינָן נֶאֱמָנִין לֹא עַל הַקֶּמַח וְלֹא עַל הַפַּת. נֶאֱמָנִין עַל הַשְּׁעוֹרָה שֶׁל אוֹרֶז וְאֵינָן נֶאֱמָנִין עָלָיו בֵּין חַי בֵּין מְבוּשָׁל. נֶאֱמָנִין עַל הַפּוּל וְאֵינָן נֶאֱמָנִין עַל הַגְּרִיסִין בֵּין חַיִּין בֵּין מְבוּשָׁלִין. נֶאֱמָנִין עַל הַשֶּׁמֶן לוֹמַר שֶׁל מַעֲשֵׂר עָנִי וְאֵינָן נֶאֱמָנִין עָלָיו לוֹמַר שֶׁל זֵיתֵי נִיקוּף הוּא. נֶאֱמָנִין עַל יֶרֶק חַי וְאֵינָן נֶאֱמָנִין עַל הַמְבוּשָׁל אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה לוֹ דָּבָר מְמוּעָט שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בַּעַל הַבַּיִת לְהָיוֹת מוֹצִיא מִלְּפָסּוֹ.
הלכה: מַהוּ שֶׁיְּהֵא נֶאֱמָן לוֹמַר חִיטִּים נִיתַּן לִי וְעָשִׂיתִי אוֹתָן קֶמַח. חִטִּים נִיתַּן לִי וְעָשִׂיתִי אוֹתָן פַּת. פְּשִׁיטָא לֵיהּ שֶׁהוּא נֶאֱמָן. הָיוּ הַכֹּל יוֹדְעִין שֶׁרוֹב בְּנֵי אָדָם מַכְנִיסוֹ לֶקֶט אֲפִילוּ כֵן אֵינוֹ נֶאֱמָן. תַּנֵּי רִבִּי יוּדָן אוֹמֵר מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהָיוֹת דּוֹרְכִין אֶת הָעוֹלְלוֹת יְהֵא עָנִי נֶאֱמָן לוֹמַר יַיִן זֶה שֶׁל עוֹלְלוֹת הוּא. וְדִכְוָותֵיהּ מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהָיוֹת מוֹסְקִין זֵיתֵי נִיקוּף יְהֵא הֶעָנִי נֶאֱמָן לוֹמַר שֶׁמָּן זֶה שֶׁל זֵיתֵי נִיקוּף הוּא.

אֵילֵּין דְּבֵית אַסִי בִּשְׁלוּן יֶרֶק אִינְשׁוּן מְתַקְּנֵתֵיהּ סְלַק גַּמְלֵיאֵל זוּגָה וְתַקְּנֵיהּ מִן גַּוָּא לְפַסָּא.

הלכה ד

משנה: אֵין פּוֹחְתִין לָעֲנִיִּים בְּגוֹרֶן מֵחֲצִי קַב חִטִּים וְקַב שְׂעוֹרִים. רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר חֲצִי קַב. קַב וְחֲצִי כּוּסְמִין וְקַב גְּרוֹגְרוֹת אוֹ מְנָה דְּבֵילָה. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר פְּרָס. חֲצִי לוֹג יַיִן רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר רְבִיעִית. רְבִיעִית שֶׁמָּן רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר שְׁמִינִית. וּשְׁאָר כָּל הַפֵּירוֹת אָמַר אַבָּא שָׁאוּל כְּדֵי שֶׁיְּמַכְּרֵם וְיִקַּח בָּהֶם מָזוֹן שְׁתֵּי סְעֻדּוֹת׃

הלכה: תַּנֵּי רוֹבַע אוֹרֶז כּוֹלָה תַּבְלִין לִיטְרָא יֶרֶק שְׁלִשֶׁת קַבִּין חֲרוּבִין חֲצִי לוֹג יַיִן רְבִיעִית שֶׁמֶן. עֲשָׂרָה אֱגוֹזִין חֲמִשָּׁה אֲפַרְסְקִין שְׁנֵי רִימּוֹנִין וְאֶתְרוֹג אֶחָד. מַה טַּעְמָא וְאָכְלוּ בִּשְׁעָרֶיךָ וְשָׂבֵעוּ. תֵּן לוֹ כְּדֵי שׂוֹבְעוֹ. חִזְקִיָּה שְׁאַל לְאָבוּי מְנָא אִילֵּין שֵׁיעוּרָיָא אָמַר לֵהּ אֱהֵן צְרָרָא סְמַךְ הָדָא בְּרִתָּא. רִבִּי חֲנַנְיָה הֲוָה יְתִיב קוֹמֵי רִבִּי אִלָּי וְהוּא אָמַר טַעֲמִין וְהוּא סְתַר. אָמַר טַעֲמִין וְהוּא סְתַר אָמַר לֵיהּ לָא בְּלַן מִסְתּוֹר אֶלָּא מִבְּנֵי.

אָמַר רִבִּי מָנָא תַּנְיָא אַרְבַּע לִיטְרִין.

אָמַר רִבִּי לָעְזָר וְכֵן לְעֵירוּב. אָמַר רִבִּי חִינְנָא הָדָא דְתֵימַר בְּיַיִן אֲבָל בְּשֶׁמֶן מְעָרְבִין בּוֹ מָזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת. תַּנֵּי מְעָרְבִין בְּחוֹמֶץ מָזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת. תַּנֵּי מְעָרְבִין בְּשֶׁמֶן מָזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת. רִבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק כְּדֵי לִטְבּוֹל בְּיֶרֶק הַנֶּאֱנָד שְׁתֵּי סְעוּדוֹת. רִבִּי יִצְחָק עֲטוֹשָׁיָא אָמַר קוֹמֵי רִבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם דְּבֵי רִבִּי יַנַּאי אֲפוּנִין חַיִּין מְעָרְבִין בָּהֶן מָזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת. לְמִי נִצְרְכָה לְרִבִּי מֵאִיר שֶׁלֹּא תֹּאמַר הוֹאִיל וְהֵן מַסְרִיחִין אֶת הַפֶּה אֵין מְעָרְבִין בָּהֶן. דָּג מְלִיחַ מְעָרְבִין בּוֹ. בָּשָׂר מְלִיחַ מְעָרְבִין בּוֹ. בָּשָׂר חַי דְּתַנֵּינָן הַבַּבְלִיִּים אוֹכְלִים אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא חַי מִפְּנֵי שֶׁדַּעְתָּן מְקוּלֶּקֶלֶת. רִבִּי יוּדָן בְּעֵי הָדָא כלקירא הוּא וְאֵילֵּין כּוּתָאֵי אָכְלֵי מִינָהּ חַיָּיה הִיא מְעָרְבִין בָּהּ. שְׁמוּאֵל בַּר שִׁילַת בְּשֵׁם רַב פְּעָפּוּעִין וְגַרְגְּרָנִיּוֹת וַחֲלוּגְלוּגוֹת מְעָרְבִין בָּהֶן. בְּעוֹן קוֹמֵי הֵייְדָן וִינּוּן אָמַר לוֹן קַקוּלֵי וְהִנְדְּקוּקֵי וּפַרְפָּחִינֵיה.

הלכה ה

משנה: מִידָּה זוּ אֲמוּרָה בְּכֹהֲנִים וּבְלְוִיִּם וּבְיִשְׂרְאֵל הָיָה מַצִּיל נוֹתֵן מֻחֲצָה וְנוֹטֵל מֻחֲצָה. הָיָה מְמוּעָט נוֹתֵן לִפְנֵיהֶן וְהֶן מְחַלְּקִין בֵּינֵיהֶן.

הלכה: רִבִּי יוֹנָה פָּתַר מַתְנִיתָא בְּיוֹתֵר מִכְּשֶׁיעוּר הָיָה מַצִּיל נוֹטֵל מֻחֲצָה וְנוֹתֵן מֻחֲצָה אֲבָל בִּכְשֶׁיעוּר הוּא נוֹתֵן לִפְנֵיהֶן וְהֶן מְחַלְּקִין בֵּינֵיהֶן. רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַר מַתְנִיתָא בִּכְשֶׁיעוּר בִּיקֵּשׁ לְהַצִּיל נוֹטֵל מֻחֲצָה וְנוֹתֵן מֻחֲצָה שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁנּוֹטֵל מֻחֲצָה וְנוֹתֵן מֻחֲצָה נַעֲשֶׂה דָּבָר מוּעָט הוּא נוֹתֵן לִפְנֵיהֶן וְהֶן מְחַלְּקִין בֵּינֵיהֶן.

תַּנֵּי הַמְסַבְּבִין עַל הַפְּתָחִים אֵין נִזְקָקִין לָהֶן לְכָל דָּבָר. אָמַר רִבִּי יוֹנָה וּבִלְחוּד דְּלֹא יִפְחוֹת לֵיהּ מִן אגרון דִּילֵיהּ.

הָכָא אַתְּ אָמַר אֵין פּוֹחֲתִין לָעֲנִיִּים בַּגּוֹרָן. וְכָא אַתְּ אָמַר אֵין פּוֹחֲתִין לְעָנִי הָעוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. רַב הוּנָא אָמַר צֵא מֵהֶן שְׁלִישׁ לִיצִיאָה. רִבִּי יוֹסֵי בֵּי רִבִּי בּוּן מַפִּיק לְאֵילֵּין נַחְתּוֹמָיֵא כְּהָדָא דְּרַב הוּנָא וּבִלְחוּד כְּהָדֵין שֵׁיעוּרָא.

רִבִּי בָּא בַּר בָּא בַּר מָמָל בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי לָא רָאוּ אוֹתוֹ יוֹצֵא מִן הָעִיר וְנִכְנַס לֵיהּ אָמַר לֵיהּ הַנּוֹתֵן נוֹתֵן וְהַלּוֹקֵחַ יָחוּשׁ לְעַצְמוֹ.

הלכה ו

משנה: אֵין פּוֹחֲתִין לְעָנִי הָעוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם מִכִּכָּר בְּפוּנְדְּיוֹן מֵאַרְבַּע סְאִין בְּסֶלַע. לָן נוֹתְנִין לוֹ פַּרְנָסַת לֵילָה. שָׁבַת נוֹתְנִין לוֹ מָזוֹן שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת לֹא יִטּוֹל מִן הַתָּמְחוּי. מָזוֹן אַרְבַּע עֶשְׂרֵה סְעוּדוֹת לֹא יִטּוֹל מִן הַקּוּפָּה. וְהַקּוּפָּה נִגְבֵּית בִּשְׁנַיִם וּמִתְחַלֶּקֶת בִּשְׁלֹשָׁה.

הלכה: תַּמְחוּי בְּכָל יוֹם קוּפָּה מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת. תַּמְחוּי לְכָל אָדָם. קוּפָּה אֵינָהּ אֶלָּא לְאַנְשֵׁי אוֹתָהּ הָעִיר בִּלְבָד.

רִבִּי חוּנָא אָמַר תַּמְחוּי בִּשְׁלֹשָׁה שֶׁהוּא עַל אָתָר. רִבִּי חֶלְבּוֹ בְּשֵׁם רִבִּי בָּא בַּר זַבְדָּא אֵין מַעֲמִידִין פַּרְנָסִין פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה. אִיתָא חֲמֵי דִּינֵי מְמוֹנוֹת בִּשְׁלֹשָׁה דִּינֵי נְפָשׁוֹת לֹא כָּל שֶׁכֵּן. וְיִהְיוּ עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. עַד דְּהוּא מַצְמִית לוֹן הוּא מְסַכֵּן.

רִבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן אֵין מַעֲמִידִין שְׁנֵי אַחִים פַּרְנָסִין. רִבִּי יוֹסֵי עֲבַר חַד מִן תְּרִין אַחִין. עָאַל וְאָמַר קוֹמֵיהוֹן לֹא נִמְצָא לְאִישׁ פְּלוֹנִי דְּבַר עֲבֵירָה אֶלָּא שֶׁאֵין מַעֲמִידִין שְׁנֵי אַחִים פַּרְנָסִין.

רִבִּי יוֹסֵי עָאַל לְכַפְרָא בְּעָא מוּקְמָא לוֹן פַּרְנָסִין וְלָא קַבְּלִין עֲלֵיהוֹן. עָאַל וְאָמַר קוֹמֵיהוֹן בֶּן בָּבָי עַל הַפִּקְיַע. וּמַה אִם זֶה שֶׁנִּתְמַנָּה עַל הַפִּתְילָה זָכָה לְהִימָּנוֹת עִם גְּדוֹלֵי הַדּוֹר. אַתֶּם שֶׁאַתֶּם מִתְמַנִּין עַל חַיֵּי נְפָשׁוֹת לֹא כָּל שֶׁכֵּן. רִבִּי חַגַּיי כַּד הֲוָה מֵקִים פַּרְנָסִין הֲוָה מַטְעֵין לוֹן אוֹרְיְתָא לוֹמַר שֶׁכָּל שְׁרָרָה שֶׁנִּיתְּנָה מִתּוֹרָה נִיתְּנָה. בֵּי מְלָכִים יִמְלוֹכוּ. בֵּי שָׂרִים יְשׁוֹרוּ. רִבִּי חִיָּיא בַּר בָּא מֵקִים אַרְכוֹנִין.

רִבִּי לִיעֶזֶר הֲוָה פַּרְנָס. חַד זְמַן נְחִית לְבֵיתֵיהּ אֲמַר לוֹן מַאי עֲבִידְתּוּן אֲמַר לֵיהּ אֲתָא חַד סִיעָא וְאָכְלוּן וְשָׁתוּן וּצְלוּן עֲלָךְ. אֲמַר לוֹן לֵיכָּא אֲגַר טָב. נְחַת זְמַן תִּינְיָין אֲמַר לוֹן מַאי עֲבִידְתּוּן אָמְרוּ לֵיהּ אֲתָא חַד סִיעָא חוֹרִי וְאָכְלוּן וְשָׁתוּן וְאַקְלוּנָךְ. אֲמַר לוֹן כְּדוֹן אִיכָּא אֲגַר טָב.

רִבִּי עֲקִיבָה בְּעוֹן מִמְנֵיתֵיהּ פַּרְנָס. אֲמַר לוֹן נִמְלְךְ גַּו בֵּייתֵיהּ הֲלְכוֹן בַּתְרֵיהּ שְׁמָעוֹן קָלֵיהּ דְּיֵימַר עַל מָנָת מִתְקַל עַל מָנָת מִבְזָיֵיהּ.

רִבִּי בָּא בַּר זַבְדָּא אָמַר אִיתְפַּלְגוּן רַב וְרִבִּי יוֹחָנָן חַד אָמַר מְדַקְדְּקִין בִּכְסוּת וְאֵין מְדַקְדְּקִין בְּחַיֵּי נְפָשׁוֹת. וְחָרָנָה אָמַר אַף בִּכְסוּת אֵין מְדַקְדְּקִין מִפְּנֵי בְרִיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ. מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל מָאן דְּאָמַר אַף בִּכְסוּת אֵין מְדַקְדְּקִין פָּתַר לֵיהּ לְפִי כְבוֹדוֹ. וְתַנֵּי כֵן בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים בִּזְמָן שֶׁאֵין מַכִּירִין אוֹתוֹ. אֲבָל בִּזְמָן שֶׁמַּכִּירִין אוֹתוֹ אַף מְכַסִּין אוֹתוֹ וְהַכֹּל לְפִי כְבוֹדוֹ. וְהָתַנֵּי לִמְזוֹנוֹת שְׁלֹשִׁים יוֹם. לְכִסּוּת שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים. פָּתַר לָהּ לִיתֵּן. וְהָתַנֵּי לִמְזוֹנוֹת שְׁלֹשִׁים יוֹם לְפִסִּין וְלִצְדָדְקוֹת שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ הָא קַדְמַיְיתָא לִיטּוֹל. עוֹד הִיא לִיתֵּן. מַהוּ לְפִסִּין וְלִצְדָדְקוֹת שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּשָׂכַר סוֹפְרִים וּמַשְׁנִים.

הלכה ז

משנה: מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָאתַיִם זוּז לֹא יִטּוֹל לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵיאָה וּמַעֲשֵׂר עָנִי. הָיוּ לוֹ מָאתַיִם חָסֵר דֵּינָר אֲפִילּוּ אֶלֶף נוֹתְנִים לוֹ כְּאַחַת הֲרֵי זֶה יִטּוֹל. הָיוּ מְמוּשְׁכָנִין בִּכְתוּבַת אִשְׁתּוֹ אוֹ לְבַעַל חוֹבוֹ הֲרֵי זֶה יִטּוֹל. אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְמָכוֹר אֶת בֵּיתוֹ וְאֶת כְּלֵי תַשְׁמִישָׁיו.

הלכה: חַד תַּלְמִיד מִן דְּרִבִּי הָיוּ לוֹ מָאתַיִם חָסֵר דֵּינַר וַהֲוָה רִבִּי יְלִיף זְכִי עִימֵּיהּ חָדָא לִתְלַת שְׁנֵי מַעֲשֵׂר מִסְכֵּינִין. עַבְדּוּן בֵּיהּ תַּלְמִידוֹי עֵינָא בִישָׁא וּמְלוֹן לֵיהּ. אֲתָא בְּעָא מַזְכֵּי עִימֵּיהּ אֲמַר לֵיהּ רִבִּי אִית לִי שֵׁיעוּרָא. אָמַר זֶה מַכַּת פְּרוּשִׁים נָגְעוּ בוֹ. רְמַז לְתַלְמִידוֹי וְאַעֲלוּנֵיהּ לְקַפִּילִין וְחַסְרוּנֵיהּ חַד קִרְט וּזְכָה עִימֵּיהּ הֵיךְ מַה דַּהֲוָה יְלִיף.

מִשְׁפַּחַת אנטבילא הָיְתָה בִּירוּשָׁלַם וְהָיְיתָה מִתְיַיחֶסֶת שֶׁל אַרְנָן הַיְבוּסִי. פַּעַם אַחַת פָּסְקוּ לָהֶן חֲכָמִים שֵׁשׁ מֵאוֹת כִּיפְּרֵי זָהָב שֶׁלֹּא לְהוֹצִיאָן חוּץ לִירוּשָׁלַם דַּהֲווֹן דָּרְשִׁין בִּשְׁעָרֶיךָ בִּשְׁעָרֶיךָ לְרַבּוֹת יְרוּשָׁלַם.

וְהָתַנֵּי מַעֲשֶׂה בְּהִלֵּל הַזָּקֵן שֶׁלִּקֵּט לְעָנִי בֶּן טוֹבִים סוּס אֶחָד לְהִתְעַמֵּל בּוֹ וְעֶבֶד לְשַׁמְּשׁוֹ. שׁוּב מַעֲשֶׂה בְּאַנְשֵׁי הַגָּלִיל שֶׁהָיוּ מַעֲלִין לְזָקֵן אֶחָד לִיטְרָא בָּשָׂר פִּי צִפּוֹרִין בְּכָל יוֹם. וְאֵיפְשָׁר כֵּן אֶלָּא דְּלֹא הֲוָה אֲכַל עִם חוֹרָנִין.

תַּנֵּי מִשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְלֵי זָהָב נוֹתְנִין לוֹ כְּלֵי כֶסֶף. כְּלֵי כֶסֶף נוֹתְנִין לוֹ כְּלֵי נְחוֹשֶׁת כְּלֵי נְחוֹשֶׁת נוֹתְנִין לוֹ כְּלֵי זְכוּכִית. אָמַר רִבִּי מָנָא כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זְכוּכִית בְּגוּפֵיהֶן. וְהָתַנֵּי הָיָה מִשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְלֵי מִילַת נוֹתְנִין לוֹ כְּלֵי מִילַת. כַּאן בְּגוּפוֹ וְכַאן בְּשֶׁאֵינוֹ גוּפוֹ.

חַד מִן אִילֵּין דִּנְשַׁייוּתָא אִיתְנְחַת מִן נִיכְסוֹי וַהֲוָון זָכִין לֵיהּ בְּמָאן דְּחָסַף וְהוּא אֲכַל וּמוֹתִיב. אָמַר לֵיהּ אַסְיָא עִיקַּר תַּבְשִׁילָה לָא מִן גַּוָּא לְפַּסָּא הוּא אֲכִיל מִן לְפַצָּא.

עַד כְּדוֹן בְּבַעַל חוֹב שֶׁהוּא דוֹחֵק אֲפִילּוּ בְּבַעַל חוֹב שֶׁאֵינוֹ דוֹחֵק. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא הָיוּ מְמוּשְׁכָנִין לִכְתוּבַת אִשְׁתּוֹ אוֹ לְבַעַל חוֹבוֹ. וְדָא אִשָּׁה לֹא כְּבַעַל חוֹב שֶׁאֵינוֹ דוֹחֵק הוּא אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לִמְכוֹר.

אָמַר רִבִּי חֲנִינָא צָרִיךְ אָדָם שֶׁיְּהוּ לוֹ שְׁנֵי עֲטִיפִין אֶחָד לְחוֹל וְאֶחָד לְשַׁבָּת. מַה טַעְמָא וְרָחַצְתָּ וָסַכְתָּ וְשַׂמְתָּ שִׂמְלוֹתַיִךְ וְכִי עֲרוּמָּה הָיְתָה אֶלָּא אֵלּוּ בְגָדֵי שַׁבָּתָהּ. כַּד דְּרָשָׁהּ רִבִּי שִׂמְלַאי בְּצִיבּוּרָא בָּכוּן חֲבֵרָיֶיא לְקוֹבְלֵיהּ אָמְרוּ לֵיהּ רִבִּי כַּעֲטִיפָתֵינוּ בְּחוֹל כֵּן עֲטִיפָתֵינוּ בְּשַׁבָּת. אָמַר לוֹן אַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין אַתֶּם לְשַׁנּוֹת מִן הָדָא וְרָחַצְתָּ וְסַכְתָּ וְשַׂמְתָּ שִׂמְלוֹתַיִךְ עָלַיִךְ וְיָרַדְתִּי הַגּוֹרֶן. וְיָרַדְתִּי כְּתִיב אָמַר לָהּ זְכוּתִי תֵּרֵד עִמָּךְ. וְעַרְטִילָא הֲוָות אֶלָּא אָמְרָה לָהּ לְבוֹשׁ מָאנָךְ דְּשׁוּבְתָא.

הלכה ח

משנה: מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֲמִשִּׁים זוּז וְהוּא נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בָּהֶן הֲרֵי זֶה לֹא יִטּוֹל. וְכָל מִי שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לִיטּוֹל וְנוֹטֵל אֵינוֹ מֵת מִן הַזִּקְנָה עַד שֶׁצָּרִיךְ לַבְּרִיּוֹת. וְכָל מִי שֶׁצָּרִיךְ לִיטּוֹל וְאֵינוֹ נוֹטֵל אֵינוֹ מֵת מִן הַזִּקְנָה עַד שֶׁיְּפָרְנֵס לַאֲחֵרִים מִשֶּׁלּוֹ. וְעַל זֶה נֶאֱמַר בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּיי וְהָיָה יי מִבְטָחוֹ. וְכֵן דַּיָּיִן שֶׁדָּן דִּין אֱמֶת לַאֲמִיתּוֹ. וְכָל מִי שֶׁאֵינוֹ לֹא חִיגֵּר וְלֹא סוֹמֵא וְלֹא פִּיסֵּחַ וְעוֹשֶׂה עַצְמוֹ כְּאֶחָד מֵהֶם אֵינוֹ מֵת מִן הַזִּקְנָה עַד שֶׁיִּהְיֶה כְּאֶחָד מֵהֶם שֶׁנֶּאֱמַר צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדּוֹף וְכָל דַּיָּיִן שֶׁלּוֹקֵחַ שׁוֹחַד וּמַטֶּה אֶת הַדִּין אֵינוֹ מֵת מִן הַזִּקְנָה עַד שֶׁיְּהוּ עֵינָיו כֵּהוֹת שֶׁנֶּאֱמַר וְשׁוֹחַד לֹא תִקָּח כִּי הַשּׁוֹחַד יְעַוֵּר עֵינֵי פִקְחִים וגו׳.

הלכה: הָדָא אָמְרָה חֲמִשִּׁין עָבְדִין טָבִין מִן מָאתַיִם דְּלָא עָבְדִין.

הַמְסַמֵּא אֶת עֵינוֹ וְהַמְנַפֵּחַ אֶת שׁוֹקָיו וְהַמְצַבֵּא אֶת כְּרֵיסוֹ אֵינוֹ נִפְטָר מִן הָעוֹלָם עַד שֶׁיְּהֵי לוֹ כֵּן.

שְׁמוּאֵל עָרַק מִן אָבוּי אָזַל וְקָם לֵיהּ בֵּין תְּרֵין צְרִיפִין דְּמִיסְכֵּינִין שְׁמַע קָלְהוֹן אָמְרִין בְּהָדֵין אַרְגְּנְטִין אָנָן אָכְלִין יוֹמָא דֵין בְּאַרְגְּנְטוֹרִין דָּהֲבָא בְּאַרְגְּנְטוֹרִין כַּסְפָּא. עָאַל וַאֲמַר קוֹמֵי אָבוּי. אָמַר לֵיהּ צְרִיכִין אָנוּ לְהַחֲזִיק טוֹבָה לַרַמָּאִין שֶׁבָּהֶם.

דַּלְמָא רִבִּי יוֹחָנָן וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ עָלוֹן מִיסְחֵי בְּהָדֵין דִּימוֹסִין דְּטִיבֶּרְיָא פְּגַע בּוֹן חַד מִסְכֵּן אָמַר לוֹן זְכִין בִּי אָמְרוּ לֵיהּ מִי חָזְרוּן מִי חָזְרוּן. אַשְׁכְּחוּנֵיהּ מִית. אָמְרוּ הוֹאִיל וְלֹא זְכִינָן בֵּיהּ [בְּחַיָּיו] נִיטְפַּל בֵּיהּ בְּמִיתוּתֵיהּ. כִּי מִיטְפְּלוּן בֵּיהּ אַשְׁכְּחוּן כִּיס דֵּינָרֵיָא תְּלוּ בֵּיהּ. אָמְרוּ הָדָא דְאָמַר רִבִּי אַבָּהוּ אָמַר רִבִּי לָעְזָר צְרִיכִין אָנוּ לְהַחֲזִיק טוֹבָה לָרַמָּאִין שֶׁבָּהֶן שֶׁאִילּוּלֵי הָרַמָּאִין שֶׁבָּהֶן הָיָה אֶחָד מֵהֶן תּוֹבֵעַ צְדָקָה מִן הָאָדָם וְלֹא נוֹתֵן לוֹ מִיָּד הָיָה נֶעֱנָשׁ. אַבָּא בַּר בָּא יְהַב לִשְׁמוּאֵל בְּרֵיהּ פְּרִיטִין דְּפָלַג לְמִיסְכֵּינֵיָא נְפַק וְאַשְׁכַּח חַד מִסְכֵּן אֲכַל קוּפַּד וּשְׁתֵי חֲמָר. עָאַל וַאֲמַר קוֹמוֹי אָבוּי. אֲמַר לֵיהּ הַב יְתִיר דְּנַפְשֵׁיהּ מְרָתֵיהּ.

רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי וְרִבִּי יִצְחָק בַּר נַחְמָן הֲווֹן פָּרְנְסִין וַהֲווֹן יְהָבִין לְרִבִּי חָמָא אֲבוּי דְּרִבִּי אוֹשַׁעְיָא חַד דֵּינַר וְהוּא יְהַב לֵיהּ לְחוֹרָנִין. רִבִּי זְכַרְיָה חַתְנֵיהּ דְּרִבִּי לֵוִי הֲוִי הַכֹּל מְלִיזִין עֲלֵיהוּ אָמְרוּ דְּלֹא צָרִיךְ וְהוּא נָסַב. כַּד דְּמַךְ בָּדְקוּן וְאַשְׁכְּחוּן דַּהֲוָה מִפְלִיג לֵיהּ לְחוֹרָנִין.

רִבִּי חִינְנָא בַּר פַּפָּא הֲוָה מַפְלִיג מִינֵּיהּ בַּלַּיְלְיָא. חַד זְמָן פְּגַע בֵּיהּ רַבְּהוֹן דִּרוּחָיְא. אָמַר לֵיהּ לָא כָךְ אוּלְפָן רִבִּי אַל תַּסֵּג גְּבוּל רֵעֶךָ. אָמַר לֵיהּ וְלֹא כֵן כְּתִיב מַתָּן בְּסֵתֶר יִכְפֶּה אָף וַהֲוָה [מְסְתַּפֵּיהּ] מִינֵּיהּ וַעֲרַק מִן קוֹמוֹי.

אָמַר רִבִּי יוֹנָה אַשְׁרֵי נוֹתֵן לְדָל אֵין כְּתִיב כָּאן אֶלָּא אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל. וְהוּא שֶׁמִּסְתַּכֵּל בַּמִּצְוָה הֵיאַךְ לַעֲשׂוֹתָהּ. כֵּיצַד הָיָה רִבִּי יוֹנָה עוֹשֶׂה כְּשֶׁהָיָה רוֹאֶה בֶּן טוֹבִים שֶׁיָּרַד מִנְּכָסָיו הָיָה אוֹמֵר לוֹ בְּנִי בִּשְׁבִיל שֶׁשְּׁמַעְתִּי שֶׁנָּפְלָה לְךָ יְרוּשָׁה מִמָּקוֹם אַחֵר טוּל וְאַתְּ פּוֹרֵעַ. מִן דַּהֲוָה נָסַב לֵיהּ אָמַר לֵיהּ מַתָּנָה.

אָמַר רִבִּי חִייָא בַּר אָדָא אִית הֲווֹ סַבְּיִן בְּיוֹמֵינוּ מִן דַּהֲוָה יְהָבִין לוֹן מִבֵּין רֵישׁ שַׁתָּא לְצוֹמָא רַבָּא הֲווֹן נָסְבִּין. מִן בָּתַר כֵּן לָא הֲווֹן נָסְבִּין אִמְרֵי רְשׁוּתָא גַּבָּן.

נָחֳמְיָה אִישׁ שִׁיחִין פְּגַע בֵּיהּ יְרוּשַׁלְמִי אֶחָד אָמַר לֵיהּ זְכִי עִימִּי חָדָא תַּרְנְגוֹלְתָּא. אָמַר לֵיהּ הֵי לָךְ טִימְיָתֵיהּ וְזִיל זְבוֹן קוּפְּד וְאָכַל וָמִית. וְאָמַר בּוֹאוּ וְסִפְּדוּ לַהֲרוּגוֹ שֶׁל נָחֳמְיָה.

נָחוּם אִישׁ גַּם זוּ הָיָה מוֹלִיךְ דּוֹרוֹן לְבֵית חָמוּי פְּגַע בֵּיהּ מוּכֶּה שְׁחִין אֶחָד אָמַר לוֹ זְכֵה עִמִּי מִמָּה דְּאִית גַּבָּךְ. אָמַר לֵיהּ מִיחְזָר חָזַר וְאַשְׁכְּחֵיהּ מֵית. וַהֲוָה אָמַר לְקַבְּלֵיהּ עַיְינֵיהּ דְּחָמוּנָךְ וְלָא יְהָבוּן לָךְ יִסְתַּמְיָין. יְדֵיהּ דְּלָא פָּשְׁטָן מִיתֵּן לָךְ יִתְקַטְּעוּן. רַגְלַיָּיא דְּלָא רָהֲטִין מִיתֵּן לָךְ יִתְבְּרָן. וּמָטְתֵיהּ כֵּן. סְלִיק לְגַבֵּיהּ רִבִּי עֲקִיבָה אָמַר לֵיהּ אֵי לִי שֶׁאֲנִי רוֹאֶה אוֹתָךְ כֵּן. אָמַר לֵיהּ אוֹי לִי שֶׁאֵינִי רוֹאֶה אוֹתָךְ כֵּן. אָמַר לֵיהּ מַה אַתְּ מְקַלְּלֵינִי. אָמַר לֵיהּ וּמַה אַתְּ מְבָעֵט בְּיִיסּוּרִין.

רִבִּי הוֹשַׁעְיָא רַבָּה הֲוָה רַבֵּיהּ דִּבְרִיהּ חַד דְּסַגְיָא נְהוֹרָיָא וַהֲוָה יְלִיף אֲכַל עִימֵּיהּ בְּכָל יוֹם. חַד זְמָן הֲוָה אָרְחִין וְלָא מָטָא מֵיכוּל עִימֵּיהּ. בְּרוּמְשָׁא סְלִיק לְגַבֵּיהּ אָמַר לֵיהּ לֹא יִכְעוֹס מָרִי עָלַי בְּגִין דַּהֲוָה לִי אָרְחִין וְלֹא בְּעִית מִיבְזֵיָא אִיקָרֵיהּ דְּמָרִי. בְּגִין כֵּן דְּלָא אָכְלִית עִמָּךְ יוֹמָא דֵין. אָמַר לֵיהּ אַתָּה פְּיַיסְתָּ לְמָאן דְּמִיתְחָמֵי וְלָא חָמֵי דֵּין דְּחָמֵי וְלַא מִיתְחָמֵי יְקַבֵּל פְּייוּסָךְ.

אָמַר לֵיהּ הָדָא מָנָא לָךְ אָמַר לֵיהּ מֵרִבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב. דְּרִבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב עַל חַד דְּסַגְיָא נְהוֹרָא לְקַרְתֵּיהּ יְתַב לֵיהּ רִבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב לְרַע מִינֵּיהּ דִּי אָמְרִין דְּאִילּוּלֵא דְּהוּא בַּר נַשָּׁא רַבָּא לָא יְתַב לֵיהּ רִבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב לְרַע מִינֵּיהּ. עָבְדוּן לֵיהּ פַּרְנָסָה דְּאִיקָר. אָמַר לָהוּ מַהוּ הָכֵין. אָמְרוּ לֵיהּ רִבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב יְתִיב לְרַע מִינָּךְ. וּצְלִי עֲלוֹי הָדָא צְלוֹתָא אַתָּה גָּמַלְתָּ חֶסֶד לְמָאן דְּמִיתְחָמֵי וְלָא חָמֵי. דֵּין דְּחָמֵי וְלַא מִיתְחָמֵי יְקַבֵּל פְּיוּסָךְ וְיִגְמוֹל יָתָךְ חֶסֶד.

דַּלְמָא רִבִּי חָמָא בַּר חֲנִינָא וְרִבִּי הוֹשַׁעְיָה הֲווֹן מְטַיְילִן בְּאֵילֵּין כְּנִישְׁתָּא דְּלוֹד. אָמַר רִבִּי חָמָא בַּר חֲנִינָא לְרִבִּי הוֹשַׁעְיָה כַּמָּה מָמוֹן שִׁיקְעוּ אֲבוֹתַי כָּאן. אָמַר לֵיהּ כַּמָּה נְפָשׁוֹת שִׁיקְעוּ אֲבוֹתָיךְ כָּאן. לֹא הֲוָה אִית בְּנֵי נַשׁ דְּלֵעְיִין בְּאוֹרְיְתָא.

רִבִּי אָחָא בְּשֵׁם רִבִּי חִנְנָא כֵּינִי מַתְנִיתָא כָּל מִי שֶׁהוּא צָרִיךְ לִיטּוֹל וְאֵינוֹ נוֹטֵל הֲרֵי זֶה שׁוֹפֵךְ דָּמִים וְאָסוּר לְהִתְרַחֵם עָלָיו. עַל נַפְשֵׁיהּ לֹא חַייֵס עַל חוֹרָנִין לֹא כָּל שֶׁכֵּן. כָּל מִי שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לִיטּוֹל וְנוֹטֵל אֵינוֹ מֵת מִן הַזִּקְנָה עַד שֶׁיְּצָטָרֵךְ לַבְּרִיּוֹת. וְכָל מִי שֶׁהוּא צָרִיךְ לִיטּוֹל וְאֵינוֹ נוֹטֵל אֵינוֹ מֵת מִן הַזִּקְנָה עַד שֶׁיְּפָרְנֵס לַאֲחֵרִים מִשֶּׁלּוֹ עַל זֶה נֶאֱמַר בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּיי וְהָיָה יי מִבְטָחוֹ.